

Uvodnik

Ambrož Kodolja

Skrita kamrica srca

V zagrebškem antikvariatu sem po naključju staknil knjigo *Odpor i predanje* avtorja Dietricha Bonhoefferja, ki je izšla v Zagrebu leta 1974. Ta veliki evangeličanski teolog je bil usmrčen v Flossenbürgu 9. aprila 1944, in to zato, ker so nacisti odkrili, da je sodeloval proti tedanjemu rasističnemu režimu. Zadnje njegovo razmišljanje, ki ga je napisal kakšen dan pred aretacijo, ima naslov *Kdo bo vzdržal?* V tem razmišljanju med drugim pravi:

“... Velika maskarada Zla je zvrtnila vse etične pojme. Zlo se pojavlja pod krinko dobrote, zgodovinske nujnosti, družbene pravičnosti. To preprosto zmede tistega, ki prihaja iz našega tradicionalnega pojmovnega sveta etike; za kristjana, ki živi po Bibliji, pa je prav to dokaz o neizmerni pokvarjenosti Zla ... Kdo bo torej vzdržal? Samo tisti, kateremu poslednje merilo niso njegov razum, njegova načela, njegova vest, njegova svoboda, njegova krepost, ampak je pripravljen vse to žrtvovati zaradi svoje poslušnosti Božjemu pozivu; samo odgovoren človek, ki se želi s svojim življenjem odzvati na Božji klic!” (str. 12-13).

Te besede, lahko rečemo, ostajajo aktualne za vse čase in jih lahko uvrstimo tudi v naš čas, čas Združene Evrope. Moralna kriza danes razjeda naše življenje. Posebej ranljiva področja so: ureditev družbe, ne glede kje, sociala, kultura, gospodarstvo, pa tudi morala. Ne smemo pozabiti, da je današnja vsesplošna kriza najprej etična kriza ali kriza vrednot. Ljudje so marsikje izgubili čut za pravičnost in poštenje. Na splošno prevladuje mnenje, da je v sekulariziranem svetu sklicevanje na Boga in njegove zapovedi nesmiselno. Zato se stremi za tem, da bi našli razloge za človekovo etično ravnanje, ki bo človeka zavezovalo k moralnosti.

Prav nekaj nasprotnega lahko najdemo pri protestantskem moralnem teologu Paulu Tillichu, ko pravi: “Človek brez morale sploh ni človek!” Iz tega sledi, da človek prav po moralnem ravnanju postaja humano bitje. Človek brez morale ni razvil ene od svojih temeljnih razsežnosti, to je človečnost. Če ni razvil človečnosti, potem je samo biološko bitje, ne pa socialno, kulturno in duhovno, ker teh dimenzij enostavno ni v njem. Ljudje se “počlovečujemo” po etičnem delovanju in ne po biološkem. Človeku je moralnost funkcija življenja, ker vsak človek v sebi gradi (konstruira) – moral bi graditi (!) – območje duha.

Zato ima Bonhoefferjevo vprašanje “*Kdo bo vzdržal?*” samo en odgovor: “Vzdržal bo tisti, ki je pripravljen vse žrtvovati za svojo poslušnost Božjemu klicu. To je tisti, ki se želi s svojim življenjem odzvati Božjemu klicu”.

Žal smo kristjani v toku zgodovine popačili pojem Božji klic. Uporabljali smo ga za tiste, ki naj bi se odzvali duhovnim in redovnim poklicem. Pa ni tako. Božji klic obstaja za vsakega človeka! To je klic naše vesti, moj in tvoj odnos do Boga. Vse to se v človeku dogaja v “tisti skriti kamnici srca”, ki ostaja osebna, vsakemu od nas lastna, in je, poetično povedano, “za javnost zaklenjena”, sami pa jo odklenemo pred drugimi z našimi dejanji: kako živimo, kakšen je naš odnos do drugih in še prej do Boga. Smiselno je, da se človek kot misleče bitje sklicuje na Boga, seveda če ga prej sprejme. V človekovi oholosti za nekatere to žal ni možno, čeprav so tudi njim odprta vrata spoznanja ... Bog teh vrat spoznanja ni za nikogar zaklenil, ampak jih je pustil vsaj priprt. Za vsako spoznanje pa je potreben osebni napor, tako tudi za vprašanje in iskanje smisla življenja.

Poklon ženski ustvarjalnosti

Razstava “Misli v barvah” v centru Bratuž v Gorici

foto dd

Ob 75-letnici umora v ul. Rossetti Moralna zmaga žrtev

D ne 10. marca 1944 so v ulici Rossetti v Trstu ugasnila tri mlada življenja v nikoli povsem pojasnjenih okoliščinah. Da je šlo za politični umor, ni bilo nobenega dvoma. Šlo je namreč za najbolj težko obdobje sredi druge svetovne vojne, ko so na nasprotnih bregovih stale različne politične opcije. Govorimo o tistih, ki so si bile odprto sovražne, pa tudi o tistih, ki so bile, vsaj formalno, na isti strani zavezništva. Dalj časa so bile hipoteze o tem, kdo je naročil in izvedel umor Stanka Vuka, Danice Tomažič in Draga Zajca, zelo raznolike. So to bili nasprotniki OF, kot je bilo dalj časa slišati v obdobju po drugi svetovni vojni? Ali je roko morilec obožila celo OF, stran, ki se ji je Stanko Vuk želel približati po dolgoletnem prestajanju zaporne kazni zaradi obsodbe na drugem tržaškem procesu? Vprašanje je, posebej v naši narodni skupnosti, v zadnjih letih ponovno dvignilo precej prahu, posebej potem ko je novinar Martin Breclj objavil monografijo o trojnem umoru z naslovom *Anatomija političnega zločina* leta 2016. Breclj je s svojim raziskovalnim delom, ki temelji na pričevanjih, arhivskih dokumentih in drugem dokaznem gradivu, prišel do sklepa, da so morilci prihajali iz vrst varnostnoobveščevalne službe OF.

Prejšnji teden je od trojnega umora v ulici Rossetti minilo natanko 75 let. Ob obletnici tragičnega dogodka (v nedeljo, 10. marca,) so se zato pri Društvu slovenskih izobražencev odločili, da se bodo žrtev tega krvavega dogodka spomnili prav pred grobnico družine Tomažič na pokopališču pri Sv. Ani v Trstu.

/str. 15
kil

Prelomni 27. deželni kongres SKGZ Pavšiča je nasledila Ksenija Dobrila

Nova predsednica Slovenske kulturno-gospodarske zveze je Ksenija Dobrila, dosedanja predsednica paritetnega odbora. Za triletni mandat jo je izvolila skupščina članov in članic krovne organizacije na nedeljskem 27. deželnem kongresu v tržaškem Kulturnem domu. Dobrilova je prejela 120 glasov, drugi kandidat, Igor Kocijančič 59. Na 240 delegatov je volilno pravico izkoristilo 186 prisotnih, vključno s pooblastili. Potrjene so bile tudi kandidatne liste za deželni svet SKGZ, nadzorni odbor in razsodišče. Igorja Kocijančiča naj bi novi deželni svet imenoval za podpredsednika.

/str. 3

Predstavitve revije v Ljubljani Mladiko berejo tudi v Sloveniji

D ne 7. marca so v Ljubljani organizirali predstavitev zadnjih treh števk tržaške revije Mladika. S takšnimi predstavitvami se pri Mladiki trudijo, da bi še razširili krog svojih bralcev. V Galeriji Družina je pogovor vodil Ivo Jevnikar, pri njem pa so sodelovali odgovorni urednik revije Mladika Marij Maver, urednica Nadia Roncelli ter sodelavca in zvesta bralca revije, Alenka Puhar in Jože Horvat. Jevnikar je predstavil goste in prvo letošnjo številko Mladike, v kateri je Fokus namenjen 100-letnici, odkar Slovenci živijo v Italiji. O tej temi se je razpisalo več avtorjev, ki so obravnavali različna področja: demografskega, šolskega, verskega, jezikovnega in umetnostnega. Marij Maver je predstavil revijo Mladika, ki letos izhaja že 63. leto. Prva številka je izšla leta 1957, ko je bil Trst poln revialnega tiska, čeprav so nekatere publikacije zdržale samo nekaj števk.

/str. 3
Urška Petaros

Pogovor

Predsednica PD
Vrh Sv. Mihaela
Karen Ulian
o otroški in
mladinski
zborovski reviji
Zlata grla 2019

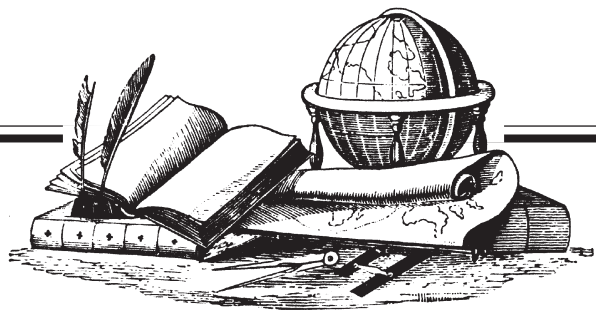
3

Trebče

Zanimiv pogovor
s pesnico in
pisateljico Majdo
Artač Sturman ob
predstavitvi njene
zbirke kratke
proze Silhouette

11

Med Slovenci na peti celini

Pogled v današnji čas (4)

Katoliški misijoni (poleg slovenskih društev v Geelongu in Brisbanu), posebej v Melbourne, kjer deluje Slomškova šola, še ohranjajo pouk slovenščine. V ostalih društvih so ga zaradi premalo učencev morali opustiti. Otroci se dobivajo ob nedeljah po maši, bolj kot za pouk v slovenščini gre za pouk o slovenščini in Sloveniji – cilj je naučiti otroke vsaj nekaj jezika ter jih seznaniti z zgodovino in kulturo.

Načeloma pouk poteka vsako drugo nedeljo, vsebine pa so zgoščene predvsem v pripravo treh dogodkov – miklavževanja, očetovega dne in materinskega dne. Ob pripravah otrok na nastope na praznovanjih jih učijo o zgoraj navedenem. Zaradi teh ponudb druga in tretja generacija v slovenske katoliške misijone bolj zahajata kot v društva. Kako hitro pa se vse lahko spremeni, sem izvedel iz dejstva, da v šolskih učilnicah visijo prav takšni plakati in učni pripomočki, na policah pa učbeniki, kot so jih v šolah v Sloveniji uporabljali v času mojega šolanja, torej sredi 90. let prejšnjega stoletja. Še pred 20 leti so v Avstralijo redno pošiljali enakovreden material iz Slovenije. Več sogovornikom mi je dejalo, da se izrazit upad skupnosti pozna predvsem zadnjih pet let.

Da mladi navezavo na slovenske strukture še čutijo, so lepo pokazali tudi lani ob smrti p. Valerijana Jenka, ki je dolga leta služil v Sydneyju, umrl pa v Sloveniji. Ker je bila maša slovesa v Sydneyju med tednom zjutraj, so sami sprožili pobudo, naj se ponovi tudi na nedeljo, da se bodo tudi sami lahko množično poslovili od svojega karizmatičnega vzgojitelja. 27 let, do leta 2005 ali 2006, je bila v Avstraliji slovenščina priznana tudi kot maturitetni predmet. Nato pa je bila ukinjena zaradi premalo prijav, država namreč zahteva vsaj 15 prijav, število prijav k slovenščini pa je padlo pod 10. Zanimivo in razveseljivo pa je, da je lani maturantka, ki se je iz Slovenije preselila v Avstralijo pred desetletjem, odločila v okviru mednarodne mature, v sodelovanju med njeno matično šolo in Gimnazijo Bežigrad, za slovenščino kot maturitetni predmet.

Sedanost in prihodnost društev

Društva se z upadanjem članstva spopadajo na različne načine, vsak po svojih močeh. Klub Triglav iz Sydneyja je prvi, že leta 2001, zašel v hude finančne težave; prostore so prodali skupini Panthers. Ta pa je nato leta 2013 prostore Triglava prodala skupini Mounties. Gre za družbi, ki

sta v prostorih Triglava uredili restavracijo in casino z igralnimi avtomati. Triglavu pa so dovolili še naprej delovati v teh prostorih. Temu so številni nasprotovali, tudi danes se marsikdo težko sprijazni s takšnim dejstvom, saj je Triglav dejansko

Igralni avtomati v Triglavu

postal gost v некоč svojih prostorih. Dolgoletni član mi je tako ob vhodu pokazal štiri vzdane opeke, ob katerih stoji spominska tabla, kako je Triglav izgledal na začetku, in dejal: "Ti

Štiri opeke. Edino, kar je še slovenskega v Triglavu, po besedah enega od njegovih ustanovnih članov

štirje cegle so vse, kar je še našega v tem klubu". A ob tem je potrebno dodati tudi, da člani Triglava lahko neomejeno uporabljajo balinišče (to je osrednja aktivnost, ki še živi, balinajo vsak teden), prostore lahko uporabljajo za sestanke,

di druge dejavnosti Slovencev v Avstraliji. Še osebna anekdota: ko sem jih neko soboto obiskal in so se pripravljali na balinanje, sem opazil, da se kar nekaj gospa in gospodov raje pripelje kakšno uro prej ter vrže še nekaj žetonov v igralne avtomate, preden se odpravijo na balinat. "Malo jih moramo podpirati, da ne ostanejo brez dobička", se mi je izgovorila neka gospa.

V Slovenskem društvu Sydney so se dolgo poskušali na nogah obdržati sami. Predlani pa so se tudi oni odločili za povezavo z večjim italijanskim gostincem, ki je prostor prevzel in ga preuredil v veliko restavracijo, namenjeno različnim praznovanjem. Glede na njegov zelo veliki vložek pa je marsikdo tudi skeptičen, da Slovincem veliko avtonomije ne bo več dovolil. Tudi v Slovenskem društvu Sydney imajo sicer vsaj enkrat na mesec še kakšen dogodek. Najstarejše slovensko društvo v Avstraliji je Slovensko društvo Melbourne, ki ima v lasti kompleks objektov in 7 hektarjev zemljišča. Je edino društvo, ki ima v odboru same pripadnike druge generacije. Še pred nekaj leti je veljalo za absolutno najbolj aktivno in z največ mladimi, a tudi to se spreminja. Tako so se tudi oni lani odločili, da poskusijo oddati osrednji prostor gostincu, pod ugodnimi pogoji uporabe zanje. Med drugim so mesečna kosila zamenjali s High Tea dogodki, ko je upravljalec zanje pripravil čajanko in slaščice. A to se za najemnika ni izkazalo za rentabilno, tako dvorano zdaj oddajajo plesni šoli, kuhinjo pa ponudniku catering storitev, kar jim zagotavlja redni mesečni dohodek za vzdrževanje kluba. Društvo Jadran je dobrostoječe in poleg tedenskega balinanja in občasnih veselic redno prireja tudi potovanja za člane. Sami pa priznavajo, da je osrednja težava v tem, da gre le za pripadnike prve generacije, medtem ko njihove otroke zelo težko privabijo. Zelo zgovoren

Ples na Slovenskem društvu Sydney

enkrat na mesec imajo tudi prednost pri uporabi restavracije, ko je tam slovenska veselica, zaposleni pa jim po zmerni ceni strežejo hrano in pijačo. Z najemnino je Triglav postal uspešen in finančno podpira tu-

podatek o demografski sliki Slovencev v Avstraliji je ta, da je imel v času mojega obiska pater v Melbourne v dveh tednih kar osem slovenskih pogrebov.

/ dalje
Dejan Valentincič

Trst / SSO in SKGZ

Srečanje predsednikov krovnih organizacij s prefektom Valentejem

Predsednika krovnih organizacij, Rudi Pavšič za SKGZ in Walter Bandelj za SSO, sta se pred kratkim srečala z novim tržaškim prefektom Valeriom Valentejem. Izpostavila sta mu položaj slovenske narodne skupnosti in ga obvestila o srečanjih, ki sta ju imela v teh dneh v Rimu (tako s predsednikom senata Mario Elisabetto Alberti Casellati kot z državnim podtajnikom za deželna vprašanja in avtonomijo Stefanom Buffagnijem) v zvezi z nekaterimi odprtimi vprašanji. Tržaški prefekt in vladni komisar, ki je nekaj let služboval v Bocnu in zato dobro pozna manjšinske problematike, je

obljubil, da bo storil vse, kar je v njegovih pristojnostih, da bi se nekatera vprašanja primerno rešila. Predsednika Pavšič in Bandelj sta posebej izpostavila vprašanje slovenske zastopanosti v parlamentu, konvencije med vlado in RAI-em glede deželnega sedeža radiotelevizije v Trstu,

vladnega omizja, ki več kot poldrugo leto ne deluje, in vprašanje vračanja stavbe Narodnega doma slovenski narodni skupnosti.

Predstavnika krovnih organizacij in sam prefekt so si bili edini, da je prihodnost teh krajev v nadgradnji dobrososedskih odnosov in spoštovanju prisotnosti slovenske narodne skupnosti.

Dialog pa je edino sredstvo pri reševanju morebitnih vprašanj. Zato – tako Bandelj in Pavšič – si je težko razlagati "vračanje v preteklost", kateremu smo prisostvovali ob letošnjem Dnevu spomina.

Odprta vprašanja naše skupnosti

Podtajnik Stefano Buffagni obljubil posredovanje

Predsednika SSO in SKGZ, Walter Bandelj in Rudi Pavšič, ter predsednica paritetnega odbora Ksenija Dobrila so se 5. marca v Rimu srečali s podtajnikom Stefanom Buffagnijem na ministrstvu za deželne zadeve in avtonomije. Vladnemu predstavniku so predstavili vrsto vprašanj, ki zadevajo slovensko narodno skupnost v FJK, in potrebo, da bi se končno že sklicalo vladno omizje. To se namreč že dalj časa ni sestalo, medtem pa se je nabralo kar nekaj vprašanj, za katera bi bilo potrebno najti konkretno rešitev, piše v spletnem portalu SSO. Bandelj je izpostavil vprašanje slovenskega zastopstva v poslanski zbornici in parlamentu ter konvencije

RAI. Pavšič je podtajnika seznanil s postopkom vračanja Narodnega doma v ul. Filzi v Trstu in s težavami, ki jih prinaša protiko-

rupcijski zakon. Ksenija Dobrila je spodbudila, da bi se o omenjenih in še drugih zadevah čim prej sestalo vladno omizje.

Podtajnik Stefano Buffagni je gostom zagotovil poglobitev izpostavljenih vprašanj. Glede slovenskega predstavnstva v parlamentu pa je obljubil posredovanje pri kolegih, ki sedijo v dveh parlamentarnih zbornicah.

Uspešna knjiga o Kataloniji je izšla tudi v italijanski

V sredo, 6. marca, so v Tržaškem knjižnem središču predstavili knjigo I giorni della Catalogna. Na srečanju je bil prisoten avtor, časnikar, politolog in odličen poznavalec manjšin v Evropi in po svetu Bojan Brezigar, s katerim se je pogovarjal odgovornar Štefan Čok. Knjiga je prevod dela Šest dni v Kataloniji, v kateri avtor opisuje napete trenutke, ki jih je v prvi osebi doživel leta 2017 ob katalonskem referendumu. Knjiga, Američani bi ji rekli "instant book", ki sta ju prevedli Laura Castegnaro in Devana Jovan, je zelo hitro, a tudi odlično napisana in se bere kot imenitna zgodba, ki ima tudi vpogled v zgodovino Katalonije.

Povejmo na glas

Človek naj se dvigne

Uspešne primarne volitve v Demokratiški stranki so obudile upanje, da bo udarna sila populizma vendarle deležna močnejšega odgovora s strani tistih, ki se v njem ne prepoznajo. Skoraj istočasno je prišlo v Milanu do zelo množične manifestacije zoper razizem, ki se skupaj s ksenofobijo, torej sovražstvom do tujcev, kaže v vse številnejših izpadih. Mirno lahko rečemo, da je navedeno soočenje med populizmom, se pravi nacionalizmom, in med zavzemanjem za umirjeno reševanje problemov bolj ali manj značilno za večino držav Evropske unije, ne nazadnje zaradi bližnjih volitev. In če pomislimo nekoliko globlje, gre za spopad na človeški ravni, na ravni človečnosti, na ravni tako rekoč nasprotnih pogledov na svet, na življenje, na takšne ali drugačne vrednote ali nevednote in posledično na takšno ali drugačno politiko, ki pa odloča o vseh nas - v kakšnih razmerah bomo živeli in kako bo obarvana naša prihodnost. Ali bo v nas večinsko prevladala smer sožitja in ne smer prevladovanja nad drugimi in s tem nenehen boj z drugim; ali bo v nas večinsko prevladala smer dogovarjanja in ne uporabe sile; ali se bomo odločili za sprejetje drugega in drugačnega ali pa bomo v njem videli grožnjo, proti kateri se je treba boriti z vsemi sredstvi; ali bomo sposobni sočutja ne samo do tujcev, ampak sploh do vseh, ki so v stiski in ki v naši družbi predstavljajo vse večjo temno liso bede in revščine? Na vsak način gre za odločilen trenutek vseh nas, posameznikov, držav in narodov in tudi za

svet v celoti, kako bomo izbirali med navedenima nasprotjema, za katero smer se bomo opredelili. Kdo poreče, saj je vendar nemogoče, da bi zavrgli sožitje, da bi opustili dogovarjanje, da ne bi hoteli in mogli sprejeti drugega in drugačnega in da ne bi bili sposobni sočutja do vseh, ki so sočutja vredni. In vendar je takšen črn scenarij možen, čeprav je popolnoma nasproten v odnosu do vseh naših vrednot, je možen, ker se je v ljudske množice naselil strah, strah pred nakopičenimi problemi, strah pred nepovabljenimi prišleki, pred ekonomsko stisko, brezposelnostjo, z eno besedo: strah pred prihodnostjo, strah, strah, strah. Pomenljivo je, kako se politika na ta strah odziva, strah, ki je tedaj, ko se je polastil milijonskih množic, prizadejal toliko gorja, da ga še danes ni mogoče izmeriti. Zato danes zmerna politika pred tem strahom svari, opozarja javnost, naj mu ne sledi, ampak naj obvladano opazuje nelahke razmere, naj težave razume in sprejme in se ne prepušča mržnji do vseh in vsega, kar jo spravlja v stisko, naj se naslanja na vrednote, ki edine obvarujejo človeka, kadar se slednji najde na robu obupa. Zato naj se ta človek v nas dvigne, naj bo strpen, naj bo uviden do drugih in drugačnih, naj bo sočuten in naj ne misli zgolj nase, naj ne gradi zidov in naj ne želi biti več od drugih - edino takšna politika je smiselna in kot takšna naj nikoli ne omaga, v tem novem času je pač nepogrešljiva in brez nje naša pot lahko nevarna.

Janez Povše

POGOVOR Karen Ulian, predsednica PD Vrh Sv. Mihaela

Na odru bo zapelo 320 mladih grl!

Ljubitelji otroškega in mladinskega petja čaka lep praznik. Pred nami je namreč že 19. revija otroških in mladinskih pevskih zborov Zlata grla. Pred mikrofonom smo povabili Karen Ulian, predsednico Prosvetnega društva Vrh Sv. Mihaela.

Kdaj in kje bodo letos potekala Zlata grla?

Letošnja Zlata grla bodo potekala v soboto, 30. marca 2019, v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici. Ob 15. uri bo tekmovalni del, ob 17.30 revijski. Okrog 19. ure bo razglasitev rezultatov z nagrajevanjem.

Revija je lani stopila v odrasla leta, vsako leto se obnavlja, spreminja ... Bo tudi letos kaj novega?

Novost letošnje prireditve bo prišla do izraza po revijskem delu, pred razglasitvijo rezultatov. Zamislili smo se neke vrste družabno srečanje z imenom "Zapojmo skupaj", t. i. "open singing", nekaj, kar lahko najdemo na tekmovanjih oz. festivalih za otroške in mladinske zборе. Na tem krajšem druženju oz. delavnici, ki ga bo z odra vodila Katja Gruber, bodo lahko sodelovali vsi otroci v dvorani.

Zlata grla organizira PD Vrh Sv. Mihaela v sodelovanju z Združenjem cerkvenih pevskih zborov Gorica. Kako potekajo priprave?

Potem ko so se zbori prijavili, smo morali konkretno pripraviti potek prireditve, preveriti partiture, poslati zborom dopise s podatki, poskrbeti, da bo vse teklo po programu, poskrbeti primerne prostore za zборе, organizirati malico za otroke itd. Dela ne manjka. Pri organizaciji pomagajo tudi otroci našega društva, zanje je to praznik. Pomagajo tako, da podeljujejo rože ali darove na odru. Med drugim komaj čakajo, da pripravijo začetno "himo". Vse to jih resnično veseli! Posamezne zборе spremljajo naša dekleta iz društva oz. vokalne skupine Bodeča Neža. V organizacijo in pripravo revije skušamo vključevati čim več

ljudi, da bi že od mladih nog spoznali in se zavedeli, koliko dela je za vsem tem. To se namreč ne začne in konča na dan tekmovanja, saj smo se za sestavo razpisa npr. sestali že novembra lani.

Koliko je tokrat prijavljenih zborov? Kdo so?
Na tekmovanje se je prijavilo šest zborov. V kategoriji najmlajših se bodo pomerili Mali otroški pevski zbor KD Sovodnje, ki ga vodi Valentina Nanut, in OPZ Škrjančki OŠ Franceta Bevka iz Tolmina, ki ga vodi Barbara Kovačič. V kategoriji otroških zborov bodo nastopili OPZ dr. Bogomirja Magajne iz Divače, ki ga vodi Ada Škamperle, OPZ Emil Kometl, ki ga vodi Damijana Čevdek Jug, in OPZ KD Sovodnje, ki ga vodi Valentina Nanut. V kategoriji mladinskih zborov bo pel zbor srednje Šole Ivan Trinko iz Gorice, ki ga vodi prof. Neda Sancin.

V revijskem delu bo nastopilo deset zborov: dva domača zbor, OPZ Etko Mužetko, ki ga vodim jaz, in Mladinska pevska skupina Vihar, ki jo vodi Mateja Černic, nato Mali otroški pevski zbor in OPZ F. B. Sedej iz Števerjana (oba vodi Martina Hlede), OPZ Mali veseljaki iz Doberdoba (dir. Mateja Jarc), OPZ Plešivo (dir. Alessandra Schetti-

rov) bomo nastopili OPZ dr. Bogomirja Magajne iz Divače, ki ga vodi Ada Škamperle, OPZ Emil Kometl, ki ga vodi Damijana Čevdek Jug, in OPZ KD Sovodnje, ki ga vodi Valentina Nanut. V kategoriji mladinskih zborov bo pel zbor srednje Šole Ivan Trinko iz Gorice, ki ga vodi prof. Neda Sancin. V revijskem delu bo nastopilo deset zborov: dva domača zbor, OPZ Etko Mužetko, ki ga vodim jaz, in Mladinska pevska skupina Vihar, ki jo vodi Mateja Černic, nato Mali otroški pevski zbor in OPZ F. B. Sedej iz Števerjana (oba vodi Martina Hlede), OPZ Mali veseljaki iz Doberdoba (dir. Mateja Jarc), OPZ Plešivo (dir. Alessandra Schetti-

no), OPZ Pet pedi in mladinska skupina Igo Gruden iz Natrežine, ki ju vodi Mirko Ferlan, OPZ Mali lujerji (dir. David Klodič) in OPZ La Foirarola iz Zdravščin (dir. Lucia Vinzi). Veseli smo, da imamo zборе iz tržaške, goriške in videmske pokrajine, pa tudi enega italijanskega, tako da se otroci iz različnih krajev lahko spoznajo med sabo. Skupaj bo na oder stopilo 320 otrok.

Skoraj vsi omenjeni zbori so na ZG že nastopili. Očitno se radi vračajo ...

Res. Zborovodje nam redno pišejo, da so se na reviji dobro znašli, da so cenili organizacijo, vzdušje in osebne stike.

Je revija ponavadi dobro obiskana?

Da, precej. Na tekmovanju je ljudi morda malo manj, v revijskem delu pa so ponavadi v

dvorani tisti, ki so prišli za tekmovanje in čakajo rezultate, ter tisti, ki so prišli na revijo. In dvorana je seveda polna. Rada bi poudarila, da eni in drugi zbori morajo zapeti vsaj eno slovensko pesem, ljudsko ali umetno.

Kdo bo sedel v strokovni žiriji?

Tudi tokrat bodo v žiriji po en strokovnjak iz Slovenije, Italije in zamejstva. Letos so to glasbeni pedagoginja, zborovodkinja in skladateljica Katja Gruber, muzikologinja in predsednica ZCPZ Trst Rossana Paliaga ter skladatelj in zborovodja Enrico Miaroma.

Naslednje leto bo 20-letnica ...

Gotovo si bomo izmislili kaj novega, morda kakšen koncert ali brošuro o prehojeni poti v dveh desetletjih. Ali pa kaj drugega.

Revija, ki je nastala iz ljubezni do otrok, petja in materinega jezika, želi spodbujati zборе k vedno večji kakovosti ...

Tudi letos bodo imeli zborovodje po razglasitvi rezultatov čas, da se pogovorijo z žiranti, ki jim bodo lahko dali koristne nasvete o tem, kaj lahko popravijo, kako lahko napredujejo ipd. Zborovodje so s to izkušnjo vedno zadovoljni, saj lahko takoj po nastopu dobijo odziv strokovnjaka. Prav to je smisel naše prireditve: da zbor nastopi, zapoje in še isti dan dobi napotke, kako naprej. Saj rezultat ni pomemben, pri Zlatih grlih žirija ne daje točk, ni lestvice, nihče se ne uvrsti na zadnje mesto. Pomembno je, da zbori in zborovodje sprejmejo ta izziv, da se preizkusijo in napredujejo.

DD

S 1. strani

Pavšiča je nasledila ...

V svojem delovanju bo morala nova predsednica slediti smernicam programskega dokumenta, ki so se v zadnjem letu zgostile na podlagi soočenja znotraj krovne organizacije. Izhodišča so razčlenili pred začetkom popoldanske razprave in zadevajo pomanjkanje učinkovitega kadrovanja med mladimi. Dalje potrebo po vlaganju v gospodarski razvoj, da bi zaustavljali izseljevanje - in ne samo v Benečiji, in po tem, da bi v SKGZ-ju NE sedeli člani z vidnimi političnimi funkcijami. Razvojne strategije so nujne na področju narodnih pravic in širjenja jedra govorcev slovenskega jezika. SKGZ mora zato prevzeti nove odgovornosti na področju jezikovnega načrtovanja in šolstva, je bila mnenja novoizvoljena Dobrilova.

RAZPRAVA

V popoldansko razpravo so posegli Maja Humar, predsednica SKGZ za Goriško, ki je spregovorila o mladih in vključevalni vlogi organizacije. Robert Frandolič je v imenu Slovenskega deželne gospodarskega združenja izpostavil potrebo po racionalizaciji delovanja manjšine v smer kakovosti, začenši z ustanovitvijo ene same krovne organizacije. Ivan Peterlin, predsednik Združenja slovenskih športnih društev v Italiji, od prihodnjega vodstva pričakuje večjo povezanost z območjem. Margherita Trusgnach je v imenu Kulturnega društva Rečan-Aldo Klodič spregovorila o sedanjih usodi Benečije. Glasbena in dvojezična šola sta edini "podjetji", ki zaposlujeta Slovence. Nujen je zato nov gospodarski in tudi medijski načrt za tamkajšnje območje. Livio Semolič je obravnaval temo narodnih domov in napovedal prihodnjo pridobitev novih priložnih prostorov v stavbi na ulici Filzi v Trstu in v drugem nadstropju goriškega Trgovskega doma. Vojko Slavec je izrazil željo po večji koordinaciji SKGZ tudi na umetniško-likovnem področju. Sara Brezigar je izpostavila razkorak med bazo naše skupnosti in njenim vostvom. Poročilo nadzornega odbora je evidentiralo pomanjkanje ustreznih sil v nekaterih delovnih resorjih organizacije, kot sta na primer pravna služba in služba ZAJEZIK. Prav zato so nadzorniki izrazili potrebo po kadrovanju novih sil.

DOPOLDANSKI DEL

Dopoldanski del kongresa je bil zavlzel za to, da bo vladno omizje ponovno steklo. Svoj pozdrav so prinesli tudi senatorka Tatjana Rojc, predstavniki slovenskih krovnih organizacij iz Avstrije in Madžarske ter italijanske iz Slovenije in Hrvaške. Pozdrav SKGZ-ju je prinesel tudi prvi predsednik samostojne Slovenije Milan Kučan. Poseg predsednika sestrske krovne organizacije Sveta slovenskih organizacij Walterja Bandlja pa je izzvenel kot prijateljski pozdrav Rudiju Pavšiču, ki je takrat še zadnjič spregovoril kot predsednik krovne organizacije.

institucionalne narave. V veliki dvorani gledališča so bili namreč prisotni številni gostje javnih ustanov iz Italije in Slovenije. Tržaški župan Dipiazza je spregovoril o sestavni vlogi slovenske narodne skupnosti v mestnem tkivu. Evropska poslanka Isabella De Monte je svarila pred nevarnostjo določenih izjav, s katerimi bi lahko zavrteli kolo zgodovine nazaj v čas. Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Peter Jožef Česnik je zarisal perspektivno prihodnost manjšine; deželni odbornik za krajevne avtonomije Roberti je med drugim spodbudno začrtal časovnico glede vrnitve Narodnega doma v Trstu. Tržaški prefekt Valenti pa se bo

Foto damij@n

zavzel za to, da bo vladno omizje ponovno steklo. Svoj pozdrav so prinesli tudi senatorka Tatjana Rojc, predstavniki slovenskih krovnih organizacij iz Avstrije in Madžarske ter italijanske iz Slovenije in Hrvaške. Pozdrav SKGZ-ju je prinesel tudi prvi predsednik samostojne Slovenije Milan Kučan. Poseg predsednika sestrske krovne organizacije Sveta slovenskih organizacij Walterja Bandlja pa je izzvenel kot prijateljski pozdrav Rudiju Pavšiču, ki je takrat še zadnjič spregovoril kot predsednik krovne organizacije.

PAVŠIČEVO SLOVO

V svojem pozdravnem govoru je Pavšič poudaril, da je to čas za uveljavitev naše prisotnosti in razmisleka. Naša naloga je, da izostrimo vse pogoje za čut pripadnosti skupnosti, ki se spreminja. "Nehajmo biti žalostni, užaljeni in razžaljeni", je dejal. Nehati je treba s preteklimi delitvami, ker jih nihče ne razume", je dodal. Pavšič se še vedno zavzema za skupno Evropo, "sicer ne za takšno, kot jo danes poznamo". Ustvariti je potrebno Evropo narodov in regij, ki naj preveča enako mero spoštovanja do vseh njenih komponent. Pavšič se je nato dotaknil vidikov, ki po-

bliže zadevajo odnos naše matične države do manjšine. "Ponosen sem na svoj zgodovinski spomin, a potrebna sta spoštovanje in dialog. Dialog pomeni izkazovanje spoštovanja. "Sem Slovenec v Italiji in italijanski državljan, s pravico, da ohranim svoj jezik, svoj teritorij. Bili smo lojalna narodna skupnost, ki ne sme prosjačiti za mesto v parlamentu, ne sme čakati na vladno omizje". Zakaj zaščitni zakon po 18 letih še ni uresničen v celoti, zakaj ne moremo še koristiti Narodnega doma, pa čeprav je minilo že 100 let od njegovega požiga, se je še vprašal Pavšič. "Kar zahtevamo, ni privilegij, je naša pravica". Ob večji skrbi za območje Benečije in drugačnem odnosu do Slovencev (za katero ne moremo obstajati zgolj kot proračunska postavka) je Pavšič ugotavljal, da so se politične in družbene dinamike

S 1. strani

Mladiko berejo ...

Še danes ima revija naklado 1500 izvodov, kar je Maver ocenil za uspeh. Založniško dejavnost so pri Mladiki začeli leta 1961, ko so izdali pesniško zbirko Brune Marije Perotot *Moja pomlad*, razširili pa so jo ob osamosvojitvi Slovenije, kajti takrat so pridobili tudi večji

Naslednji je spregovoril Jože Horvat, ki je Mladiko postavil v panoramo slovenskega zamejskega revialnega tiska, čeprav je že na začetku povedal, da mogoče ni pravi naslov za to. Povedal je, da je Mladika najboljša od vseh zamejskih revij, tudi tistih, ki izhajajo na Koroškem in Po-

Koroškem, se vedno bolj širi tudi med Slovenci v Italiji. V italijanskem jeziku je svoje leposlovno delo izdala tudi edina slovenska politična predstavnica na državni ravni Tatjana Rojc. Nekoč je bil jezik tudi moralna izbira avtorja, zdaj pa ni več tako.

Nadia Roncelli je predstavila tudi knjižni program Zadruga Mladika, pri kateri so v letu 2018 izdali okoli 15 publikacij. Med temi je omenila zadnji Rebulov roman, roman Marija Čuka *Prah* in zbirko *Trideset najboljših*, v kateri je Evelina Umek izbrala trideset najboljših prispevkov, ki so od leta 1973 prispeli na literarni natečaj Mladike.

Zadnja je spregovorila Alenka Puhar, ki se je najprej navezala na temo, ki jo je obravnavala Nadia Roncelli, in rekla, da je tudi v Sloveniji aktualna debata o pisanju v drugem jeziku. Nato

je polni dvorani poslušalcev povedala, kaj zanjo pomeni Mladika. Trst je zanjo vedno predstavljal več svobode. V Trstu in v Mladiki so vedno objavljali vsebine, ki jih v Sloveniji niso smeli, ali pa so bile tematike tako kočljive, da o njih raje niso pisali. Izpostavila je predvsem zgodbo o primorskih padalcih, ki je deset let izhajala v reviji Mladika in za katero je zaslužen Ivo Jevnikar. Po zadnjem posegu je bil čas za besedo poslušalcev. Debata se je razvnela predvsem ob temi o slovenskih avtorjih, ki se odločajo za pisanje svojih del v drugem jeziku.

rabju. Ko so pred nekaj leti v Mladiki uvedli rubriko Fokus, so ji dali še večji pomen. Nadia Roncelli, ki je v glavnem urednica knjižnega programa, je predstavila predzadnji lansko številko, v kateri so se v Fokusu posvetili temi, ki zadnja leta buri duhove tudi v italijanskem zamejstvu. V Fokusu, ki so ga naslovlili *Izbira italijanščine v pisanju slovenskih avtorjev: zatajitev ali odprtost do drugega?*, se sprašujejo, zakaj nekateri zamejski avtorji ne uporabljajo slovenskega jezika, ampak italijanščino za pisanje svojih del. Ta pojav, ki smo ga nekoč poznali samo na

trg za prodajo svojih knjig. Trdijo se, da v glavnem izdajajo dela domačih avtorjev, letno pa izdajo približno od petnjast do dvajset izvodov.

Maver je predstavil tudi Fokus zadnje lanske številke, ki so jo namenili nedavno preminulemu pisatelju Alojzu Rebuli. Alojz Rebuli je postal sodelavec Mladike že kmalu po njenem nastanku. Pri založbi Mladika so mu tudi izdali nekaj knjig, med njimi tudi njegov zadnji roman *Ob pritoku Jangcejkjanga*. Pri Mladiki načrtujejo, da bi njegov rokopis *Apokrif* izdali postumno.

tudi znotraj manjšine spremenile in stare kalupe je pokopala zgodovina. Umetno ločevanje med dvema taboroma je zato nesmiselno in zato leta 2019 izzveni obstoj dveh krovnih organizacij kot anahronistično. Zahvalil se je Walterju Bandlju, s katerim je ustvaril konkretne pogoje, "da bi nekoč prišli tja, kamor želimo".

NAGRADE

Na dnevnem redu dopoldanskega dela kongresa je bila tudi podelitev visokih priznanj SKGZ. Med organizacijami so bili plakete deležni Amatersko športno društvo Mladina, Kulturno društvo Muzej rezijanskih ljudi, Amatersko športno društvo Polet in Društvo Topoluove. Plakete za požrtovalno delo in dosežke v korist slovenski narodni skupnosti so prejeli Franko Košuta, ustanovitelj kriškega Ribiškega muzeja, Sergij Lipovec, dolgoletni član SKGZ-ja in SLORI-ja, Emil Devetak, predsednik Društva slovenskih upokojencev za Goriško, ter Vili Prinčič, goriški kulturni delavec. Najpomembnejši priznanji, in sicer za življenjsko delo, sta prejela pesnika Marko Kravos in Ace Mermolja, ki sta odigrala osrednjo vlogo pri Založništvu tržaškega tiska in slovenskem kulturnem življenju nasploh.

Besede papeža Frančiška ob začetku posta

Post je čas milosti, da spet najdemo smer življenja

Papež Frančišek je na pepelnično sredo, 6. marca, daroval sveto mašo z blagoslovom pepela in obredom pepeljenja v baziliki sv. Sabine na griču Aventinu. Bogoslužje se je začelo ob 16.30 s kratko molitvijo v bližnji cerkvi sv. Anzelma. Od tam je papež v procesiji skupaj s kardinali, škofi, duhovniki, benediktinci in dominikanci iz obeh cerkva ter z nekaterimi verniki odšel do bazilike sv. Sabine. Procesijo so spremljale litanije vseh svetnikov, uvedla pa jo je prošnja: "Usmiljeni Oče, spremljaj s svojo dobrohotnostjo prve korake naše spokorniške poti, da bi bilo zunanje spoštovanje zapovedi v skladu z globoko prenovo duha". V zelo bogati homiliji, ki povzema srž postnega časa in sploh krščanskega življenja, je papež razvil nekaj misli iz besednega bogoslužja. Dejal je, da se post začena z vprijočim glasom, z glasom roga, ki ne boža ušes, ampak okliče post. "Gre za močan glas, ki želi upočasniti naše življenje, ki vedno hiti, vendar pa pogosto ne ve dobro, kam. Gre za poziv, da bi se ustavili, šli k temu, kar je bistveno, se postili od nepotrebnega, ki raztresa. Gre za budilko za dušo. Ob glasu te budilke nas

spremlja sporočilo, ki ga Gospod prenaša preko prerokovih ust, sporočilo, ki je kratko in globoko: 'Vrnite se k meni!' Vrniti se. Če se moramo vrniti, pomeni, da smo odšli drugam. Post je čas, da spet najdemo smer življenja. Na življenjski poti, kot na vsaki poti, je namreč to, kar resnično šteje, da ne izgubimo izpred oči cilja". Vsakdo se lahko vpraša: ali v življenju iščem smer? Ali pa se zadovoljim s tem, da živim iz dneva v dan, mislim samo, da bi se dobro počutil, da bi razrešil kakšen problem in se malo zabaval? "Katera je smer? Morda iskanje zdravja, za katero danes mnogi pravijo, da je pred vsem drugim, vendar pa bo prej ali slej prešlo? Morda imetje in blagostanje? Vendar pa nismo za to na svetu. Vrnite se k meni, pravi Gospod. K meni! Gospod je cilj našega potovanja na svetu. Smer mora biti naravnana Nanj". Pepel na glavi je znamenje, ki nam je podarjeno, da bi spet našli smer. "Gre za znamenje, ki nas vabi, naj premislimo,

kaj imamo v glavi. Naše misli pogosto sledijo stvarim, ki so bežne, ki grejo in pridejo". Pe-

pel na glavi nam obzirno in odkrito pravi: od mnogih stvari, ki jih imaš v glavi, za katerimi tekaš in se trudiš vsak dan, ne bo ostalo nič. "Če se še tako naprezaš, iz življenja ne boš s seboj odnesel nobenega bogastva". Zemeljske stvarnosti izginejo kakor prah v vetru. "Dobrine so začasne, oblast mine, uspeh zaide. Kultura zunanosti, ki danes prevladuje in nas zavaja, da bi živeli za stvari, ki minejo, je velika prevara. Je namreč kakor plamen: ko ugasne, ostane samo pepel". Post je čas, ko naj se osvobodimo utvare, da živi-

mo, medtem ko se poganjamo za prahom. "Post pomeni ponovno odkriti, da smo ustvarjeni za ogenj, ki vedno gori, in ne za pepel, ki takoj ugasne; za Boga, ne za svet; za večnost Neba, ne za prevaro zemlje; za svobodo otrok, ne za suženjstvo stvarim. Danes se lahko vprašamo: na kateri strani sem? Ali živim za ogenj ali za pepel?"

Na tem potovanju vračanja k

je potrebno vlagati". Post nas vabi, da bi gledali v višavo, z molitvijo, ki osvobaja od vodoravnega, ploščatega življenja, kjer se najde čas zase, vendar pa se pozabi na Boga. In potem k drugemu, preko dejavne ljubezni, ki osvobaja od nečimrnosti posedovanja, od tega, da bi mislili, da gredo stvari dobro, če so dobre zame. Končno nas vabi, da bi pogledali navznoter, s postom, ki osvobaja vsakršnih navezanosti na stvari, na posvetnost, ki omrtviči srce. Molitev, dejavna ljubezen in post so tri naložbe za zaklad, ki traja. "Naše srce je vedno usmerjeno v določeno smer: je kakor kompas, ki išče smer. Lahko ga primerjamo tudi z magnetom: na nekaj se mora prijeti. Ven-

dar pa, če se naveže le na zemeljske stvari, prej ali slej postane suženj: stvari, katerih se poslužujemo, postanejo stvari, ki jim je potrebno služiti. Zunanji videz, denar, kariera, zabave: če živimo zanje, bodo postali maliki, ki nas uporabljajo, sirene, ki nas očarajo in potem prepustijo usodi. Če pa se srce naveže na to, kar ne mine, ponovno najdemo sami sebe in postanemo svobodni. Post je čas milosti, da bi mogli

srce osvoboditi nečimrnosti. Je čas zdravljenja od odvisnosti, ki nas zapeljujejo. Je čas, ko pogled usmerimo na to, kar ostane. Kam naj torej usmerimo pogled na poti posta? Je preprosto: na Križanega. *Jezus na križu je kompas življenja*, ki nas usmerja v nebo. Uboštvo lesa, Gospodova tišina, njegovo izpraznjenje iz ljubezni nam kažejo potrebo po preprostejšem življenju, ki je svobodno od pretiranih skrbi za stvari. Jezus nas s križem uči močnega poguma odpovedi. Obloženi z okornimi bremenami namreč ne bomo šli nikoli naprej. *Moramo se osvoboditi lovka potrošništva in zank sebičnosti*; tega, da želimo vedno več, da nikoli nismo zadovoljni, srca, ki je zaprto za potrebe drugih. Jezus, ki na lesu križa gori iz ljubezni, nas kliče k življenju, v katerem je On tisti, ki gori, ki se ne izgubi v pepelu sveta; življenje, ki gori iz ljubezni in ne ugasne v povprečnosti. Ali je težko živeti tako, kot pravi On? Da, je težko, vendar pa vodi k cilju. To nam kaže post. Ta se začena s pepelom, vendar pa nas na koncu pripelje k ognju velikonočne noči; da bi odkrili, da v grobu Jezusovo meso ne postane pepel, ampak slavno vstane. To velja tudi za nas, ki smo prah: če s svojimi šibkostmi vrnemo h Gospodu, če se odpravimo po poti ljubezni, bomo objeli življenje, ki ne zaide. In zagotovo bomo v veselju", je še dejal papež tik pred obredom pepeljenja.

ZAKAJ PRAV JEZUS? (60)

PRIMOŽ KREČIČ

Jezus in njegovi učenci

Tako kot drugi učitelji življenja in religiozni voditelji je tudi Jezus izbral okrog sebe družbo učencev, moških in žensk. Ti so bili z njim, poslušali njegovo oznanilo, bili priče čudežev, ki so se dogajali po njem, predvsem pa so videli, kako je živel in s tem potrjeval svoje oznanjevanje. Odkrivali so tudi njegovo posebno skrb za uboge, kako jih je čutil, se jim približal in jim pomagal. Ker je bil tudi sam ubog in ni imel stalnega bivališča, se je skupaj z njimi premikal iz kraja v kraj in bil deležen gostoljubja različnih ljudi. (Mt 8,20) To svobodo, da ne bi bili obremenjeni s starim življenjem, je predlagal tudi svojim učencem. (Lk 8,22)

Pri poklicu učencev je v ospredju Jezusova pobuda, tej sledi sprejetje ali zavrnitev. Sinoptično izročilo je ohranilo spomin poklica prvih

štirih učencev: Jakoba, Janeza, Simona in Andreja. Bili so pri svojem ribiškem delu, ko jih je poklical Jezus, hitro so se odzvali, pustili delo in domače ter odšli za njim. (Mr 1,16-20; Mt 4, 18-22; Lk 5,1-11) Za temi ribiči je Jezus poklical cestinarja Levija – Mateja, ki je bil pri svojem delu. Matej je vstal, pustil svoje delo

in šel za Jezusom. (Mr 2,13-14) Poklic prvih učencev in njihov takojšnji odgovor je bil podoba in vzor za prihodnje učence, ki so bodo odzvali na Jezusov klic in se mu povsem posvetili. Potek oblikovanja učencev je bil veliko bolj zahteven in razgiban, kot ga opisujejo evangelisti, v ospredju je bil Jezusov osebni nagovor in odgovor bodočih učencev. Evangelist Janez opisuje, kako sta Janez in Andrej slišala preroško oznanilo Janeza Krstnika in šla za Jezusom, ki je Jagnje Božje. (Jn 1, 29) Po Božjem navdihu sta prišla do Jezusa in ostala pri njem skoraj ves dan. To je bila tista ura, ko se je vse začelo zanju in za njihove prijatelje. (Jn 1,39) Evangelist omenja Simona, Filipa in Natanaela, ki so stopili v Jezusovo šolo in postali njegovi učenci.

Število učencev se je večalo. Med njimi je Jezus v določenem času izbral skupino dvanajstih, ki so postali osnovna skupnost njegovega oznanila, nje je uvajal v skrivnosti Božjega kraljestva

ter njegove osebe ter jih pošiljal oznanjevat njegov evangelij. Osrednje izbire pri poklicu apostolov najdemo v *Markovem evangeliju* 3,13-14: "Nato je šel na goro in poklical k sebi, katere je sam hotel. In odšli so k njemu. Postavil jih je dvanajst, ki jih je imenoval tudi apostole, da bi bili z njim in bi jih pošiljal oznanjati ter bi imeli oblast izganjati demone". Evangelist Luka poudarja, da je Jezus pred izvolitvijo apostolov šel na goro in molil. Tako so bili dvanajsteri rojeni v njegovem intimnem odnosu z Očetom. V tem smislu je tudi naročil, naj prosijo Očeta, da bi poslal delavce na svojo žetev. (Mt 9,38)

Dvanajst je simbolično število v Izraelu in pomeni dvanajst rodov. Dvanajsteri so začetniki novega izvoljenega ljudstva, ki potuje proti poveličani stvarnosti, ki jo predstavlja novi Jeruzalem z dvanajstimi vrati in temeljnimi kamni.

(Raz 21,12-14) Matej omenja, da so bili dvanajsteri poslani ozdravljati vse bolezni in slabosti. (Mt 10,1) Ozdravljenje je bistvena lastnost poslanstva apostolov in krščanskega pastoralnega dela, poudarja papež Ratzinger.

Poleg dvanajsterih je bila tudi širša skupina učencev. Evangelist Luka govori, da je Jezus izbral in poslal 70 učencev v različne kraje, da bi ponesli tja njegovo oznanilo o Božjem kraljestvu in osvoboditvi. Tudi zanje je zahteval svobodo in uboštvo, da ne bi bili obteženi z materialnimi dobrinami in posvetnim mišljenjem. Tudi 70 je simbolično število, ki predstavlja svet in število ljudstev. Skupina 70 oseb je šla z očakom Jakobom v Egipt. (5 Mz 32,8)

Jezus je zahteval, da odnos med učenci je bil v duhu povezanosti in služenja, (Lk 22,27) čeprav ni bilo vedno lahko povezati tako različne značaje. Jezus je spoštoval osebno dostojanstvo vsakega in mu pustil svobodo v odločanju. Tako je odšel s sklonjeno glavo z bogastvom obteženi mladenič. (Mr 10, 21) Mnogi učenci so se umaknili po evharističnem govoru. (Jn 6, 66) Ostala je le peščica, ki je s Petrom izrekla svojo privolitve (Jn 6,68-69) in kasneje spremljala Jezusa v Jeruzalem.

Skozi drugačno prizmo (5)

Pravljica o bio hrani

Italiji je prišel zdaj v senat predlog zakona o biološkem kmetijstvu, na katerega se odziva veliko znanstvenikov s tega področja, ki želijo preprečiti še en nateg oblasti do uporabnikov. Elena Cattaneo, docentka na Državni univerzi v Milanu in doživljenjska senatorka, nam pove, kaj se dogaja. Najprej pravi, da je dokument znanstvenikov prvič zavrnil "lepo, a neverjetno" zgodbo o biološke hrane, saj nam s

iluzijo, da je biološka pridelava edini način za to, da rešimo svet in nam omogoči boljše življenje ter še marsikaj. Seveda za to ni znanstvenih dokazov, kot se rado dogaja, oz. analize pravijo, da biološki pridelki niso kvalitetnejši in da je bio v veliki meri sporen, saj proizvedejo v tistih poglavitnih pridelkih tovrstni pridelovalci do 50 % manj, zato pa porabijo dvakrat več zemeljske površine. Če bi torej želeli preusmeriti svet v biološko pridelavo, bi morali

pomočjo preverjenih podatkov pojasnjuje, da gre za komunikacijsko enumje, ki zavaja ljudi. Kot sva se takrat pogovarjala z Alešem Koširjem, ne gre v prvi vrsti za to, ali je hrana biološka ali ne, temveč, ali je kakovostna ali ne – to je tisto, kar je bistveno. Vsi namreč vidimo, kako to "bio" hrano preplačamo, senatorka Cattaneo pa pove, da tudi do 100 %. Da bi to upravičili, nam prodajajo

temu nameniti stotine milijonov hektarjev, nastradali pa bi gozdovi in travniki, ki pa so spet pomembni v kmetijstvu. Ta "pravljica" o "naravno=dobro" pa je tudi pripeljala do etikete "onesnaževalcev planeta" vseh tistih, ki se vsak dan poslužujejo najboljših možnih tehnologij, da bi zagotovili zdrave in zanesljive pridelke, pa tudi, da bi prišli do načina pridelave, ki

najmanj onesnažuje, po drugi strani pa zagotavlja največji učinek pridelave. Gre pač za lobije, ki prihajajo na dan z obtožbami, ki, kakor tudi na drugih področjih, kjer imamo opravka z njimi, ne vzdržijo znanstvene presoje. Zanimivo je, da želijo vsiliti kot državni način pridelave tisti način, ki je v bistvu le tržna niša, saj predstavljajo tovrstni pridelki le 3,5 % živilskih nakupov Italijanov. Stvar je povsem neproporcionalna, saj jih prideluje 76 tisoč kmetov (3 %), a na kar 15 % kmetijske površine, njihova tehnologija pa je v mnogih primerih stara že 50 let. Ne želi se torej upoštevati ogromne večine kmetov, 97 %, ki sodelujejo z agronomi in znanstveniki in združujejo znanje, inovacijo in ljubezen do zemlje. Spet smo pri zatiskanju oči pred realnostjo, kakršno vidimo na mnogih področjih, da bi promovirali neko elitno zadevo. Tudi sistem nadzora velikokrat, ko govorimo o biološkem, uhaja iz nadzora, če se poigramo z besedami. Veliko je namreč novic o lažnih bioloških pridelkih. Če zaključimo, pa se želi uzakoniti istočasno ne samo biološko, temveč tudi "biodinamično" kmetovanje, ki ga enačijo s prvim. Gre za "new age" zadeve, kot so, recimo, "kozmično oplojevanje" in podobne zadeve. Velja torej zaključek, da se pustimo vleči za nos, saj nam želijo zaradi naše naivnosti in lahkovernosti ponuditi sistem, kako nam bodo lepše in hitreje izpraznili denarnice, pardon, bančne račune, ki že tako niso kaj preveč polne/polni.

Andrej Vončina

Sedma številka otroške revije Pastirček v š. l. 2018/19

V postnem času "pospravimo" svoja srca

Kakor se nam v spomladanskem času, ko se vse prebuja, zahoče pospraviti in prezračiti svoja stanovanja, da vanje zapiha svež zrak, tako bi morali v postnem času "prevetriti" svoja srca. V njih se v celem letu gotovo nabere veliko navlake, smeti in prahu. Šest tednov v postu poskušajmo iz naših duš odpraviti površnost, lenobo, nehvaležnost... Tako svetuje bralcem v sedmi, marčni številki Pastirčka zapis z naslovom *Post, spomladansko pospravljanje*. Tudi urednik revije Marijan Markežič v svoji beležki opozarja, naj se v postnih dneh spominjamo na Jezusovo trpljenje in naj se lepo pripravimo na Veliko noč. Pri tem naj se vsak zamisli, čemu se lahko odpove. Pepelnica nas je 6. marca opomnila: *"Spreobrniti se in veruj evangeliju"*. Zdaj pa smo mi na vrsti, da to izpolnimo. Bodimo kot prerok Elija, ki je ostal zvest Bogu, in Bog ga je uslišal. Ni bil kot kralj Ahab in njegovi duhovniki, ki so si izbrali boga Baala. Ta svetopisemski dogodek osvetljuje Walter Grudina v rubriki *Zgodbe iz Svetega pisma*. Tudi tokrat je pristrčno tople ilustracije, tudi poseben "žgalni" oltar, prispevala Paola Bertolini Grudina. Na izizvalno vprašanje, katerega boga častimo danes, bodo lahko odgovorili malce večji bralci. O Margareti Puhar, ustanoviteljici kongregacije šolskih sester, se je razpisala Mariza Perat, sestro z otrokoma je upodobila Monica Quaggiato. Šolske sestre, ki so iz avstrijskega Algersdorfa prišle v Maribor l. 1864, so svoje moči namenjale vzgoji tamkajšnjih revnih otrok. Imele so tudi šolo. L. 1869 so v Mariboru ustanovile lastno Materno hišo. Ob koncu 19. stol. se je kongre-

gacija razširila po vseh deželah Avstro-Ogrske. L. 1908 so šolske sestre šle tudi v Egipt, nato še v ZDA in Južno Ameriko. L. 1898 so prišle tudi na Kras v Tomaj, v Gorico pa l. 1910, v Trst šele l. 1947. Letos praznujejo 150-letnico ustanovitve, zato jim tudi Pastirček želi obilo božjega blagoslova in uspeha pri njihovem po-

peruti hladila rane. Legenda, polna ljubezni do našega Odrašeni-ka, je izšla izpod peresa Boža Rustje. Pastirček ima na svojih straneh vselej marsikaj poučnega, kar pomaga pri rasti in zorenju. S spoštovanjem do drugega rešujemo morebitne probleme, tudi tiste, ki nastanejo med otroki zaradi drobnih malenkosti. Ka-

ko je treba ukrepati, skuša obrazložiti rubrika *Halo? Tukaj reševanje težav!* (na sliki) Nina Grudina z besedo in Paola Bertolini Grudina z zelo povednimi, ljubkimi ilustracijami nagovarjata male bralce, naj skušajo razmisliti, zakaj jih je prijatelj, sošolec razjezil ali užalil, in naj si tudi sami prizadevajo, da se bodo obnašali čim bolj spoštljivo. Za svoj vsebinsko bogat, s kar močno vzgojno noto zaznamovan zapis, si je avtorica, ki se podpisuje J., izposodila stihe *"Jutro prebuja / drobne čebele..."*. iz pesmi *Zarja Števerjana*. Zapis spremlja lirčna likovna podoba: cvetoča vejica, ki jo obletavajo čebele. V izčiščenem jeziku se zarisuje primerjava med življenjem solarke nekoč in danes. Prababica Milka je vstajala zgodaj, da je lahko pomagala pri molži. Za zajtrk je dobivala polento in mleko. V šolo je hodila peš in komaj čakala, da bo dotrajano zimsko obleko zamenjala s pomladno in odložila lesene cokle ter bosa zdrvela do šole. Prva najstniška "ljubezenska spogledovanja" so bila zelo sramežljiva. Zdaj pa je vse drugače. Milkina pravnukinja Sara se leno prebuja in v omari ima na razpolago vse

slanstvu. O Jezusu, ki nam vse pove, poje pesmica Berte Golob *On ve*. Čisto sveža je uglasbitev Patricka Quaggiata, ki bo gotovo zelo vesel, če jo bodo otroci zapeli. V marcu je materinski dan in vsem mamicam je Berta Golob poklonila pesem *Materi*. Danila Komjanc je narisala mamico z otrokom v naročju in s soncem v ozadju, tistim soncem *"ki nam v duši sije"*. V sušcu iz zemlje prikukajo zvončki, trobentice, vijolice... Nekaj pomladnih cvetk sta zagledala na vrstu tudi vila Cirila in škrtat Kosmat. Otroke vabita, naj jih poimenujejo in pobarvajo. Globoko sočutje do umirajočega Jezusa na križu je pokazala lastovka, ki je s cvrčanjem odgnala ljudi, ki so Jezusa zaničevali, in ga obletavala ter mu z mahanjem

polno oblek, v kuhinji pa slasten namaz. V šoli jo čakata kontrolka in tudi njena simpatija... Tomaž, s katerim si pišeta sporočila po WhatsAppu...! Vse se je predru-gačilo!

Ko smo bolni gremo k zdravniku, če pa zbolijo naši hišni ljubljenci, jih peljemo k veterinarju ali živinozdravniku. O tem poklicu piše Neža.

Še nekaj pustnega vzdušja bodo otroci našli v rubriki Paole Bertolini Grudina *Čas za igro*. Če bodo dopolnili vaje, se bo prikazala beseda, s katero poimenujemo dan po pustu. Tudi Pacek se še ozira na pust: takrat je opazoval, kako so smešni sošolci, zdaj pa se oni zabavajo, ko gledajo njega in njegove nerodnosti.

Pastirčkovi sodelavci so poskrbeli, da bodo bralci tudi v marčni številki našli nekaj napotkov in vaj za boljši jezik. Berta Golob je v svoj *Jezikovni vozliček* postavila pesmico in vanjo vlila vzgojno kapljico: novice ne obešajmo "na zvon", saj bi se tako hitro razširila, raje bodimo tihi: molk nikomur ne škodi! Na vprašanje, kaj te boli? bodo otroci odgovarjali s povezovanjem besed s sličico fantička in se tako naučili ali utrdili znanje o besedah, ki označujejo dele človeškega telesa. Zapomnili pa si bodo lahko tudi izštevanko *Avvv... me boli!!* Vse to jim v svoji privlačni jezikovni rubriki ponuja Barbara Rustja.

Likovna umetnica Vesna Benedetič razlaga malim risarjem, kaj je tihožitje; kot samostojna tematika se je uveljavilo v 16. stoletju. Benedetičeva je za Pastirčkove risarske navdušence naslikala bogato tihožitje, v katerem sta tudi Medo in Zajček.

Strani Pastirčkove pošte so napolnile risbice z raznolikimi motivi, tudi pomladnimi, in dve pesmici, ki izvirno ponazarjata palačinko in čuka. Izmislili so si ju učenci 4. r. OŠ F. Erjavca iz Štandreža. Tretješolci iste šole so pa napisali poročilo o obisku Walterja Grudine na njihovi šoli in priložili še barvno fotografijo z gostom. Pridni!!

IK

Trst / Predstavitev predavanj Katedra sv. Justa V središču razmišljanj bo sprava

V sredo, 6. marca, so nadškof Giampaolo Crepaldi, vikar msgr. Ettore Malnati in maestro Elia Macri, v sejni dvorani nadškofije v Trstu, predstavili cikel predavanj v postnem času *Katedra sv. Justa*. Dogodki so se pričeli včeraj, 13. marca z Mašo v H-molu, mojštrovino Johanna Sebastiana

sprave z življenjem. Na vrsti bodo osebna pričevanja nekaterih mladih iz Skupnosti Cenacolo, ki jim je uspelo se rešiti uživanja mamil. Skupnost, ki jo je ustanovila Mati Elvira leta 1983, se je v kratkem času povečala in ima zdaj že 71 "hiš" v Evropi. Skupnost sprejema mlade, otroke in družine v stiski ter jim pomaga.

Foto MČ

Bacha. Koncert so z baročnimi instrumenti izvajali solisti, zbor in orkester glasbene zasedbe Beata Vergine Del Rosario pod vodstvom Elie Macrija.

Na drugem predavanju (20. marca), z naslovom *Medjugorje: največja spovednica na svetu*, bo spregovoril poljski škof msgr. Henryk Hoser, ki ga je papež Frančišek leta 2017 poslal v Medjugorje kot posebnega odposlanca Svetega sedeža. Naloga škofa je pridobiti čim več informacij o tamkajšnji župnijski situaciji in predvsem o potrebah, ki jih imajo verniki, ki prihajajo na romanje.

V sredo, 27. marca, bo gost kardinal Gualtiero Bassetti, med drugim tudi predsednik vseh škofov, ki bo prisotnim s svojim duhovnim in kulturnim sprehodom obrazložil, kako bi bilo treba gojiti spravo.

Zadnje predavanje (3. aprila) se bo dotaknilo delikatne teme

Letošnji cikel, kot dokazuje predvsem zadnji predavanj, je namenjen temi sprave, ki je posebno pomembna in s katero se moramo spoprijemati predvsem v današnjem času, je povedal nadškof Giampaolo Crepaldi. To je tudi napisal v letošnjem sporočilu za postni čas. V biblijski perspektivi je kristjan človek miru. Mir, ki ga oznanja Sveto pismo, ne pomeni le odsotnost vojne, temveč se nanaša tudi na mir med človeškimi odnosi, v harmoniji z Bogom, s samim seboj, z zemljo in prihodnostjo. Nadškof navaja kot primer tragične zgodovinske dogodke sovražstva in nasilja, ki jih je doživel Trst in ki jih predstavljajo Rižarna in Bazovica. Boleče posledice pa ne smejo še naprej obremenjevati sedanosti in niti prihodnosti Trsta, temveč nas morajo pozvati h globoki spravi ob spoštljivem prijateljstvu.

MČ

Nepoznane afriške lepote in življenjski utrip velikega mesta Cotonou

Benin, dežela sonca in pisanih barv (2)

Vsak dan te na vsakem vogalu čaka kakšno preseenečenje. Tu so zame najlepše in najbolj veselo oblečeni ljudje na svetu. Njihove obleke so pisanih barv, iz bombažnega blaga, potiskanega z različnimi barvnimi vzorci. Ženske si okoli pasu zavijejo velik kos blaga, ki služi kot krilo, in si ga tu in tam kar med hojo popravljajo, zgornji del pa pokriva srajčka. Moški nosijo hlače in dolge tunike v istem barvnem vzorcu. Za praznike se cele družine ali skupine prijateljev oblečejo v obleke iz enakega bla-

ga. Takrat tudi moški nosijo obleke iz čipkastega blaga, pa tudi iz takega z bleščicami. Na glavi imajo nekakšno kapo v isti barvi, ženske pa si ruto zavežejo tako, da je videti kot krona. Tisti redki Beninci, ki si oblečejo suknjič in hlače po zahodni modi, so videti prav revno in dolgočasno v tej deželi veselih in žarečih barv. V svojih oblekah sem se počutila prav bedno, zato sem šla s sestro Ghislaine na veliko odprto

tržnico in kupila kos blaga, potem pa mi je šivilja zašila tuniko in krilo, da sem bila vsaj za k maši spodobno oblečena. Zanimivo pa se mi je zdelo, da je blago, namen-

jeno za praznične obleke, veliko cenejše kot blago za vsak dan. Razlika je v kakovosti in barve se lahko ob pranju razlijejo. Blago za vsak dan pa mora biti kvalitetno, ker se več pere in tudi delovnih dni je več kot praznikov.

Tudi beninske ženske imajo vse mogoče frizure. Od kratkih skodranih las do umetnih kit, ki jih vpletejo v svoje lase. Te kite so lahko tudi svetle ali pa kake druge barve, ni nujno, da

so črne. Dolge pa so lahko tudi skoraj do pasu. Nekatere si lase tudi polikajo, da so čisto ravni. Najbolj pa me je zabolelo, ko sem še v najbolj zakonitni vasi, ki smo jo obiskali, v Cotonouju pa sploh, videla ženske, ki si pobelijo obraz, da bi bile podobne nam ... Mi pa se poleti vsi prazimo na plažah, da bi bili čim bolj zagoreli, pa še v solarijih sluzijo na račun te nečimrnosti.

V Beninu živijo katoliki, muslimani, evangeličani, metodisti, različne druge protestantske ločine in animisti. Cerkve so vedno polne, če ni maše, pa kdo v tišini moli, se zlekne na klop ali kar na tla,

počiva ali spi. Ko vstopi v cerkev, se vsak spoštljivo prikloni do tal, poklekne, skloni glavo k tlu in jih poljubi. Maše so dolge eno uro, ob nedeljah pa tudi dve ali več. Pridiga je vsak dan in duhovnik je ne bere ... Vse njegove kretanje so umirjene in izjemno spoštljive, pri povzdigovanju pa se lahko čudiš hostiji, veliki kot sonce, da se vidi do zadnje klopi. Petje spremlja igranje na tradicionalna glasbila, bobne, lesene ropotulje, kalimbe in druga zvočila.

/ dalje
Špela Pahor

Kratke

Radio Trst A – Postni govori

Na Radiu Trst A so se v petek, 8. marca, začeli Postni govori, ki bodo na sporedu v postnem času dvakrat na teden vse do velikega petka. Letošnji niz Postnih govorov bodo pripravili openski salezijanci. Prve štiri o temi Jaz sem v Janezovem evangeliju bo pripravil dr. Jože Bajzek, nato bo o sedmih znamenjih čudežev v Janezovem evangeliju spregovoril škofov vikar za slovenske vernike na Tržaškem in župnik na Repentabru Anton Bedenčič, za zadnji sklop z naslovom Božja podoba v Janezovem evangeliju pa bo poskrbel openski župnik Franc Pohajač. Radijskim Postnim govorom lahko prisluhnete **vsak torek in petek ob 18.45**.

Postna akcija Resničnost je lepša

Akcijo Resničnost je lepša organizatorji pripravljajo s prepričanjem, da nas virtualni svet "ropa" lepote resničnih odnosov, knjig, ki jih ne moreš odložiti, iger, kjer se ne moreš jeziti, Boga, ki ga moraš iskati v tišini. Predlogi za "uro resničnosti" kot tudi druge informacije o akciji so dostopni na facebook profilu <https://www.facebook.com/resnicnostjelepsa>. V postu za eno uro na dan odložimo svoje elektronske naprave! Ena ura je lahko zelo malo, a naredila bo veliko spremembo. Postno akcijo "40 ur brez telefona" organizirajo Škofijski odbor za mlade Koper, Škofijska gimnazija Vipava in Zavod Katoliška mladina.

Šesta obletnica izvolitve papeža Frančiška

Cerkev v Sloveniji se z veseljem in hvaležnostjo spominja 6. obletnice izvolitve kard. Jorjeja Maria Bergoglia na sedež apostola Petra. Ob tej priložnosti je ljubljanski nadškof metropolit msgr. Stanislav Zore svetemu očetu poslal pismo v imenu slovenskih katoličanov in mu zaželel obilo Božjega blagoslova pri odgovornem poslanstvu. Papežu se je zahvalil za njegov zgled predanega služenja Kristusovi Cerkvi ter za očetovsko bližino slovenskemu narodu.

Papež na postnih duhovnih vajah

Papež Frančišek je 10. marca zvečer skupaj s kardinali in škofi rimske kurije (skupaj jih je 66) začel postne duhovne vaje v Aricci. Vodi jih benediktinski opat Bernardo Francesco Maria Gianni iz opatije sv. Miniata v Firencih. Vodilna tema duhovni vaj je "Mesto gorečih želja. Za velikonočne poglede in dejanja v življenju sveta".

SD Sončnica / Domen Strmšnik

Kako lahko prevzamemo nazaj kontrolo nad svojim življenjem

Domen Strmšnik je zakonski in družinski terapevt, predavatelj in kolumnist. Dela na Študijsko raziskovalnem centru za družine v Ljubljani. Poleg terapevtskega dela je aktivno vključen v programe glasbene šole Rakovnik in društvo Mladinski ceh, kjer je v nenehnem stiku z mladimi in njihovimi starši. Mladi so odrezavi, neposredni, stik z njimi mu omogoča edinstven pogled na terapevtsko delo. Med drugim izvaja individualne, zakonske in družinske terapije. Na tretjem letošnjem predavanju v organizaciji Skupnosti družin Sončnica, v četrtek, 7. marca, je v dvorani Franca Močnika spregovoril o temi *Življenje na avtopilotu ali kako prevzeti nazaj kontrolo nad svojim življenjem?*

Predavanje se je začelo s pihanjem balonov. Balon je prispodoba našega doživljanja, našega telesa, ki je napolnjeno s čustvi. Lahko je poln, prazen, lahko ga počimo ali zavežemo. Večji je balon, težje ga sami kontroliramo. V sodobnem svetu, ki je prenasiten z informacijami, moramo najti neko ravnovesje in introspektivno analizirati naša čustva, saj se večkrat znajdemo v situacijah, ko čutimo, da smo izgubili kontrolo nad svojim življenjem; v teh primerih pa rabimo tudi pomoč drugih. Zavedati se moramo odgovornosti drug do drugega, saj zaupanje z lahkoto izgubimo in zelo težko dobimo nazaj. Prevelik balon prekrije naš obraz, nas omejuje, manjša našo funkcionalnost, nam zakriva pogled in nas obenem prikriva pred drugimi, to se pravi, da večkrat naše življenje, pritiski na različnih področjih, potreba po nenehnem prilagajanju, skrbi za službo in družino lahko povzročijo, da težje sledimo svojim željam, mislim in potrebam in da drugemu ne znamo več razkriti naših čustev, posledično pa nastopijo izgorelost, nezadovoljstvo v partnerskem odnosu, jeza in razočaranje - naš balon počni, doživimo travme, včasih zlorabe, tak počen balon pa je zelo težko popraviti. Strmšnik nas je nagovoril, naj

skušamo razumeti, v katerem delu našega telesa se rojevajo čustva: jezo občutimo v zgornjem delu telesa, strah se kaže s tesnobo v prsih. Večkrat nimamo besed, da bi opisali naša čustva, imamo pa veliko telesnih občutkov. Strmšnik pravi, da je "čustvovanje kot smučanje, čustva so energija, ki ne izgine, ampak se pretvarja. Nad to energijo moramo prev-

sira to, kar se nam dogaja, žal pa je nepečnost velika težava današnjih dni in se pojavlja že med mladimi. Pred spanjem skušajmo imeti pozitivne misli kot otroci, katerim dajejo pravljice tolažbo in upanje v srečen konec, upanje, da bomo kljub neštetim konfliktom in negativnim situacijam v življenju lahko srečni. Možganom zelo pomaga tudi fizična aktivnost - naj-

jhuša je utrujenost od brezdelja, zato poskrbimo za "fizično odpornost"! Aktivnost nam prinaša manjše zmage, na katere se moramo osredotočiti, v njih moramo najti motivacijo in pozitivno stimulacijo, da bomo lahko kos življenjskim težavam. Tudi možgane moramo trenirati in imeti določeno "mentalno odpornost", saj so vsak dan prenapolnjeni z informacijami in najrazličnejšimi inputi: po mobilnih telefonih, spletu, revijah, knjigah, elektronski pošti, televiziji in časopisih vsak dan prejmejo približno 105.000 besed ali 23 besed na sekundo. Največkrat so to negativne novice, zato moramo biti "emocionalno odporni", saj nas prihodnost vznemirja, preteklost nas zadržuje in sedanjost nam uhaja - "del našega časa nam ukradejo, del si ga izprosijo, del, ki ostane, pa se neopazno izgubi". "Vzeti si čas zase, pomeni (tudi) sebi dati vrednost", zato je zelo pomembno, da si vzamemo odmore, vikende, počitnice, ki ne smejo biti obravnavani kot razkošje ali lenarjenje, pač pa so za nas izjemno potrebni, da lahko sprejemamo sebe in to, kar je okrog nas. Kot za otroke je tudi za odrasle pomembno prosto igranje, torej pomagajmo si z igro, ki nas postavlja v nove situacije in nas prisili, da rešujemo probleme in da smo kreativni. Najpomembnejše pa je, da ustvarimo povezavo z drugimi, da vadimo svojo "socialno odpornost", da smo ljubljani in imamo radi. Hujše od slabega odnosa je to, da smo sami, saj človek je narejen za odnose - drug drugega potrebujemo.

Katja Ferletič

foto dd

zeti kontrolo in jo usmeriti v pravo smer. Čustva nam lahko pomagajo, da gremo lažje skozi življenje, lahko pa nas tudi toliko utrudijo, da zjutraj ne moremo iz postelje!" S čustvovanjem se v naših možganih ustvarja proces razmišljanja, proces percepcije, zaznavanja in predelovanja informacij, ki zelo vpliva na to, kako zaznamo realnost - svet vidimo tako, kot ga zaznavamo - naši možgani s percepcijo filtrirajo realnost. Čim manj energije imamo, tem večja je potreba naših možganov po poenostavljenju, po avtopilotiranju, skušamo delati vse z najmanjšo odporo, saj s težavo vplivamo na svet okrog nas. Strmšnik nam je na predavanju tudi povedal, kako si lahko pomagamo, da bomo imeli boljše kontrolo nad svojim življenjem in si zagotovili več energije, maksimirali to, kar nam je dano. Nevroznanost npr. dokazuje, da je dobro spanje zelo pomembno za nas, je bistveni mehanizem, ki ga telo potrebuje, da proce-

V goriškem Kinemaxu: bralna predstava: Parlamentarke

Združene za pravice žensk!

Na predvečer mednarodnega dneva žena, v četrtek, 7. marca 2019, se je v dvorani Kinemaxa na goriškem Travniku zbralo precej, v glavnem italijanskih gledalcev, ki jih je tja privabila nenavadna gledališka predstava. Odbornice in svetnice goriške občinske uprave so se odločile, da javno, odločno, skupaj nastopijo proti vsaki vrsti nasilja nad ženskami. Kljub vsem bojem za pravice žensk v Italiji še zmeraj prevladuje

"patriarhalno" mišljenje, da je ženska "podrejena" moškemu, ta jo ima za svojo last. Zato prihaja prevečkrat do umorov žensk, če te npr. zapustijo moža ali partnerja ali se od njega želijo ločiti. Kot so goriške politične delavke napisale v sporočilu za javnost, ki so ga tudi prebrale na večeru v Kinemaxu, se marsikdaj dogaja, da tudi sodne obravnave velikokrat neka-

ko opravičujejo ta grozna dejanja. V resnici ni nikakršnega opravičila za te zločine ali za katerekoli fizične ali verbalne napade na žensko. Žal, se ženske moramo še naprej boriti za enakopravnost, ki ni samoumevna! Prav zato so se goriške občinske svetnice in odbornice različnih političnih predznakov in svetovnonazorskega mišljenja, ki jih ločuje, domenile, da skupaj postavijo na oder komedijo velikega grškega komediografa Aristofana (445-386 pred Kr.), *Ekklesiazusai (Parlamentarke ali Zborovalke, v prvem slovenskem prevodu) iz l. 392 pred Kr.* S tem spretno napisanim antičnim delom so želele spregovoriti o še zmeraj prisotnem zapostavljanju žensk. Protagonistke te ekonomske oz. politične komedije so atenske ženske, ki jim načeljuje neustrašna Praksagora. Naveličane so vladanja moških, ki Atene vodijo iz vojne v vojno in zaradi tega mesto do propada. Odločijo se, da bodo, preoblečene v moške, navsegodaj zasedle skupščino in prepričale tudi nekatere moške, naj volijo

zanje. Praksagorin namen je vzpostaviti neke vrste komunizem: zasebna lastnina bo ukinjena: nihče ne bo reven ne bogat. Na zborovanju v skupščini uspešno prestandeje to preizkušnjo. Odslej bo vse skupno in same bodo modro upravljale z denarjem in skupno lastnino. Ta skupna lastnina naj bi veljala tudi za spolno življenje meščanov. Pri tem pa se ta "idealna utopična" ideja malce zalomi ...

Da bo ostalo zapisano v kroniki, naj poi-

mensko naštejemo vse občinske goriške politično aktivne ženske, ki so za to priložnost prevzele vlogo igralk. V to gledališko izkušnjo se je z nič manjšim navdušenjem kot ostale podala tudi občinska svetnica iz vrst Slovenske skupnosti, Marilka Koršič. Na odru so poleg omenjene v bralni predstavi, v interpretaciji raznih vlog nastopale Arianna Bellan (Lista civica), Mariella Bernobich (Liga), Adriana Fasiolo (PD), Serenella Ferrari (Progetto FVG), Chiara Gatta (Fratelli d'Italia), Silvana Romano (Forza Italia), Rosy Tucci (Gorizia e' tua), Nicole Turri (Forza Italia), Alessandra Zanella (Percorsi goriziani). Prolog so prebrale Patrizia Artico, Maura Clementi in Maria Pia Zampa. Režijo je prevzela Rosy Tucci, sicer profesorica grščine in latinščine na goriškem italijanskem klasičnem liceju Dante Alighieri, ki je tekst priredila in vanj vrinila tudi kakšen namig na današnji čas. Tako je celota izzvenela še bolj aktualno in duhovito. Sama je tudi živahno in sproščeno prevzela vlogo temperamentne, pogumne Praksagore in z dinamično interpretacijo dajala ritem predstavi.

/ str. 12
Iva Koršič

Kulturni dom / Ob mednarodnem dnevu žena

Kreativnost Janine Cotič v očeh domačih in tujih obrazov

V četrtek, 7. marca, je bilo v galeriji Kulturnega doma v Gorici odprtje samostojne razstave slikarke Janine Cotič iz Sovodnji ob Soči. Janina je po maturi, ki jo je opravila na goriškem pedagoškem liceju Simon Gregorčič, nadaljevala študij psihologije na tržaški univerzi. Pri Glasbeni matici se je učila violino in klavir, nato se je posvetila solopetju. Umetnost jo navdušuje že od otroških let. Kot najstnica je obiskovala tečaj za risanje in slikanje pri akademskem slikarju prof. Micheleju Alessiju, nato je sledila raznim likovnim tečajem v Novi Gorici pod mentorstvom akademskih slikarjev Klemna Bruna in Aleksandra Pece. Od leta 2011 obiskuje Akademijo lepih umetnosti v Benetkah, in sicer smer Scuola libera del nudo, ki jo vodita profesor Roberto da Lozzo in profesor David Marinotti; tu se izpopolnjuje v aktu z modelom v živo. Udeležuje se srečanj Movimento tec-

niche pittoriche antiche, ki jih vodi prof. Alfredo Tigani. Doslej se je javnosti predstavila na številnih skupinskih in samostojnih razstavah v Italiji in Sloveniji. Na četrtkovni slovesnosti v goriškem Kulturnem domu so po uvodnem pozdravu Igorja Komela umetnico predstavili sovojenjska županja Alenka Florenin, predsednica kulturnega društva Sovodnje Alida Passon in goriški pisatelj Andrea Bellavite. Sovodnjska županja je spregovorila o pomenu mednarodnega dneva žena, ki je morda za koga žal postal neke vrste klišejsko praznovanje. Čeprav se je vloga ženske v modernem, razvitem svetu neizmerno izboljšala, so pogostokrat ženske v odnosu do moških še vedno v slabšem stanju. Vsak dan beremo

o umorih, fizičnem in psihološkem nasilju nad ženskami, pogostokrat izpod roke lastnega partnerja, v manj razvitih predelih sveta pa

so ženske in deklice še vedno žrtve grozljivih tradicionalnih obredov in navad, kot so infibulacija in

Foto KF

prezgodnje poroke. Floreninova je še dodala, da se moramo ženske ob osmem marcu zamisliti v vse, kar smo si že prislužile, in v dolgo pot, ki jo bomo morale še prehoditi do popolne enakopravnosti. Z razstavo Janine Cotič pa slavimo in častimo kreativnost mlade in uspešne ženske, umetnice, podjetnice in mame, ki

je prevzela hvalevredno in dolgoletno delovanje svojih staršev in izkazuje svojo navezanost na vas. Janina je zgled za sodobne, moderne ženske, ki uresničujejo lastna navdušenja, konjčke, to, kar jih veseli. Vse ženske bi morale ob podpori domačih uresničevati svoje sanje. Po mnenju Alenke Florenin je razstava sovojenjski občini v ponos, tako kot tudi razstava Gabrke Karnele Rusjan, ki je zdaj še na

ogled v Galeriji Ars na Travniku. Na Janinini razstavi smo si ogledali pretežno portrete v različnih tehnikah: olja na platnu, akvarele, uporabo mešane tehnike na papirju, slikanje z grafitom, kavo in oljem na tiskanem papirju, akril na platnu, uporabo oljnih pastelov in tuša. V slikah upodablja pretežno subjekte, pogloblja se v psihološko stanje posameznih likov in se ne zaustavlja samo pri zunanosti. Janina slika svoje domače, očeta, njena materinsko pa se kaže v skrbni uporabi najrazličnejših odtenkov nežnih, pastelnih in črno-belih barv, ki na

platnu in papirju oblikujejo obraze njenih otrok, poleg teh motivov pa sta ji pri srcu tudi tematika migrantov in izpoved njihovih čustev. Po mnenju pisatelja Andree Bellavite sta iz Janininih del razvidni ženskost in globoka navezanost na glasbo. Izpod odločnih gibov njenega čopiča nastane umetnostna stvaritev, ki povečuje naravo in življenje v vseh njenih odtenkih. Slike gledalcu govorijo o umetniški povsem intimni dimenziji, otroške oči sporočajo radoživost in upanje ter nas vabijo, da razmislimo o odgovornosti, ki jo imamo odrasli do naših otrok in tujcev, ki k nam prihajajo iz drugih krajev sveta. Janinina umetnost prebujala v nas potrebo po humanosti in spoštovanju življenja. Samostojno razstavo Janine Cotič je priredil Kulturni dom v sodelovanju s kulturnim društvom Sovodnje, z Glasbeno matico in kulturno zadruzo Maja iz Gorice ter s pokroviteljstvom občine Sovodnje ob Soči. Glasbena matica bo v petek, 22. marca, ob slikah Janine Cotič organizirala tudi dogodek, srečanje med glasbo in likovno umetnostjo, *Glasba v sliki, slika v glasbi*.

KF

Prostore za druženje je uredilo Združenje Mirko Špacapan

Za boljšo oskrbo ostarelih v domu Angelo Culot

Končno se je v soboto, 9. marca, v domu za ostarele Angelo Culot, ki se nahaja v Ločniku, zgodil lep dogodek, ki pomeni pozitiven premik za kakovostnejšo oskrbo za ostarele in povečanje števila razpoložljivih mest s sedanjih 20 na 60. Zadovoljstvo nad dosežkom sta poudarila goriški župan Rodolfo Zibera in pristojna odbornica za socialo Silvana Romano, ki je ta projekt spremljala od leta 2009. Obnova doma je vredna 1.800.000 evrov javnih sredstev, ki sta jih prispevali Dežela Furlanija Juljska krajina in občina Gorica. Inženir Arturo Bussetto je v podrobnosti predstavil celoten poseg. Zadovoljstvo je ob končanem posegu poudaril tudi deželni podpredsednik in odbornik za zdravstvo Riccardo Riccardi, ki je povedal, da je treba ob današnji skrbi za ostarele načrtovati prostore, ki naj zagotavljajo dostojno kakovost življenja. Vsi so bili mnenja, da je potrebno obnovo nadaljevati in celotno strukturo preurediti tudi za večnamensko uporabo. Dogodka se je udeležilo veliko število ljudi, predstavnikov

oblasti in varnostnih sil. Prisotni so bili števerjanska županja in pokrajinska podpredsednica SSO za Goriško Franca Padovan, več goriških občinskih svetnikov, med katerimi svetnica SSK Marilka Koršič, odbornica za socialo Občine Sovodnje ob Soči Vesna Primožič in pokrajinski tajnik SSK Julijan Čavdek. Na odprtju je spregovorila tudi dr. Manuela Quaranta Špacapan, predsednica združenja za paliativno oskrbo Mirko Špacapan – Ljubezen za vedno, ki letos praznuje 10. obletnico ustanovitve. Združenje je v domu Culot poskrbelo za ureditev prostorov za druženje in knjižnico ter za ta namen prispevalo 24.000 evrov. Dr. Quaranta Špacapan je z ganjenimi besedami citirala Mirkove besede na umestitveni seji novoizvoljenega deželnega sveta FJK leta 2003, kjer se je spomnil tudi potrebe po zagotavljanju kakovostne oskrbe ostarelih oseb. V nadaljevanju je omenila prisotnost različnih jezikovnih kultur na Goriškem ter na koncu prebrala odlomek iz pesmi Franceta Balantiča *Božja ljube-*

prizadevanja pokojnega Ettoreja Romolija.

Za kulturni okvir dogodka je poskrbel MePZ Mirko Špacapan iz Podgore, ki je zapel furlansko *Stelutis alpinis*, slovenski *Oče naš* in italijansko *Signore delle cime*. Pred samim odprtjem je nove prostore blagoslovil škofijski referent za bolniško pastoralo, gospod Mirko Franetovich, ki ga je spremljal ločniški župnik Moris Toso. Trak so prerezali člani folklorne skupine Danzerini di Lucinico.

Kratke

Praznovanje goriških zavetnikov 2019

Z molitvijo in čiščenjem najsvetejšega v goriški stolni cerkvi se je 11. marca začelo praznovanje mestnih farnih zavetnikov, sv. Hilarija in Tacijana, drugega oglejskega škofa in diakona, ki sta umrla mučeniške smrti 16. marca pred 1.735 leti. Za letošnje leto je nadškofija pripravila pester program srečanj in prireditev. V četrtek, 14. marca, bosta sociologa Alessandro Castagnaro in Gabriella Burba v dvorani Incontro v Podturnu ob 20.30 govorila o vernosti naših ljudi, zlasti mladih. V petek, 15. marca, bodo športna srečanja v organizaciji združenja Libera: univerzitetni študentje se bodo srečali z jetniki v ul. Barzellini in s prosilci za azil na igrišču župnijskega središča Pastor Angelicus. Ob 20.30 bo v stolni cerkvi srečanje, posvečeno umetnosti: javnosti bodo predstavili obnovljen oltar presvetege zakramenta, na ogled bodo redkokdaj videni relikviariji, peli bodo zbori Cappella Metropolitana, S. Ignazio, S. Lucia iz Podturna, Polifonico Caprivese in don Nino Bearzot iz Šlovrenca. Glavni praznik v tednu bo seveda slovesno somaševanje v stolnici v soboto, 16. marca, ki jo bo ob 11. uri vodil nadškof Redaelli. Ob 18. uri bo v dvorani Della Torre Fundacije Cassa di Risparmio v Gosposki ulici svečana podelitev 19. nagrade sv. Hilarij in Tacijan: prejela jo bo upokojena goriška zdravnica, radiologinja dr. Roberta Chersevani. V nedeljo, 17. marca, se bo po maši ob 10. uri pri sv. Ignaciju na Travniku zbralo več skupin v srednjeveških oblekah, ki bodo nato v sprevedu krenili proti grajskemu naselju. / D

Števerjan / Od Prešerna do mimoze

Od Prešerna do mimoze je naslov prireditve, ki jo v Števerjanu prireja kulturno društvo Briški grič in Fotoklub Skupina 75. Gre za že tradicionalni kulturni poklon ob dnevu slovenske kulture in dnevu žena. V soboto, 16. marca 2019, bo ob 20. uri v dvorani na Bukovju večer oblikoval otroški in mladinski zbor Briški slavčki, nastopili bodo tudi otroci gledališke skupine Oder mladih. V goste prihaja ženska vokalna skupina Rupa Peč. Fotografsko razstavo Ženski pogledi, ki jo bodo odprli v istem večeru, bodo oblikovale štiri fotografkinje, ki se udeležujejo v fotoklubu Nova Gorica in v fotoklubu Lucinico. Svoja dela bodo razstavljale Tanja Gorjan, Zdenka Sfiligoj, Marina Bertossi in Loredana Bensa. Priložnostno misel bo prinesla Maja Peterin.

Primorska poje na Goriškem

V organizaciji Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, Zveze pevskih zborov Primorske, Zveze slovenskih kulturnih društev v Italiji, Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta se je že v drugi polovici februarja začela 50., jubilejna zborovska revija Primorska poje, na kateri se je/bo letos zvrstilo 34 koncertov v različnih krajih Primorske z več kot dvesto pevskimi zbori. Na Goriškem bodo štirje koncerti, in sicer: 22. marca v cerkvi sv. Andreja ap. v Štandrežu, 24. marca v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici, 31. marca v kulturnem domu Jožef Češčut v Sovodnjah ob Soči in 13. aprila v Domu na Bukovju v Števerjanu. ZSKP bo organizirala koncerta v Štandrežu in Gorici ter sodelovala pri koncertu na Trbižu 17. marca. V cerkvi sv. Andreja ap. v Štandrežu bo nastopilo pet zborov, ki se bodo predstavili s sakralnim programom, in sicer CeMePZ Zavratec, Nonet Kresnik iz Sežane, MePZ dr. Francišek Lampe, Črni Vrh, MePZ Motiv iz Nove Gorice, KZ Ipravka iz Vipave. Soorganizator koncerta je PD Štandrež. V Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici bo nastopilo prav tako pet zborov: ŽePZ Spodnja Idrija, MoPZ Delfin iz Izole, KZ Musica viva iz Tolmina, Klapa Škvadra iz Gornje Košane, MePZ Fran Venturini od Domja skupaj z MePZ Lipa iz Bazovice in s harmonikarskim orkestrom "gHOS" iz Sežane. Soorganizatorja koncerta sta MoPZ Mirko Filej in Skupnost družin Sončnica.

KATOLIŠKA KNJIGARNA v sodelovanju z Založbo tržaškega tiska vabi na kavo s knjigo

Majda Artač Sturman SILHUETE

Z avtorico se bo pogovarjal glavni urednik Novega glasa Jurij Paljk

v sredo, 20. marca 2019, ob 10. uri
v prostorih knjižarne na Travniku 25 v Gorici

Dogodek je del kulturnega programa knjižarne, ki ga sofinancira Javna agencija za knjigo Republike Slovenije

JAK JAVNA AGENCIJA ZA KNJIGO RS

Kavo bo ponudilo podjetje

Primo Aroma

Obvestila

V nedeljo, 24. marca, bo v Števerjanu postni DAN DRUŽINE za celotno Štandreško dekanijo. Program: ob 10. uri sveta maša v cerkvi sv. Florijana, ob 11. uri pričevanje Matjaža in Nine Vidic z naslovom "Bi poskusila še enkrat"? v prostorih Sedejevega doma (za otroke bodo poskrbeli animatorji), ob 13. uri kosilo (vsaka družina je povabljen, da prinese kaj za skupno mizo), sledi druženje. Otroci so povabljeni, da prinesejo kakšno šolsko potrebščino (zvezke, barvice, šolske torbe ipd.), ki jo bodo organizatorji (Skupnost družin Sončnica, Dekanija Štandrež in Mladinski dom) podarili manj srečnim otrokom.

V galeriji Kulturnega doma v Gorici je na ogled do ponedeljka, 25. marca 2019, samostojna likovna razstava slikarke Janine Cotič iz Sovodenj ob Soči.

Do 16. marca 2019 je v dvorani Delbianco v ul. F. Ili Zambon v Štarancu na ogled likovna razstava Le stagioni della Donna. Med razstavljalci sta tudi Maria Grazia Persolja in David Cej. Ogled je možen vsak dan razen ob nedeljah od 10. do 12. in od 16. do 18. ure.

Občina Števerjan v sodelovanju s Civilno zaščito, lovskima družinama iz Števerjana in z Jazbin, društvoma F. B. Sedej in Briški grič ter osnovno šolo A. Gradnik organizira ekološki dan v soboto, 23. marca 2019. Udeleženci se bodo zbrali ob 9. uri pred občinsko hišo. Vabljeni!

Glasba in disleksija - Akreditiran izobraževalni tečaj za vzgojitelje vrtec, osnovnih, srednjih in višjih šol v organizaciji SCGV Emil Komel. Tečaj vodi dr. Martina Ozbič, logoped, surdoped, specialno-rehabilitacijski pedagog. Začel se bo v marcu (datume bomo sporočili). Možnost plačila tečaja s t. i. "Carta del docente". Več na 0481 532163.

SKPD F. B. Sedej objavlja razpis za 49. Festival narodno-zabavne glasbe "ŠTEVERJAN 2019", ki bo 5., 6. in 7. julija 2019 med borovci v Števerjanu. Razpisne pogoje, termine in vsa ostala pravila smo objavili na naši spletni strani www.noviglas.eu. Info na www.sedej.org.

PD Rupa-Peč vabi od 23. do 29. avgusta 2019 na čudovit izlet po Cilentu, Amalfijski obali in mestecu Materi, Evropski prestolnici kulture za leto 2019.

SD Sončnica / Predavanja 2019

SD Sončnica / Sklepno predavanje

Zadnje predavanje v organizaciji Skupnosti družin Sončnica bo v četrtek, 14. marca 2019, ob 20. uri v dvorani Franca Močnika v Gorici. Zdravnica in psihoterapevka Sanja Rozman bo v predavanju z naslovom "Zasvojenost z delom in zadolževanjem" govorila o obsesivnem vedenju, povezanem z delom, služenjem in porabljanjem denarja. Vabljeni!

Informacije Ivo Kovic (0481 882285, 3470967807).

Zaposlimo svetovalca za določen čas na področju kmetijstva in podeželja na Goriškem. Zahtevajo se vsaj višješolska ali visokošolska izobrazba po možnosti biotehniških ved, odlično znanje slovenskega in italijanskega jezika, sposobnosti za svetovanje in pomoč pri izdelavi razvojnih načrtov za kmetijska gospodarstva in ukrepov kmetijske politike EU. Pomembni sta tudi komunikativnost, strpnost in odgovornost. Ponudbe na: AA.SLUZBA@gmail.com

Prispevke za SCGV Emil Komel v spomin na ravnateljico prof. Silvana Kersevana lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN IT 97 M 054 841 240 ICC 003 003 6225; SWIFT CREDIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569. "Male oglaš" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Darovi

Za misijonarja Pedra Opeko daruje N. N. 100 evrov v zahvalo za zdravje.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 15. 3. 2019 do 21. 3. 2019)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 15. marca (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 16. marca (vodi Ezio Gognach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 17. marca ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 18. marca (v studiu Miha Kovic in Jakob Leopoli): Mihec in Jakec show.

Torek, 19. marca (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 20. marca (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Velika in mala uharica. - Izbor melodij.

Četrtek, 21. marca (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

vljudno vabijo na
slovesnost podelitve

15. PRIZNANJA KAZIMIR HUMAR

Priznanje prejme

ŠTEVERJANSKI VESTNIK ob 50-letnici neprekinjenega izhajanja

ČETRTEK, 21. MARCA 2019, OB 20. URI
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

Jasna Merku', Marina Legovini in Maša Bersan Mašuk Poklon ženski likovni ustvarjalnosti

Na dan žena je Kulturni center Lojze Bratuž pripravil za ljubitelje lepega posebno žlahten praznik: odprtje likovne razstave z naslovom *Misli v barvah*, na kateri so izbor svojih del prikazale tri umetnice treh narodnosti - Jasna Merku', Marina Legovini in Maša Bersan Mašuk. Prijetni dogodek v galerijskih prostorih goriškega centra so ob začetku in na koncu popestrili očarljivi zvoki harf Vide Boškin in Petre Devetak, študent prof. Tatiane Donis na Slovenskem centru za glasbeno vzgojo Emil Komel. Prisotne ter predstavnike javnih in kulturnih ustanov pa je pozdravila predsednica centra Franka Žgavec.

O umetnicah je njihovem opusu je tokrat spregovorila umetnostna zgodovinarica dr. Nelida Nemec, ki je svoje misli začela z besedami znamenitega slikarja Chagalla: "V našem življenju kot na slikarjevi paleti je ena sama barva, ki daje smisel življenju in umetnosti. Ta barva je ljubezen". Iz razstavljenih del je razbrati veliko te 'barve', saj "se zdi, da je prav vsako delo posebej vodila tista globoka notranja energija, tisto globoko ustvarjalno hotenje, ki ga lahko prepoznamo kot energijo ljubezni: čiste, neomadeževane in plemenite. Polne notranje topline in srčnosti. Tiste, ki poraja, ki gradi in ohranja. Ohranja harmonijo in lepoto. In odpira nova videnja in spoznanja. Saj umetnost je, ta-

ko je zapisal znameniti pisatelj Lev Nikolajevič Tolstoj, ogledalo življenja. Zato, spoštovani, vstopimo nočoj v njihov svet in prisluhnimo njihovim srcem, saj slikarstvo, tako je zapisal Merleau-Ponty, daje vidno eksistenco tistemu, kar se v vsakdanjem življenju zdi nevidno, saj slikar ima edini pravico gledati na vse stvari, ne da bi bil dolžan presojati, saj umetnost in posebej slikarstvo črpata iz neobdelane površine in sta edina, ki to početa v vsej nedolžnosti. Zato, spoštovani, prepustimo se našemu pogledu, ki naj se napoji v čarobnosti prepletov in svetlobe, ki poudarijo skladnost kompozicij; iščimo njihovo sporočilo, ki je ujetu v dvodimenzionalnost likovne govorice kot izrazu njihove notranjosti in duhovnega bogastva. Predajmo se lepoti občutja ugodnosti in skladnosti. Ujemimo vsako majhno podrobnost, potezo, nanos, črto, znak. Prepustimo se barvi. Saj, kot je rekel veliki slikar Cézanne: ko umetniki slikajo in rišejo, se barva usklajuje in slika postaja vse bolj jasna; ko barva doseže vse svoje bogastvo, oblika doseže svojo polnost. Prepustimo se torej barvi in sporočilu treh slikark: Jasne Merku', Marine Legovini in Maše Bersan Mašuk, vsem trem skupaj in vsaki posebej, saj njihova dela govorijo z individualnim in prepoznavnim likovnim jezikom, ki govori sam po sebi. S tehniko in tematiko, ki je vsaki po svoje

pisana na kožo. S sporočilom, ki je ujetu v sliko. Vse tri slikarke so v tem ožjem kulturnem okolju znane in prepoznane, ustvarile so vrsto del, ki so jih predstavile v galerijah tega in širšega okolja,

Marina Legovini

Maša Bersan Mašuk

Jasna Merku'

tako samostojno kot na skupinskih predstavitev. Ukvarjajo se z vrsto dejavnosti, ki so tako ali drugače povezane z likovno in vizualno umetnostjo, tudi oblikovanjem in restavriranjem". Jasna Merku' "išče svojo likovno poetiko z abstrahiranim zapisom reminiscenc okolja, v katerem živi in dela. Ustvarja v dvodimenzionalnem in ploskovitem načinu, ki upošteva različne tehnološke prijeme in izrazno pestrost nosilca, ki je velikokrat papir, največkrat ročno izdelan v različnih barvnih odtenkih in strukturah. Likovno polje je pri Jasni Merku' izčiščeno, zračno, prostorsko premišljeno in obli-

kovano tako, da nanj polaga nove in nove plasti ter oblike, ki med seboj vzpostavljajo zanimiv ritmični dialog. Ta prisega na harmonično barvno lestvico in stilizirane elemente, ki lahko aludirajo na predmete iz osebnega sveta. Tudi kraške pokrajine, ki je videna in podoživeta skozi oči abstraktnega spektra pojavnosti resničnosti s simbolično konotacijo, ki s svojim premišljenim razporejanjem v prostoru še posebej zgovorno in nagovarjajoče zaživi, nagovori in se dotakne. S svojo premišljenostjo, nežnostjo in harmonijo. / Z mirom, ki je ujet v ploskovna razmerja. Marina Legovini se kot slikarka

in oblikovalka "zadnje ustvarjalno obdobje zelo subtilno pogloblja v skrivnosti akvarelne tehnike, ki omogoča izjemno igro barvnih prelivanj in beline papirja ter ponuja široke možnosti zapisa z eno spontano potezo, kjer ni prostora za dodajanja in odzemanja. Gre za zelo pretanjen prenos sporočila v likovnem jeziku, ki ga Legovinijeva zelo rahločutno zapiše v abstrahiranem, a še vedno dovolj prepoznavnem likovnem videnju, polnem nežnih dotikov in nanosov, ki zavirajo v energijah narave. Velikokrat v energijah vode in okolice, ki je njen bogati vsebinski vir tako za kompozicijske kot

barvne odločitve. Njena dela izžarevajo toplino, prijaznost in prijetnost ambienta, ki ga podoživi kot izrez v pogledu, ki pa ponuja veliko drobnih detajlov in čudovitega plesa svetlob in sivev. Barvnih prelivanj v tisočeri odtenkih. Govori z milino in liriko, vendar ji tudi dramatičnost v detajlu ni tuja. Govori z navdihom, ki se napaja v naravi. V vodi. Njenih odbleskih. Soncu in njegovih žarkih. Da se razlijejo po papirju". Maša Bersan Mašuk "se izraža tako v štafelajnem slikarstvu kot tudi s stenskim poslikavami večjih površin, predvsem sakralnih objektov, ki ji omogočajo, da se lahko izrazi tako v intimnem zapisu kot v monumentalnem izlivu, vselej na način, da izrazi svoj bogati domišljjski svet, v katerem se prepletajo tako figurativni kot vegetativni motivi, kjer se njena pozornost usmeri na vsak detajl, bodisi iz narave ali okolja, ki ga vključuje v svojo pripoved. Njena likovna govorica črpa v postulatih figurativne ustvarjalne zakladnice z velikim poudarkom na risbi, ki modelira in nadgrajuje barvite posege.

/ str. 14

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (55)

Dimitri Tabaj

Nadporočnik dr. Kumičić (3)

Hrvaški pisatelj in pesnik, nadporočnik dr. Kumičić - po dolgih letih vojne in trpljenja - se je s temi besedami obrnil na našo reko: "Sočo! Ti krvava rijeka slave! Ne plači! Ne tuži! Pobjede radja se dan"! Enako navdušenje nad zmago in ponovno združitvijo vseh slovenskih dežel je opaziti v nadaljevanju članka v Slovencu: "Naša domovina ne bo razdeljena - vse drugo, kar je za razvoj našega naroda potrebno, bomo z božjo pomočjo in računajoč na pravičnost države, ki se sama mora braniti v imenu pravice, doseglji. Bog blagoslovi naše orožje, da po zasluženju kaznuje tudi italijansko prešernost in da pripori težko pričakovani mir.

Goriški begunci, ti reveži in reve, ki so pobitih in klavnih obrazov hodili okoli, so te dni veselo vrveli po beli ljubljani okoli: "Italijan tepen"! - "Vržen že čez mejo"! "Bog podeli srečo"! "Kmalu bomo doma"! Pri Mariji begunski v frančiškanski cerkvi moli in prosi goriški begunc, goriška begunka: "Marija begunka! izprosi, da Bog blagoslovi naše orožje, da se s Teboj kmalu povrnemo domov".

Sledil je članek z naslovom Junaška slovenska mati, ki opeva junaštvo navadnih ljudi, ki so se znašli na izredno hudi preizkušnji zaradi vojne vihre:

"Vojni kurat 17. pešpolka, č. g. Ludovik Šavelj, nam piše: Dne 24. avgusta 1917 je padel na tirolskem bojišču pri našem kranjskem

pešpolku "Cesarjevič" Feliks Rail, doma iz Tržiča na Gorenjskem. Pri nekem patroljnem pohodu na Monte Lucu ga je bila zadela sovražna krogla.

Kot vojni kurat 17. pp. obvestim njegovo mater o junaški, a vseka-

ko prezgodnji smrti njenega ljubljene sina Feliksa; nakar mi ona z dnem 25. septembra 1917 takole odgovori: "Iskrena zahvala za poročilo o smrti mojega ljubega sina. Udal sem se v voljo božjo in sem ponosna, da je tudi moj sin eden tistih, ki so pri našem slavnem domačem pešpolku žrtvovali življenje za dom in za cesarja. Ako bo enkrat zaželjeni mir, po hitim na kraj, kjer moj sin spi večno spanje, da ga obiščem itd."

Skoro nisem verjel svojim očem. To je odgovor, ki ga po treh letih vojske ne bi pričakoval; odgovor vreden slovenske matere. Slovenci! Dokler imamo take fante in tako junaške slovenske matere, se nam ni bati prihodnosti, nam ni treba obupavati nad bodočnostjo in če bi nas zadel še tako težki udarci. - Narod, ki ima

Soča je v prvi svetovni vojni še bolj kot prej simbolizirala branik slovenstva pred zahodnimi sovražniki. Nadporočnika dr. Kumičića, avtorja pesmi Soča, je verjetno navdihnila istoimenska pesem Simona Gregorčiča. Na tej razglednici so Soča in naši branitelji uprizorjeni s Simonom Gregorčičem in feldmaršalom Svetozarjem Borajevičem pl. Bojno, poveljnikom Soške armade (razglednica je izšla v 9. skupini serije Vojska v slikah in ima številko 97 - avtor risbe na razglednici je Anton Koželj, na sporočilni strani pa je Gregorčičeva pesem Soča - vir: portal kamra. si, objavil Gorenjski muzej).

tako močne in požrtvovalne, narodoljubne žene ne zasluži samo boljše bodočnosti, ki mu jo drugi sovražniki odreka, marveč jo tudi bode, jo mora doseči".

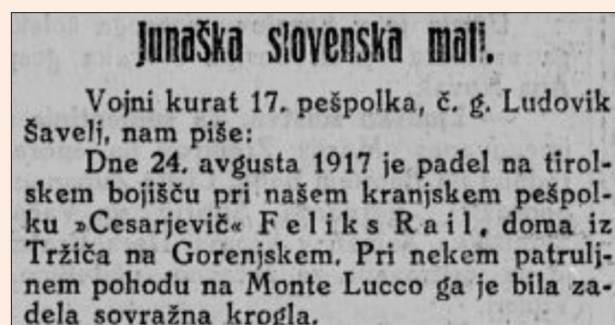
Na koncu ni bila le Goriška kruto odtrgana od matere domovine, temveč ena cela tretjina slovenskega ozemlja, ki si ga je italijanska država prilastila brez zmage na bojnem polju, zahvaljujoč tajnemu Londonskemu sporazumu z Združenim Kraljestvom, Francijo in Rusijo. Časopis Slovenec je 15. decembra 1918 pronicljivo in brez dlake na jeziku povedal tole: "Lah ni še nikoli zmagal. Uspehe je dosegel vedno le po postranskih poteh, s hinavščino, lažjo in zavratnostjo. Isto opažamo pri sedanjih dogodkih. V spominu je še protest bivšega armadnega poveljnika proti kršitvi pogojev premirja. Tudi v Trstu so prišli prvi italijanski avtomobili z belo zastavo. Šele ko so se prepričali, da ni nikjer sovražnika in da ni zanje nobene nevarnosti več, so razvili italijansko tricoloro in danes se bahajo z zmago, kakršne še ni videl svet, in trde, da so okupirali naše kraje z vojaško silo. Laško časopisje mrgoli laži o razmerah in dogodkih v naših krajih, govori o sovražnostih proti njim, ker hoče delati v širokem svetu štimungo za svoje roparske namene". Doba kulture in razvoja je bila pri nas mimo: na obzorju so že bile nove tragedije, ki jih vsi dobro poznamo.

Kobarid (Caporetto v italijanski) predstavlja neizbrisno travmo za italijansko iredento. "Lasdiate ogni speranza! Pusitè vaku nadu vi voini potomci Rima, jandici bijedni i slijepi, žrtvovani bljedoj smrti..." je v svoji prelepi pesmi svaril Italijane nadporočnik dr. Kumičić ("Pusitè vsako upanje, vi lažni potomci Rima, revni, bedni in slepi, žrtvovani bledi smrti...").

Članek časopisa Slovenec, objavljen dne 15. decembra 1918, torej po končani vojni. V nadaljevanju beremo: "Lah ni še nikoli zmagal. Uspehe je dosegel vedno le po postranskih poteh, s hinavščino, lažjo in zavratnostjo".

Začetek članka Junaška slovenska mati v časopisu Slovenec z dne 27. oktobra 1917.

Nagrobna plošča dr. Toma Kumičića na glavnem zagrebškem pokopališču Mirogoj (vir: spletna stran www.billiongraves.com).

Kratke

Nadaljevanka Janeza Povšeta na Radiu Trst A: "Preglavice" zamejske družine

Kdor rad posluša na našem Radiu Trst A nadaljevanke, da se ob njih malce pozabava, a tudi vsaj malo razmisli o tem, s kakšnimi vsakdanjimi malenkostmi si včasih belimo glavo in kvarimo živce, lahko prisluhne še zadnjima dvema epizodama nadaljevanke Vsi smo mladi 2 Janeza Povšeta. Še dve soboti v marcu bodo poslušalci lahko spremljali življenjski vsakdan zamejske štiričlanske družine, ki jo tarejo raznovrstne skrbi. Dejanje se razpleta ob pripovedi, ki jo pripoveduje oz. v dnevniške zapiske beleži odraščajoči sin Robi. Ta ima mlajšo sestro Nives, najstnico, ki rada pogleduje za sosedovim fantom Mariom. Tega pa ne bi smela! S sosedo so namreč sami v nenehnem "sporu" zaradi parkirnih prostorov, ki si jih prav ti lastijo. Mamo pa poleg vedno novih se porajajočih gub in gubic skrbi dejstvo, da si ne bodo mogli privoščiti "vikendice" na morju, ki si je tako želi tudi oče, zaradi prestiža pač. A muči ga kredit, ki ga ne more dobiti, kljub temu da si zelo prizadeva za to. Žal, se mu zaradi tega zmeraj bolj odmika "biserček" ob morju, o katerem so tolikokrat sanjali. Kaj pa če bi prodali lastno hišo, si kupili manjše stanovanje v mestu in z izkupičkom kupili hišico na hrvaški obali, v Poreču? To je mamina "briljantna" ideja! Robi prenaša vsa ta premlevanja, razmišljanja in razpravljanja kot nekakšen hišni strelodiv in si misli svoje. Tata niti noče, da bi k njim zahajala Robijeva sošolka Dolores, ki je iz zelo bogate družine. Mama mu zagotavlja, da se skupaj s tatom tudi onadva trudita se povzpeti po socialni lestvici navzgor. Ob vsej tej poplavi misli in besed ubogi Robi vztrajno roti poslušalce, naj mu bodo vselej ob strani, da ne obupa pri vseh teh brezplodnih prigodah svoje stresirane in frustrirane družine! Njega sploh ne zanimajo te njihove zdrahe zaradi parkirišča, niti hišica na morju. Mamo ima rad takšno, kakršna je. Ne motijo ga njene gubice ali preširoki boki, ki bi jih ona tako srčno rada "zravnila". Ja, Robi se zdi v tej "norišnici" najbolj preudaren fant! Kako se bo odmotala ta zamotana štrana z "vikend hišico" in vsem ostalim, pa boste lahko izvedeli iz še preostalih dveh sobotnih nadaljevanj na valovih Radia Trst A; vsakič se začenjajo ob 18. uri. Režijo nadaljevanke dramatika, režiserja in vsestranskega kulturnika Janeza Povšeta podpisuje Andrej Pisani, glasove pa so protagonistom dali Danijel Simonettig (Robi), Helena Pertot (Robijeva sestra Nives), Marjetica Puntar (mama) in Mitja Petaros (tata). Komedijska nadaljevanka je bila posneta v studiu Trak v Trstu. / IK

Popravek

V prejšnji številki Novega glasa je v besedilu z nadnaslovom Slovenistka na naših licejih v rubriki Kultura na deveti strani prišlo do nekaj nepravilnih napak. Pesnica se imenuje Katarina (in ne Katerina) Gomboc, po izobrazbi je magistrica profesorica slovenščine in ruščine. Projekt, v sklopu katerega deluje na tržaških licejih Slomšek in Prešeren, nosi naziv Dvig kakovosti narodnostnega šolstva za italijansko narodno skupnost v Sloveniji ter slovensko narodno skupnost v Italiji, in sicer v organizaciji Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti in Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije. Finančna sredstva zanj se črpajo iz Evropskih strukturnih in investicijskih skladov. Za napake se opravičujemo.

Vsak Slovenec za kulturo v povprečju nameni 192 evrov na leto

Pri Statističnem uradu RS so ob kulturnem prazniku zbrali nekaj zanimivih statističnih podatkov. Kot je razvidno iz statistik za leto 2017, so celotni izdatki države za kulturo znašali 199 evrov na prebivalca, vsak prebivalec pa je v kulturo v povprečju vložil 192 evrov. Kot zanimivost so dodali, da v Sloveniji živi 316 Francetov. Prešernov dan 8. februarja, na obletnico smrti slovenskega pesnika Franceta Prešerna, je osrednji slovenski kulturni praznik. Prvič so praznik zaznamovali leta 1945, od leta 1991 pa je razglašen za državni praznik in dela prost dan.

V letu 2018 je bilo po podatkih statističnega urada v Sloveniji 316 Francetov, ki so bili v povprečju stari malo manj kot 61 let. Od leta 1991 se sicer to ime skoraj ne pojavlja več. V letih 2011-2017 je bilo namreč rojenih zgolj pet dečkov, ki so jih poimenovali France. Sicer so zabeležili še 345 Prešernov, nihče pa se ne imenuje France Prešeren. V kulturi je po podatkih iz oktobra 2018 delovalo 14.861 oseb, od tega jih je bilo nekaj več od 36 odstotkov samozaposlenih. Med petimi najbolj pogostimi poklici s področja kulture so novinarji; prevajalci, tolmači, lektorji in drugi jezikoslovci; bibliotekarji in dokumentalisti; tehniki operaterji ter glasbeniki, pevci in skladatelji. Sicer je med kulturniki 57 odstotkov žensk in 43 odstotkov moških.

Država je v letu 2017, za katerega so na razpolago zadnje statistike, za kulturo skupno namenila več kot 410 milijonov evrov. Sredstva so bila namenjena za delovanje knjižnic, muzejev, galerij, gledališč, za koncertno, odrsko in filmsko produkcijo, za umetniške prireditve, spomenike in spominske hiše, kulturna praznovanja, subvencije umetnikom, za storitve radia, televizije in založništva. Prispevek kulture, izražen kot delež dodane vrednosti v bruto domačem proizvodu, pa je v letu 2017 znašal en odstotek. "Za primerjavo: to je v povprečju nekaj več kot polovica prispevka slovenskega kmetijstva k skupnemu BDP (1,7 odstotka)", so navedli pri statističnem uradu.

Pred letošnjim in lanskim letom so sredstva za kulturo padala. Na uradu so opravili analizo celotnih izdatkov sektorja država za kulturo med letoma 2010 in 2017 ter ugotovili, da so ti izdatki leta 2010 znašali 235 evrov na prebivalca, do leta 2017 pa so padli na 199 evrov na prebivalca.

Med zanimivostmi so na uradu navedli tudi, da so v Sloveniji tri naselja z imenom Vrba, Prešernova rojstna Vrba v občini Žirovnica ter Vrbi v občinah Lukovica in Dobrna. Po Prešernu je med drugim poimenovanih 45 slovenskih ulic, 15 cest ter štirje trgi. Pesnik je bil upodobljen na bankovcu za 1000 slovenskih tolarjev, danes pa njegova podoba krasi kovanec za dva evra.

Statistiko so povezali tudi s podatkom, da naj bi Prešeren umrl zaradi ciroze jeter, star 49 let. Ljudje namreč tudi danes umirajo zaradi te bolezni, v letu 2017 je bilo takšnih primerov 364.

Priljubljen cilj pohodnikov, romarjev in ljubiteljev lepih umetnosti

Sveti Primož nad Kamnikom

Pred nedavnim sta Celjska Mohorjeva družba in Društvo sv. Jakoba Kamnik v sodelovanju z avtorjem dr. Ferdinandom Šerbeljem predstavila izid prenovljene monografije z naslovom *Sv. Primož nad Kamnikom*.

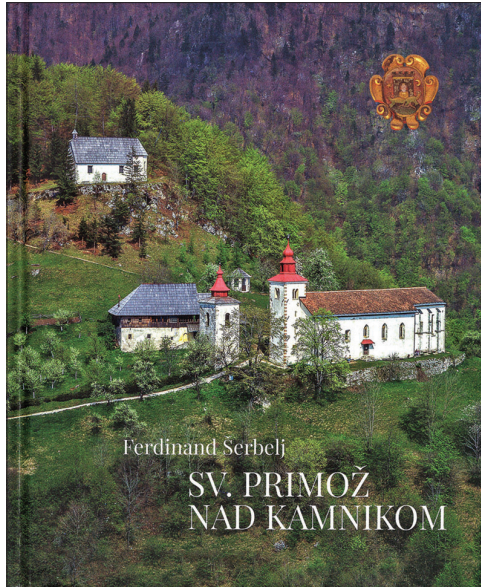
Ta izjemni spomeniški kompleks leži na južnem obronku Velike planine. Tradicionalno se pohodniki na uro dolgo pot odpravijo iz Stahovice, vasi, ki leži severno od Kamnika, kjer se od ceste proti Gornjemu Gradu odcepi stranska cesta v idilično ledeniško dolino Kamniške Bistrice.

Na višini 826 m nad morjem nas na ozki polici pričaka zanimiva gorska urbano urejena lokacija z večstoletno tradicijo, ki dokazano sega v preteklost do temeljev utrjene poznoantične postojanke. Danes nas na mestu pričaka imenitna dvoladijska zvezdnorebrasto obokana gotška cerkev, posvečena svetima Primožu in Felicijanu. Poseben estetski užitek nudi obiskovalcu njena notranjščina: izjemno kvalitetne stenske slikarije, nastale okrog leta 1504, tako imenovani zlati altariji - priljubljeni slovenski rezbarski izdelki 17. stoletja - ter najstarejše orgle (pozitiv) na Slovenskem, ki še vedno služijo tudi koncertiranju in jih je leta 1680 izdelal ljubljanski orglarski mojster Janez Faller. Zahodno od cerkve samostojno stoji mogočen zvonik, nedaleč pa še stara mežnarja, ki danes služi okrepčevalnici z lokalnimi domačimi dobrotami. Dobro minuto hoda nad polico z opisanimi objekti stoji v bregu še manjša enoladijska srednjeveška cerkev sv. Petra, ki

jo še posebej odlikuje najstarejši poslikan lesen strop v Sloveniji, nastal okoli 1480; okrašen je z naslikanimi šabloniranimi

vzorci in stroka mu priznava, da je v srednjeevropskem prostoru najlepši te vrste tedanjega časa. Med vzponom do cerkve sv. Petra gre pohodnik še mimo poznorenesančne osemkotne Marijine kapele; v njej danes stoji kip *Kristusa Kralja*, delo Franceta Kralja (1895-1960).

Na mestu današnje cerkve sv. Primoža in Felicijana je stala že romanska cerkev, kar izdaja način pozidave dela južne ladijske stene s fragmentom tipičnega romanskega okna. Da je bila lokacija priljubljen cilj romarjev že v srednjem veku, pa nam sporoča listina iz leta 1396, ko je papež

Naslovnica prenovljene monografije (fotografija na naslovnici: Marjan Smerke)

Notranjščina cerkve sv. Petra z izjemnim lesenim poslikanim stropom (ok. 1480) in t. i. zlatimi oltarji (glavni nastal ok. leta 1670, stranska iz leta 1639) / Foto: Marjan Smerke

Bonifacij IX. vsem obiskovalcem in darovalcem cerkve 9. julija tega leta podelil odpustke. Ni pa presenetljivo, da je Sv. Pri-

bljanske kotline - tja do Krima, v posebej lepih dneh pa tudi do daljnega Snežnika.

Za izid prve monografije o Sv.

Primožu nad Kamnikom je leta 1995 poskrbel gospod Milan Šuštar, tedanji cerkveni ključar. Knjige kljub visoki nakladi (2000 izvodov) že davno ni več mogoče kupiti. Zato je Društvo svetega Jakoba Kamnik povzelo pobudo za natis posodobljene monografije, ki tako kot prva vsebinsko predstavlja skupek vsega doslej znanega o lokaciji, o zgodovini predhodnih in zdajšnjih objektov ter o njihovi imenitni opreми; odlikuje jo kvalitetno ilustrativno gradivo, zaključujeta pa jo dolg seznam literature (od znamenite Valvasorjeve Slave vojvodine Kranjske iz leta 1689 pa do zadnjih objav leta 2017) in daljši nemški povzetek. Publikacija nagovarja vseh vrst obiskovalce, ljubitelje lepih umetnosti ter domačo in tujo umetnostnozgodovinsko stroko, ki o objektih na tej lokaciji zagotovo še ni rekla zadnje besede.

Mojca Jenko

Vladka Tucovič Sturman

Na prvo žogico in tri pikice

S frazemi, ki smo jim nekoč preprosteje rekli stalne besedne zveze, je že tako, da res morajo biti stalni oz. da se oblika njihovih sestavin ne sme spreminjati, sicer to ni več (pravi) frazem, čeprav njegov pomen morda še vedno razumemo. Kaj imam v mislih, ko takole okolišim, se boste vprašali med branjem te Jezikovnice ... Tokrat sem se namreč zaustavila pri napaki, ki ni zelo pogosta, je pa za kultivirano izražanje precej moteča. Gre za spreminjanje frazemov.

Vsi poznate izrek, ko imate česa zadosti, da "imate poln kufer", kajne? Razlaga v *Slovarju slovenskih frazemov* Janeza Kebrarja, ki je dosegljiv tudi na jezikovnem portalu Fran, pravi, da to pomeni, da "imamo velik odpor do koga/česa ali koga/kaj celo sovražimo". No, kako bi se vam zdelo, če bi kdo v želji, da bi bil njegov jezik čim bolj pravilen, rekel, da "ima poln kovček"? Smešno, kajne? Ne le nerodno in neustrezno, taka raba bi bila napakna. Enako v primeru "kupiti mačka v žaklju". Čeprav žakelj ni knjižna beseda, se vseeno rabi v knjižnem frazemu, in sicer v pomenu, da ne vemo, kaj kupujemo, ali da o tem, kaj kupujemo, nismo prepričani. "Popravljen" frazem "kupiti mačka v vreč" bi bil pohabljen, odvzeta bi mu bila sočnost besede žakelj, skratka: v takih primerih ne smemo biti bolj papeški od papeža, pač pa moramo jeziku dovoliti njegovo živost in dinamičnost, ki se v stalnih besednih zvezah včasih kaže tudi v neknjižnih besedah. Janez Keber pravi, da je frazem "kupiti mačka v žaklju" splošnoevropski, razlaga pa ga tako, da so nekoč na sejmu nepazljivemu kupcu podtaknili brezvredno mačko namesto zajca, kunca ali pujska. Včasih, ko se zmotimo, pa ne gre za to, da bi radi besedilo hoté popravili, da bi bilo bolj knjižno; ne, preprosto frazem iz kakšne-

JEZIKOVNICA

57

ga drugega, pogosto neznanega razloga preoblikujemo, npr. tako da namesto običajne besede uporabimo manjšalnico. Gotovo poznate pomen frazema, da je nekaj storjeno "na prvo žogo". To pomeni, da je storjeno brez prevelikega premisleka, ponavadi hitro, mogoče celo nepremišljeno. Soroden temu frazemu je frazem, ki vam je mogoče bližje: "na vrat na nos" (v srbsčini ima ta pomen zveza "grlom u jagode"; pri obeh nam na prvi pogled sploh ni jasno, kako sta nastala, kajne?).

Kdo ve, kako je prišlo do tega, kar sem zadnjič slišala na radiu, da je namreč nekaj bilo storjeno "na prvo žogico". Se je s tem skušal približati poslušalcem, da je beseda žoga pomanjšal v žogica? Je, ne da bi se zavedal in to hotel, dobesedno prevajal iz tujega jezika? Ne vem. Se je preprosto zmotil? Mogoče. Žoga namreč ni žogica, to predvsem športniki še kako dobro vedo. Z žogo se igra nogomet, rokomet in košarka, pri tenisu in namiznem tenisu pa sem in tja skače žogica, ne žoga. Tudi pri igranju golfa po zraku letijo žogice. Kot v športu ni nepomembno, s katerim športnim rekvizitom se ukvarjamo, žogo ali žogico, tako je tudi v jeziku.

Podobno je z izrazom tri pike. Uporabljamo ga za označevanje ločila, ki se imenuje tudi tropičje, nikakor pa ne tri pikice, kot je v italijanščini, ali tri pičice, kot sem tudi že slišala. Že res, da ločilo tri pike sestavljajo tri drobne točke, ki niso velike, pa vendar: saj na koncu povedi tudi ne postavimo pikice, kajne, pač pa izključno piko, pa četudi ni velika.

Ne žogice namesto žoge in ne treh pikic namesto treh pik. Majhno je ljubko, pa vendar ni vedno ustrezno.

Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

Ponedeljkov večer Društva slovenskih izobražencev

Okrogla miza o fokusu v Mladiki

Na zadnjem ponedeljkovem srečanju Društva slovenskih izobražencev je bila okrogla miza o temi "fokusa" zadnje številke revije Mladika. Kot je uvodoma povedal moderator večera, novinar Ivo Jevnikar, gre revija Mladika v korak s časom in ji po več kot šestdesetih letih neprekinjenega izhajanja uspeva ohraniti svežino z nekaterimi novostmi, med katerimi izstopa (poleg posodobljene grafične oblike) predvsem t. i. "fokus". S preureditvijo vsebine želi uredniški odbor ponuditi vedno bolj zanimivo in aktualno revijo, ki bo pritegnila pozornost in zanimanje vse večjega kroga bralcev. Uredništvo za svoj "fokus" izbira razne zanimive problematike in ponuja bralcu različne poglede nanje. Obenem v sodelovanju z Društvom slovenskih izobražen-

cev večkrat ponuja pogovor o obravnavani temi v obliki okrogle mize v premislek poslušalcem. Za zadnjo številko so člani uredništva izbrali zanimivo temo; lahko bi celo rekli, da so se prvi spomnili na - posebno za slovensko manjšino - zelo pomembno obletnico. Gre za okroglih 100 let, odkar so - po koncu prve svetovne vojne - primorski Slovenci prišli pod Italijo. V Mladikinem "fokusu" so različni strokovnjaki vsak s svojega stališča analizirali dolgo stoletno obdobje. Skoraj vsi pisci prispevkov so tudi nastopili na ponedeljkovem večeru Društva slovenskih izobražencev in ne pričakovano dober obisk okrogle mize (bil je pustni ponedeljek!) je dokazal, da je bila zamisel organizatorjev posrečena. Pričakovano so bila poplačana, saj so moderator Ivo Jevnikar in njegovi so-

govorniki ponudili obiskovalcem zelo zanimiv večer. Zgodovinar Paolo Purič je govoril o raznarodovalni politiki, ki jo je imela Italija do slovenskih državljanov na Primorskem. Razkril je podatek, ki sami manjšini večinoma ni poznan: politika potujčevanja se ni začela šele s fašistično diktaturo, pač pa že takoj po prehodu naših ozemelj pod Italijo. Primorska in slovenski kraji, daleč v notranjosti slovenske zem-

Mnogi pripadniki slovenske manjšine so hoteli dokazati svoj internacionalizem in komunistično oz. "marksistično - leninistično pravovernost" in zvestobo Stalinu s tem, da so izpisali svoje otroke iz slovenskih šol. Analizo tragičnega demografskega padca je Purič podkrepil s podatki: število slovenskih učencev je po resoluciji kominforma na slovenskih šolah padlo od 5.302 (kolikor jih je bilo pred resolucijo) na šte-

da se je v vsej dobi fašizma slovensčina ohranila v javnosti SAMO V CERKVI. Drugo pomembno prelomnico za katoličane v zadnjem stoletju predstavlja konec 2. svetovne vojne: takrat so slovenski katoličani v Italiji, ki so z mejo ostali odrezani od ostalih sonarodnjakov, prvič v zgodovini postali manjšina v svojih škofijah (tako v tržaški kot v goriški škofiji so Slovenci pred 72 leti zaradi globokega zaledja predstavljali v teh škofijah večino).

V obdobju po 2. svetovni vojni pa je prišlo kot posledica ponovne oživitve slovenskega javnega življenja do ustanovitve slovenskih verskih organizacij, verskega

vencev iz Beneške Slovenije in Režije pod italijansko oblastjo še mnogo daljša in žal bolj tragična. Od leta 1866, ko so po Lombardsko-Beneškem kraljestvu in po plebiscitu Beneški Slovenci pripadli Kraljevini Italiji, je do danes minilo že 153 let. Že v prvih letih so italijanske oblasti pokazale, kakšen je njihov odnos do drugače govorečih državljanov, ko so v Giornale di Udine zapisali besede: "Te Slovane je treba eliminirati"! Pri tem sicer niso mislili na fizično uničenje, ampak na jezik in na "kulturo višje omike", s katero naj bi Beneške Slovence prepričali o tem, da se odpovejo svoji identiteti, in jih preoblikovali v Italijane. Od leta 1866 so si sledila tragična obdobja: tragedija prve svetovne vojne je gospodarsko uničila njihova področja; fašizem je s svojimi škornji Beneške Slovence skušal dokončno pohoditi; organizacija Gladio jih je dolga leta po 2. svetovni vojni ustrahovala. V še ne tako oddaljenem zgodovinskem obdobju so učitelji, ki bi si v šoli upal izraziti simpatijo do Slovencev ali izraziti svojo slovensko narodno zavest, odstranili in poslali v kako oddaljeno šolo. Iz vseh teh vzrokov je torej sploh čudež, da so Beneški Slovenci še prisotni v svojih krajih. Tudi v sodobnosti se srečujejo z novimi, hudimi problemi; demografski podatki so tragični: njihove vasi se praznijo, saj imajo izredno malo rojstev, stari prebivalci pa umirajo. Rutar se je dotaknil tudi nadvse zanimivega problema narodne identitete, ki postaja pomemben tudi za druge dele naše manjšine, saj je za ohranjanje narodne zavesti identiteta pomembnejša kot znanje jezika.

Glasbenik in publicist Aleksander Rojc je dodal analizo likovne in glasbene umetnosti med Slovenci. Govoril je o visokih dosežkih slovenskih likovnikov in izrazil mnenje, da se je "tehnica v zadnjem času prevesila v prid glasbenikom". Pozneje je v debati prišlo do izraza, kako izredno aktualna in zanimiva je tematika tokratnega "fokusa" in kako velik je njen razpon. Med najbolj zanimivimi temami debate je bilo pojmovanje pomembnosti znanja jezika in koliko to znanje vpliva na zavest o identiteti pripadnikov manjšine.

Anka Peterlin

Foto damj@n

lje, so na podlagi Tajnega londonskega sporazuma leta 1918 naenkrat prešli pod italijansko okupacijo, potem ko so prej dolga leta skoraj vsi Slovenci živeli v isti državi, Avstro-Ogrski. Takoj se je pokazala politika novih italijanskih oblasti do Slovencev: vojaikom avstro-ogrske vojske so dovolile vrnitev na svoje domove le pod pogojem, da se odpovedo "tuji" narodnosti in da se izjavijo za Italijane. Mnogi so se prilagodili in podredili italijanski oblasti, mnogi pa so bili že takrat prisiljeni v izgon. Slovenski narod je bil razdvojen; meja med obema polovicama istega naroda je bila strogo zastražena.

V času fašizma se je načrtno nasilno brisanje narodne identitete Slovencev še stopnjevalo. V času med obema vojnima je tragična izkrvavitve slovenske skupnosti dosegla neslutene številke. Izselilo se je okoli 105.000 Slovencev in mnogo se jih je asimiliralo. Po mnenju zgodovinarja Puriča pa je bil najhujši udarec demografskemu številu Slovencev v Italiji zadan v času kominforma.

2.058. Purič je s podrobno analizo prikazal tudi poznejše obdobje, za katerega je ugotavljal, da je za Slovence ostalo težavno vse do leta 1990, ko je slovenski narod dobil svojo državo in kasneje vstopil v Evropsko unijo. Šele takrat se je odnos do slovenske manjšine izboljšal, saj slovenski narod prvič v zgodovini od tedaj ni več manjšina, ampak eden od enakovrednih evropskih narodov.

Tržaški zgodovinar Tomaž Simčič je analiziral stanje v 100 letih na cerkvenem in verskem področju. Povedal je, da je znameniti škof Borgia Sedej leta 1918 prehod od avstro-ogrske civilizacije v italijansko monarhijo imenoval "pravo katastrofo", s čimer ni mislil le na nacionalno, ampak tudi na civilizacijsko katastrofo. Doba fašizma je bila za slovenske katoličane na italijanski strani meje posebej tragično obdobje: mnogo primorskih vernikov se je oddaljilo od Cerkve zaradi domneve, da je fašistična politika uživala potuho tudi v Vatikanu. Po drugi strani pa se je treba zavedati,

tiska, verskih oddaj na radiu, vpeljan je bil verouk v šole itd.

Po povojnih napetih odnosih med verniki obeh narodnosti je postopoma prišlo do pozitivnih premikov; po zaslugi slovenske duhovščine in nekaterih razsvetljenih škofov so razni sinodalni sklepi uzakonili mnoge pozitivne spremembe (npr. imenovanje škofovih vikarjev za Slovence, ustanovitev slovenskih pastoralnih središč itd.). Na splošno pa je zaradi navedenih razlogov, ki se jim pridružuje še sekularizacija, posebno na Tržaškem katoliški krog izredno zdesetkan.

Profesorica in pesnica Majda Artač ostaja optimist glede manjšine; boli pa jo, ko vidi, da manjšina ponovno krvavi in z begom možganov mladih izgublja svoje najbolj perspektivne člane. Že nekaj generacij mladih smo namreč izgubili, ker skorajda večina odhaja v svet, kjer se laže uveljavlja. Žal mnoge izmed teh manjšina izgublja za vedno.

Sociolog Riccardo Rutar je prisotne opozoril, da je zgodovina Slo-

Društvo rojanski Marijin dom

Potopisno predavanje o Burmi

Društvo rojanski Marijin dom je v soboto, 9. marca, v sodelovanju s krožkom Fotovideo Trst80 priredilo potopisno predavanje *Skrivnostna in nepoznana Burma*. Državo sta s pomočjo čudovitih fotografij predstavila Aleksander Semen in Alenka Andrejašič. Burma oz. Myanmar je bila skozi zgodovino kraljevina ali diktatura. V 19. stoletju jo je po treh vojnah zasedlo britansko kraljestvo in komaj po drugi svetovni vojni se je država osvobodila. Po osamosvojitvi je v državi vladala demokracija do leta 1962, ko so izvedli državni udar in je postala vojaška diktatura vse do leta 2010, ko so začeli počasi uvajati bolj demokratične družbenopolitične reforme in končno svobodne volitve leta 2015. V državi, ki meji s Kitajsko, Indijo, Bangladešem, Laosom in Tajlandijo, prevladujeta budizem in birmansko pleme (zato je bila

država verjetno imenovana Burma). V državi pa živijo tudi druga plemena in ljudje z različnimi prepričanji, kar še vedno povzroča velika trenja, sta povedala popotnika. Družba je matriar-

goceno, kajti živali uporabljajo pri vsakdanjem delu in jih ne redijo za hrano. Sledila je vrsta slik lokalnih specialitet, ki sta jih gosta prikazala in obrazložila ter razkrila, da se nista nikoli počutila slabo po obrokih. Na projekcijah so si lahko prisotni ogledali tudi razne zaselke, začeni z največjim mestom Yangon: tržnico s tipičnimi pridelki, center, ki so ga prenovili leta 2013 za prihod Obame, železnico, ki so jo zgradili An-

presenetljivo je mesto Bagan, ki je v bistvu suha planota, na kateri so zgradili kar 10.000 svetišč, od katerih jih je ostalo približno 6.000. Zanimivo sobotno srečanje je bilo bogato s posebnimi in zanimivimi informacijami, ki sta ju potnika razkrivala, kot npr., kako sta se premikala po državi z javnimi in zasebnimi prevozi. Pri prehodu meje dežel je treba plačati poseben davek za vstop. V Yangonu je prepovedano uporabljati motorna kolesa,

ker so nekoč skoraj povozili hčerko vidnega politika. Prikazali so tudi menihe, ki ne smejo delati in imeti denarja. Hodijo po mestu, molijo in igrajo versko glasbo. Domačini jim darujejo razne pridelke in izdelke, ki jih potem uporabljajo za celotno skupnost. Ob koncu uspešnega in le-

Foto MC

po obiskanega srečanja so zainteresirani poslušalci še marsikaj vprašali o tej posebni državi oz. potovanju.

MČ

Pokrajinski občni zbor SZSO

Pregled skavtskega delovanja in težav

V soboto, 10. marca 2019, je v prostorih Mladinskega doma v Boljuncu ob 17. uri potekal redni pokrajinski občni zbor Slovenske zamejske skavtske organizacije za pokrajino Trst.

dneh začeli izdelovati tudi v Kraškem stegu. Kraška skupnost voditeljev je prav tako pridobila novo pripravnico. V nadaljevanju je blagajničarka Nina Pahor prebrala finančno poročilo. Nato so z večino glasov

Srečanje se je začelo s pozdravom pokrajinskega načelnika, Matie Premolina, ki je v svojem imenu in imenu načelnice, Vlaste Novak, prisotnim izrekel dobrodošlico. Nato je besedo predal predsedniku občnega zbora, Kevinu Bržanu, ki je napovedal naslednjo točko na dnevnem redu, pregled delovanja obeh stegov v tekočem skavtskem letu. Prvi je v ospredje stopil stegovodja Tržaškega stega, Luka Kocijančič. Predstavil je dejavnosti stega in delovanje tržaške skupnosti voditeljev, ki jo je v preteklem letu obogatil en pripravnik, ki je pred kratkim prestopil iz veje roverjev in popotnic. Tržaška SkVo je že pripravila vzgojni načrt za naslednja tri leta, ki ga bodo predstavili na deželnem občnem zboru.

Sledilo je poročilo še drugega stega tržaške pokrajine, Kraškega stega, ki ga je predstavila stegovodja Mojca Briščik. Povedala je, da so vzgojni načrt prav v preteklih

odobrili proračun za naslednje leto. V tem letu bo pokrajina Trst del svojih sredstev namenila nakupu nove opreme za tabore: o tem je na občnem zboru spregovoril gospodar, Tomaž Petaros, ki je napovedal, da bodo v naslednjih tednih pregledali vse šotore in drugo opremo in se na podlagi tega odločili, kaj in koliko bo treba nakupiti.

Sledila je še točka razno: razvila se je debata o aktualnih izzivih, s katerimi se sooča organizacija. Govor je bil predvsem o novem protikorupcijskem zakonu, s katerim se zdaj ukvarjajo pri marsikaterem od naših društev. O težavah, ki bi jih novi zakon lahko povzročil, in možnih rešitvah se bo, kot so v soboto napovedali, podrobneje debatiralo na deželnem občnem zboru Slovenske zamejske skavtske organizacije, ki bo v nedeljo, 17. marca 2019, v Nabrežini, s pričetkom ob 9. uri.

Mojca Petaros

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV
in SLOVENSKA PROSVETA

vabita na

48. revijo otroških in mladinskih pevskih zborov

PESEM MLADIH 2019

v Prosvetnem domu na Opčinah

v soboto, 16. marca, ob 20. uri (1. del)

ter v nedeljo, 17. marca, ob 15. uri (2. del) in ob 17. uri (3. del)

TREBČE Literarni večer v Hiški od Ljenčkice

Zanimiv večer z avtorico prof. Majdo Artač Sturman

Na predvečer mednarodnega dneva žena sta Slovensko kulturno društvo Primorec in Založništvo tržaškega tiska priredili zanimiv in poučen večer v Hiški od Ljenčkice v Trebčah s pisateljico in pesnico prof. Majdo Artač Sturman. Prisotne je pozdravila odbornica SKD Primorec in urednica pri ZTT Alina Carli, ki se je ob kolegici Martini Kafol pogovarjala s pisateljico. Vsestranska umetnica je na večeru, ki sta ga z glasbenimi vložki popestrila Luka Carli in Ilija Ota, najprej povedala, da njeno pisanje izhaja iz neizmerne ljubezni do besede. Okoli ene besede, ki nekaj pomeni, ki zveni lepo, ki jo je ujela na ulicah ali med pogovorom, pisateljica stke vezenino besede. Kdaj piše prozo in kdaj poezijo, je pa odvisno od časa. Poezijo piše takrat, ko je zadovoljna in srečna, prozo pa, ko skuša kaj razčistiti v sebi ali v odnosih z drugimi. Vsaka zgodba oz. poezija ima poseben jezikovni slog. Pesnici uspe v tem današnjem kaotičnem svetu, ko se večkrat loti tudi zapletenih vprašanj, z jezikom

priklicati bralca z vsakodnevnostjo, tako da se prepozna v besedilu. Prav zaradi tega poleg knjižnega in

Na večeru so predstavili prvo zbirko kratkih zgodb v knjižni obliki, ki ji je pisateljica dala naslov *Silhuete*, kar ni kak tuj

Foto MČ

zbornega jezika, ki ga skrbno obdeluje (menjuje vrstni red, išče primerne izraze), uporablja tudi narečje in kakšen tržaški ali angleški izraz. Majda Artač Sturman je zagovornica kratke proze, saj v današnjem času, ko zelo hitimo in nimamo miru, težko preberemo kako obsežno literarno delo. Te kratke zgodbe in poezije so idealne, da se človek za trenutek oddalji od kaotičnega življenja, odpočije, bi lahko rekli, s kratkim branjem.

ali francoski izraz. Bere se tako, kot se piše. To ni knjiga o ženski lepoti in videzu. Silhueta je izraz, ki je pri likovni umetnosti povezana z vizualnim. Tudi pisateljica doživlja svet na vizualen, viden način in se ji je zdel ta naslov primeren. V bistvu je podoben izrazu vinjeta, ki prav tako izhaja iz likovne umetnosti. V zbirki vsaka pripoved preseneti bralca, saj je vedno napisana in povedana z drugačnega zornega kota (v zgodbah pripovedujejo tudi predmeti)

in zato bralec ne ve, kaj naj pričakuje, in večkrat konec zgodbe predstavlja preobrat, ki bralca preseneti. Za avtorico je pomembna tudi likovna podoba, kar je opazno tudi s posebne platnice knjige. Na ZTT je prinesla svojo ruto, ki jo je kupila na stojnici, ker so jo pritegnili barve, motivi in rajski ptici. Kasneje je postala tudi navdih za zgodbo, v kateri prav ruta pripoveduje s svojega zornega kota. Ruto je urednica Alina Carli skenirala in likovna študenta Ivan Devetak in Gioele Mercandel, ki sta bila takrat na praksi, sta dokončno izoblikovala platnico. Pesnico je tudi presenetila zamisel oblikovalca, ki je na začetku vsake kratke zgodbe vstavil element iz rute.

Pisateljica med drugim piše in je veliko napisala tudi za otroke. Ko piše otroško poezijo in prozo, se iz vsakdanjega premakne v domišljjski svet. Otroške pesmi morajo biti ritmične in spevne, rada pa jih piše tudi zato, ker jo z mislijo zopet peljejo v otroška leta. Pri delih za otroke je opazna skrb za jezik, nekatere pesmice so vezane na učenje slovenščine, kot, recimo, pesem o vejicah, abecedi, tiskarskih škrtih itd. Avtorica je na koncu poudarila, da bi bilo treba veliko več pisati o literaturi in slovenskem jeziku oz. dajati večjo pozornost in skrb jeziku.

MČ

Nepričakovano je odšel zvest in zavzet pevec

V poslednje slovo Germanu Grahonji

Nepričakovano je prejšnji teden tiho odšel v Gospodov vinograd naš dolgoletni prijatelj in pevec Germano Grahonja, ki je bil na Kolonkovcu in pri Sv. Ani pravi steber kulturnega, verskega in pevskega delovanja. Ko so ob koncu sedemdesetih let na pobudo gospoda Dušana Jakomina ustanovili na Kolonkovcu prosvetno društvo, je bil Germano med ustanovnimi člani in najbolj

vnetimi in aktivnimi predstavniki, ki so s svojo delavnostjo želeli oživiti slovensko kulturo v tem odmaknjenem predmestnem okraju. Predvsem pa je izkazoval svojo ljubezen do pevske kulture, s svojo prisotnostjo je bil trdna opora pevskega zboru, ki ga je do devetdesetih let prejšnjega stoletja vodila Dalka Sturman, redno je sodeloval pri vseh srečanjih na Kolonkovcu, v

Škedenju kot tudi pri Zvezi cerkvenih zborov. Ko pa je na Kolonkovcu prenehalo slovensko bogoslužje in z njim tudi pevska dejavnost, se je Germano skupaj z vsemi slovenskimi verniki podal v župnijo k Sv. Ani in prav tam je maloštevilna skupnost slovenskih vernikov našla svoj prostor in se vključila v župnijsko življenje. Pokojni Germano je bil voditelj vsega delovanja, sodeloval je v župnijskem pastoralnem svetu in bil vedno prisoten pri vseh pobudah. A njegovo plemenito srce je nenadoma prenehalo utripati, njegov nenadni odhod na pot večnosti je pretresel tako slovenske kot italijanske vernike, saj je Germano redno

nedeljo za nedeljo, leto za letom skrbno pripravljaval pevski program za slovensko službo božjo in po sv. maši rad poklepetal z italijanskimi verniki. Žal pa so naša pota tako skrivnostna, da se marsikdaj nit človekovega bivanja pretrga v nepričakovanem trenutku. Tako je tudi življenjska knjiga našega dragega Germanota nenadoma prišla do svoje zadnje strani. Njegovo plemenito srce je prenehalo utripati, njegov glas je utihnil, nas pa bo spremljal spomin na njegovo iskrenost in prijazno besedo, ki smo je bili deležni vsakič, ko smo se znašli v stiski in težavah.

Majda Cibic Cergol

Velika izguba za našo skupnost V spomin Andreju Debelisu

Preizkušeni Job je dejal nadležnim tolažnikom: "Če govorim, ne preneha moja bolečina, in če umolknem, mar odide od mene"? , na te besede smo pomislili v soboto, 9. marca, ko smo se v dolgi vrsti bližali vežici, kjer je na mrtvaškem odru ležal prijatelj Andrej Debelis, ki se je v torek, 5. marca, v 53. letu starosti, odločil za odhod s tega sveta. Besede. Kako so lahko slabe in šibke pomočnice, a so tudi vse, kar nam ostane, da damo tej bolečini neki smisel. Andrej je umrl, in to v dneh, ko se na njive vračajo posevki in se trte solzijo ob rezi. Pred osmimi meseci smo ob njem in njegovih hčerkah ter ostalih sorodnikih žalovali ob smrti njegove žene

Tatjana, pred dobrim letom pa ob odhodu mlajšega brata Kristjana. Ta tretja smrt pri Debelisovih nas je vse pustila brez besed, a število pogrebcev in misli, ki smo jih slišali ob slovesu, nam dajejo vedeti, da v tej žalosti Debelisovi niso in ne bodo sami. Pogrebno mašo je daroval šentjakobski kaplan za slovenske vernike g. Klemen Zalar, ob njem sta somaševala škedenjski župnik Carlo Gamberoni in župnik od Sv. Ane Alessandro Cucuzza. Vsi trije so se z občutenimi besedami

tudi sodeloval, kakor tudi za družino, ki s svojo redno, zvesto prisotnostjo izpričuje globoko ve-

ro in vraščenost v skupnost, ki ji pripada, in jo je ta dodatna tragedija tako globoko prizadela. Obrnil se je nato do Gospoda in ga prosil, naj se milostno ozre na bolečino žalujočih. Od rajnega so se s Pesmijo slovesa poslovili tudi skavti, saj je bil Andrej sam aktiven v tej organizaciji, v kateri delujeta tudi obe hčerki. Med pogrebno mašo pa je združeni zbor ZCPZ pod vodstvom Edija Raceta in ob orgelski spremljavi Alenka Cergol izvajal pesmi, polne sporočil upanja in vere, da trpljenju in smrti sledita vstajenje in življenje. Andrej je našel svoj mir in končni smisel, ki ju je zamenjal iskal in ju skušal doseči. Šele ko se bomo lahko nekoč z njim srečali, bomo razumeli zakaj in čemu. Hčerkama Petri in Martini, mami Zorki in očetu Alojzu, bratu Pavlu z družino, sorodnikom in vsem, ki jih je ta smrt pretresla, izrekamo občuteno sožalje tudi vsi z uredništva in uprave Novega glasa.

Nepričakovano nas je zapustil in odšel na pot večnosti dragi **ANDREJ DEBELIS.**

S hčerkama Petro in Martino, s starši Zorko in Lojzetom ter z bratom Pavlom in njegovo družino sočustvujemo

cerkveni pevci in župnijska skupnost od Sv. Ane

ZAHVALA

Ob prerani smrti očeta in sina

ANDREJA

se zahvaljujemo vsem, ki so se na katerikoli način od njega poslovili. Posebna zahvala naj gre duhovnikom, pevcem in skavtom.

Hčerke Petra in Martina, starši, brat z družino in ostalo sorodstvo

Obvestila

Slovensko dobrotelno društvo bo v petek, 15. marca, ob 18. uri na svojem sedežu v ul. Mazzini 46 v Trstu izročilo mladim prejemnikom študijske nagrade 32. razpisa "Mihael Flajban" in pa razpisa "Irena Srebotnjak".

Društvo slovenskih izobražencev v sodelovanju z založbo Mladika vabi v ponedeljek, 18. marca, ob 20. uri v Peterlinovo dvorano, Donizettijeva 3, na večer z morskim ekologom in pesnikom Vinkom Bandljem z naslovom Med znanostjo in poezijo. **Mesečna maša** v slovenskem jeziku v domu ITIS, ul. Pascoli 31, bo v torek, 19. marca 2019, ob 16.30 v cerkvi v I. nad. (z dvigalom na oddelek Margherita, nato levo); Področni svet Pastoralnega središča in Vincencijeva konferenca sporočata, da so se tamkajšnje zdravstvene razmere uredile, in vabita k udeležbi. **V torek**, 26. marca, se bo ob 18.00 v

tržaški kavarni Tommaseo, na trgu Tommaseo 4, začel dvojezičen pogovor o pisatelju Ivanu Cankarju. Sodelujeta kulturna delavka, prof. Anna Piccioni ter pisatelj in režiser Leandro Lucchetti. Kulturni dogodek spada med aktivnosti, ki jih podpira Tržaška pogodba za branje. Srečanje prireja Elena Cerkenič. Vabljeni!

Darovi

Za rojansko glasilo Med nami daruje A. M. 20 evrov. **Misijonski krožek Rojan je prejel:** za mleko dojenčkom v misijonu p. Janeza Krmelja na Madagaskarju: N. N. 100 evrov. Darove lahko nakazete tudi na: ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice BIC: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan ul. Cordaroli 29 34135 Trst

Naša cenjena sodelavka

LUCIJA TAVČAR

je na Univerzi Ca' Foscari v Benetkah uspešno opravila magistrsko diplomo iz kulturnega menedžmenta. Iskreno ji čestitamo in želimo,

da bi tudi v prihodnje sodelovala z Novim glasom!

UREDNIŠTVO

V SENČNIH KOTIH ZGODOVINE IN MITA... PRVIČ V DIPTIHU V SLOVENSKEM STALNEM GLEDALIŠČU

LOT VEKEMANS

ISMENA

Lahko sodite o meni, zakaj pa ne...

IGRA: NIKLA PETRUŠKA PANIZON

JUDA

Nekdo je moral to narediti.

IGRA: PRIMOŽ FORTE

REŽISER: IGOR PISON

V SOBOTO, 30. MARCA, OB 19.00 KULTURNI DOM V TRSTU, UL. PETRONIO 4

Vstopnina za obe predstavi: 10 evrov

Blagajna SSG je odprta od torka do petka 10.00-15.00 in uro pred predstavo Tel. 040 2452616 www.teaterssg.com

V Benečiji so proslavili 8. marec

Lepo kulturno doživetje

V petek, 8. marca, na praznik žena, je bilo v Špetru kar pestro. Najprej je bilo v prostorih SMO na vrsti odprtje razstave slikarke Terese Lendaro z naslovom *Sledi spominov*. Teresa Lendaro je po koreninah Benečanka, čeprav je veliko let preživela v Avstraliji. Kot je povedal predsednik Društva beneških umetnikov, Hijacint Iussa, avtorica išče navdih v okolju, sicer v mestnih ulicah, njene slike pa so abstrakcija arhitekturnih gradbenih motivov v zanimivih barvnih perspektivah. Teresa Lenardo je ob predstavitvi svojih del poudarila

predvsem še vedno zoperstavljen polaj ženske v umetnosti. Zgodovinski podatki, ki so nam na razpolago, pričajo, da so prve slikarke ustvarjale že v 17. stoletju, njihova umetniška pot pa ni bila lahka, večkrat so se skrivale za moškim imenom, večkrat so morale pod pritiskom prenehati slikati. Še dandanes ženskam ni lahko. V nekem članku, v katerem je govor o Muzeju umetnosti Metropolitan v New Yorku, je prebrala zanimivo opazko, da lahko ženska vstopi kot protagonistka v muzej le, če je naga oziroma, če njeno

nago telo nariše in razstavi moški. V drugi polovici prejšnjega stoletja je bilo v muzeju Metropolitan od razstavljenih del le bornih 5 % izpod ženskega čopiča. Še dandanes, ko govorimo o vsesplošni enakopravnosti, so ženske menda veliko manj cenjene kot umetnice od moških kolegov.

gubancami. O gubanci, kot simbolu praznovanja in gostoljubnosti, je prisotnim najprej spregovoril Giorgio Banchig, sledila je pokušnja sladice, pečenih v posebni peči, ki jo imajo na Dugah. Spekle so jih Dreške čeče, med njimi kraljica gubance, Gabriella, in lastnica agriturizma, Caterina Dugaro. V kratkem bo

društvo Kobilja glava priredilo tudi tečaj za vse tiste, ki bi se radi naučili, kako so v starih časih pekli gubanco. Večer, namenjen ženskemu prazniku, se je končal v večnamenski dvorani v Špetru, kjer so člani Beneškega gledališča predstavili premierno izvedbo Molierovega *Namišljenega bolnika* oziroma v beneškem narečju *Zdreugea bunika*. Predstava je bila res enkratna in navdušenja občinstva, ki je do zadnjega kotička napolnilo dvorano, ni hotelo biti konca. Mladi, inovativni režiserki Jasmin Kovic ter Marini Cernetig, ki je izvirno besedilo prevedla v beneško narečje, je res v celoti uspelo vdahnuti pravo beneško dušo Molierovi mojstrovini. Igralska ekipa je bila odlična, živahnosti, smeja in duhovitosti ni zmanjkalo, posebna pohvala gre tudi Snežici Černic za kostumografijo. Skratka, igra, ki je celotno ekipo stala veliko dela in truda, a katere uspeh bo tudi ob ponovitvah zagotovljen.

Suzi Pertot

KULTURNI DOM GORICA Komigo

Dve različni predstavi, obe z grenkim priokusom

Letošnji trijezični festival komičnega gledališča Komigo, ki ga 16. leto zapored prireja Kulturni dom Gorica in kulturna zadruga Maja v sodelovanju s številnimi slovenskimi in italijanskimi društvi in ustanovami, sta uvedli dve izvenabonmajski predstavi. Najprej je bila na vrsti domača produkcija. Gledališka skupina KD Sovodnje se je

nosi v sebi tragično noto. Glavna protagonistka v tej tragikomediji je namreč požrešna, nenasitna stoletna Nona. V prisposobi predstavlja državo, državni ustroj, ki od državljanov zahteva vse več, dokler ti ne propadejo v vseh smislih, tudi moralno-etičnih. Nona namreč zaradi nenehnega povpraševanja po hrani pahne družino svojega vnuka Carmela

25. februarja predstavila v gorškem Kulturnem domu s svojo zadnjo gledališko uprizoritvijo, *Nona*, Roberta Cossa (1934), enega izmed najbolj priljubljenih sodobnih argentinskih dramatikov. Potem ko so nekateri gledališki navdušenci pred nekaj leti hvalevredno obudili sovodenjsko gledališko skupino in z njo zamrlo gledališko dejavnost v domači vasi z avtorskim delom Kristine Di Dio, svoje mentorke in režiserke, *Avrelija se vrača*, so se v letošnji sezoni pogumno odločili za zahteven Cossov tekst. Premiero so imeli decembra v domači dvorani. Besedilo, ki vsebuje kar nekaj humornih utrinkov, je le na površni pogled zabavno, v resnici

(Erik Figelj) v popoln propad. Nona neomožena hči Anyula (Nika Tomsiač), dobra in ustrežljiva duša, Carmelova žena Marija (Alida Passon), mlada Marta (Francesca Malic), Marijina in Carmelova hči, se noč in dan trudijo, da bi ugodili noninim željam. A ona je prezahtevna. Zaradi dolgov ob njeni nenasitnosti Carmelo izgubi vse. Na koncu mora prodajati cvetje na ulicah, a še te vrtnice mu poje nona. Mlada Marta se je vrgla v prostitucijo, da bi pomagala družini, a nalezle se bolezni in umre. Propade tudi kramar Francisco (Saša Klanjšček), ki ga z zvijačo oženijo z nono v upanju, da bo on skrbel zanjo, a ker se mu iz obupa zmeša, je še on Car-

melovi družini v breme. Le Chico (Peter Figelj), Carmelov brat, ki se gre "glasbenega ustvarjalca" in samo lenari, ostane živ. A požene si kroglo v glavo, ko spozna, da none se vsa družinska tragedija sploh ni dotaknila. Še vedno misli le na hrano! Gostobeseden tekst so sovodenjski igralci dobro obvladali, a se pri odrski postavitvi še zmeraj niso otresli nekaterih nerodnosti v gestikulaciji, gibih, mimiki, tudi zaradi pretiravanja pri opisovanju dramskih likov. Vse to so napake, ki se trdoživo oklepajo ljubiteljskih igralcev, posebno tistih, ki si šele nabirajo odrskih izkušenj. Vaja dela mojstra, pravi pregovor, zato želimo, da bi člani sovodenjske gledališke skupine vztrajali na tej komaj začetni gledališki poti. Vsi so se sicer potrudili, da bi po svojih zmognostih čim boljše orisali nastopajoče like. Pri tem je še najbolj naravno zlezal pod kožo požeruške none Jožef Pipan. Režiserka je ta lik še dodatno komično obarvala z njegovim izražanjem v "posebni" jezikovni mešanici. Za scenско podobo, notranjost hiše obubožane družine, so s primernimi, realističnimi scenografskimi elementi uresnili Saša Klanjšček, Rudi Petejan, Alessio Martinelli, David Di Giovanna in Erik Figelj. Odbrani kostumi so skupinsko delo. Manj posrečene so nekatere frizure oz. lasulje. Maske, ki bi jo nujno potrebovali nekateri igralci – predvsem tisti, ki so imeli vloge starejših oseb, pa sploh ni bilo. Svoje delo sta dobro opravili šepetalki Patrizia Batistič in Savina Cotič.

Režiserka Di Dio, tudi sama gledališka ljubiteljica, se je navdušeno podala v to nelahko gledališko pustolovščino in se potrudila tudi v tem, da bi razgibala celotno dogajanje, pri katerem je bil večji poudarek na komičnosti,

tragična poanta je bila v ozadju, čeprav je v resnici veskozi prisotna.

DIARIO DI UNA CASALINGA SERBA (DNEVNIK SRBSKE GOSPODINJE)

Tudi druga izvenabonmajska predstava letošnjega festivala *Komigo* je bila vsebinsko zelo trpka. Pri uresničitvi tega gledališkega večera ob mednarodnem dnevu žena, 8. marca 2019, so sodelovali združenje zadrug Coop Allenza 3.0, goriški Kulturni dom, društva Sos Rosa, Da Donna a Donna iz Gorice, Apertamente iz Tržiča ter kulturna zadruga Maja iz Gorice. Pokroviteljstvo sta dala SKGZ (v dvorani je bil prisoten, zdaj njen že nekdanji predsednik Rudi Pavšič) in ustanova APT iz Gorice.

V goste je prišla talentirana igralka Ksenija Martinović, po rodu iz Srbije, ki živi že mnogo let v Italiji. Goriški publikli, med katero je bilo veliko italijanskih gledalcev, se je predstavila z monologom *Diario di una casalinga serba* (*Dnevnik srbske gospodinje*) v režiji Fione Sansone. Predstava je nastala po literarnem delu Mirjane Bobić Mojsilović. Za to monološko uprizoritev je igralka prejela nagrado Premio Nazionale Giovani realta' del teatro 2014, v kategoriji monolog. Igralka, katere naravni gledališki talent je opazen pri vsaki drobnosti gesti, gibu ... je s pronicljivo, plastično podano vlogo popolnoma osvojila gledalce, ki so ob živi pripovedi protagoniste Angelke podoživeli prelom-

ne zgodovinske dogodke, ki so se dogodili v nekdanji Jugoslaviji, v kateri so do njenega razpada v glavnem mirno sobivali različni slovanski narodi. Igralka je v živahni sproščenosti prikazala Angelko, ki je bila kot otrok zelo ponosna na to, da je pionirka. Rada je imela maršala Tita, ki je bil "ves njen" in "ona njegova". Tudi s koreografskimi gibi in ob predstavljanju treh lesenih zabojčkov je spreminjala skopo scensko podobo in s svojo odrsko prezenco napolnila prizorišče. Z mladostniško neugnanostjo in odprtostjo za vse, kar je prihajalo z Zahoda, je prikazala tudi Angelkino navdušenje nad glasbo iz 70. - 80. letih in nad modo, ki je v Srbijo prihajala preko Trsta. V tamkajšnjih trgovinah so tudi mladi

Srbi kupovali jeanse in kot ostala mladina vsrkavali vrenje tedanje dobe. Angelka, kot drugi njeni srbski vrstniki, je ljubila svoj narod in čutila z njim. Vse je bilo "lepo", dokler ni umrl maršal Tito. Takrat se je zalomilo. Angelka se v pripovedi spominja svojih mladih let v obdobju Slobodana Miloševića in si večkrat postavlja

vprašanje, kako je mogoče uničiti tako lepo deželo? Njeni spomini grenko segajo v vojni čas, ko omeni nove meje, ki so razdelile nekoč skupno državo, pa svoje prehajanje iz dekleta v ženo, sanje, realnost, strah pred neznanim, strah da ne bi bili priznani. Angelka, ki je hotela postati igralka, igra, pleše, poje, bere časopisne novice in imena tistih, ki so izgubili vse ... Zahod pritiska na njen narod, bombe padajo, ona pa še zmeraj išče spomin na neko okno ...

V enourni predstavi je igralka s preigravanjem različnih čustvenih odtenkov pokazala svojo igralsko moč in v gledalcih vzbudila nelagodni občutek, da smo ob vsem tem, kar se je dogajalo v 90. letih prejšnjega stoletja v njeni domovini, ostali brezbržni in nismo dovolj sočustvovali z vsemi, ki so takrat trpeli, in jim pomagali, ko se je zrušil "idealizirani" svet, ki ga je ustvaril Tito, tudi s kultom svoje osebnosti. Dolg, topel aplavz je bil dokaz, da je igralka znala najti pot do src gledalcev. Abonmajski program *Komigo* se bo

Iva Koršič

Slov.I.K.

Polletno ali enoletno šolanje v tujini? Zakaj ne... v Ljubljani

Tudi v šolskem letu 2019-2020 bo Slov. I. K. priredil program EKSTRA pol- ali enoletnega šolanja v Ljubljani, ki je namenjen dijakom višjih srednjih šol s slovenskim učnim jezikom v Italiji. V sklopu programa, ki se ga je letos udeležilo 10 dijakov iz Trsta, Gorice in Vidma, nudi Slov. I. K. pomoč pri organizaciji študijske izkušnje, celoletno tutorstvo in skupinske coachinge ter inštrukcije ob vrnitvi na matično šolo. Program predvideva študij v

Ljubljani, ki predstavlja dobro kombinacijo "domačega" in "tujega". Ljubljana je zanimivo mesto, ki privlači veliko dijakov in študentov iz cele Slovenije in drugih držav sveta. Ponuja izjemno kakovostne šole, dobro organizirane dijaške domove, pa tudi veliko možnosti za najrazličnejše popoldanske dejavnosti – šport, kulturo, umetnost, rekreacijo, prostovoljno delo ... in zabavo!!! Glavni cilj programa je spoznavanje novega okolja, drugačnega šolskega sistema, dodatnih vsebin, pa tudi

osebnostna rast in razvoj: več samostojnosti in odgovornosti ter spontano spoznavanje in osvajanje "živega" slovenskega jezika. Program je namenjen dijakom, ki bodo v šol. l. 2019-20 obiskovali 4. razrede srednjih šol druge stopnje s slovenskim učnim jezikom v Italiji ali drugih šol, če so prej obiskovali osnovne in nižje srednje šole s slovenskim učnim jezikom oz. dvojezične šole. Več informacij in prijavno dokumentacijo lahko zainteresirani dobijo na www.slovik.org. Prijave zbirajo do 17. 3. 2019.

S 6. strani

Združene za ...

Nastopajoče so si v določnem trenutku, ko so ženske odhajale v skupščino, oblekle "tunike" in si natakile duhovito zamišljene brade. Niti revkiziti niso manjkali. K tem so simbolno spadali tudi rdeči salonorji. Vsem tem "posebnim" igralkam naj gre pohvala za zamisel, pogum, pripravo predstave, še posebno pa zato, da so opustile večkrat

utesnjujoče politične pregrade in skupaj ustvarile nekaj lepega, pomenljivega. Med publiko, ki jim je namenila topel aplavz, je bil tudi goriški prefekt Massimo Marchesiello, medtem ko se je občinski odbornik za kulturo Fabrizio Oreti izmuznil iz dvorane še pred začetkom predstave. Pred le-to je glasbeni poklon vsem ženskam s tremi svojimi

avtorskimi pesmimi, ob spremljavi kitare, podarila goriška kantavtorica Paola Rossato, ki so ji priznanje za njeno avtorsko delo podelili v Sanremu. Predstavo pa sta z glasbenimi intermezzi na flavti in klaviaturah obogatili Francesca Pipia in Serena Zanolla. Na pristrčnem kulturnem dogodku, ki je zadobil poseben socialni prizvok, je sodeloval tudi Rdeči križ, ki je zbiral prostovoljne prispevke za študentsko štipendijo. Nabrana vsota znaša 500,12 evra.

V Cerkvi odločno proti spolnim zlorabam!

Politična levica je povečala vpliv in odločanje v vladi

Zagotovo je dobra novica ta, da se bodo prihodki v slovenskem državnem proračunu letos povečali in dosegli več kot 10 milijard evrov, kar naj bi bila zasluga gospodarske rasti, pa tudi porasta izvoza blaga in storitev. Povečali se bodo tudi odhodki, vendar v nekoliko manjši meri, tako da bi v državnem proračunu ustvarili nekaj prihrankov. Popravki državnega proračuna in njegova prilagoditev po mnenju premierja Marjana Šarca "pomenijo uravnoteženje skrbi za ljudi, hkrati pa zagotavljajo tudi trdnost (stabilnost) javnih financ". Predsednik vlade Marjan Šarec je med razpravo ob sprejemanju popravkov letošnjega državnega proračuna zamolčal, da sta le-tega ocenila za neprimerne fiskalni svet, ki je kontrolni organ slovenske države, kot tudi Evropska komisija, ki je najvišji izvršilni organ Evropske zveze. Vendar se z vidika političnih razmer in prihodnosti Slovenije zdi še bolj pomembno, da so stranke vladne in parlamentarne koalicije na proračunskem zasедanju

parlamenta dosegle sporazum o sodelovanju s stranko Levica, ki je politično najbolj leva politična stranka. Levica bo odslej s svojimi predstavniki sodelovala in soodločala na sejah vlade o vseh vprašanih, ki jih bo ta obravnavala, nekaj zadev iz pristojnosti vlade pa je Levici dodeljeno v njeno izključno obravnavo in reševanje. Popuščanje stranki Levica je doseglo tolikšno raven, da so se nekateri poznavalci razmer začeli spraševati, kdo je v Sloveniji predsednik vlade, ali je to postal Luka Mesec, predsednik "nadkoalijske" stranke Levica. Pri ocenjevanju političnih in splošnih razmer v Sloveniji je zgodovinar dr. Stane Granda v komentarju, objavljenem v slovenskem katoliškem tedniku Družina, zapisal, "da je Slovenija v zadnjih mesecih vse bolj na poti v komunistično preteklost. Ta trditev je grozljiva, resnica pa še bolj. Tega ne trdimo zaradi Šarčeve leve vlade, ampak zato, ker so z njo določene politične sile iz preteklosti dobile občutek pravice do političnega zaleta, ki bi Slovenijo na mnogih področjih popeljal v stari

politični sistem. Ogrožena je demokracija, čaščenje totalitarizma pa dobiva vse večje razsežnosti. Predsednik vlade Marjan Šarec je tega kriv toliko, ker slovenske zgodovine ne pozna, niti se je ne trudi razumeti". Pomenljiv, tudi aktualen,

torej koristen, je pogovor o spolnih zlorabah mladoletnih v Cerkvi s Stanislavom Zoretom, ljubljanskim nadškofom metropolitom. Slovenski katoliški tednik Družina ga je objavil zelo obsežno, na dveh straneh. Naš nadškof metropolit se je udeležil

konference o zaščiti mladoletnih v Rimu, v svojem intervjuju pa je o spolnem nasilju, krivcih in žrtvah govoril jasno, konkretno in objektivno. Večkrat je opozoril, da v Cerkvi niso in nikoli ne bodo strpni do spolnih zlorab. Rekel je, "da v Sloveniji glede spolnih zlorab v Cerkvi nismo na točki nič. Sicer pa, kot je bilo že večkrat rečeno, in tudi papež tako meni, nikoli ne bomo prišli do točke, ko ne bo nobene napake več, ko ne bo nobene zlorabe več. Ostajamo namreč človeška družba,

mladoletnih in vseh drugih znotraj Cerkve, pa tudi v družbi na splošno. Vedno bosta potrebni čuječnost in pozornost, ki se morata prebuditi na družbeni ravni. Žrtev se od žrtve ne razlikuje. Gotovo je nekaj zelo hudega, če duhovnik zlorabi otroka. Toda zloraba, ki se zgodi znotraj družine ali kje drugje, ni nič manj huda, globoka in boleča. Ekspertna komisija pri Slovenski škofski konferenci je do zdaj dobila 15 prijav domnevnih spolnih zlorab. Od tega pa so bile tri neutemeljene. Pri nas se že od leta 2006 načrtno ukvarjamo z vprašanjem spolnih zlorab v Cerkvi". V Sloveniji je pričela delovati tudi civilna pobuda za opozarjanje in preprečevanje spolnih zlorab z naslovom *Dovolj je*. Ljubljanski nadškof in metropolit Stanislav Zore zagotavlja, "da bo njene predstavnike, če bodo imeli imena, dokaze in priče, pripravljen vedno sprejeti in poslušati. Predvsem pa želim, da se omenjena pobuda civilne družbe, in morda še kakšna, usmeri v prebujanje in osveščanje javnosti, da bomo vsi bolj pozorni na spolne zlorabe". Ves čas pa se v Sloveniji dogaja izredno veliko število najrazličnejših novosti, od katerih bodo nekatere zagotovo vplivale na odnose in življenje ljudi v Sloveniji. Iz vlade so bili v kratkem obdobju nje-

nega delovanja iz različnih razlogov odstranjeni že štirje ministri. Primere je vodil in utemeljeval premier Marjan Šarec. Največ odmevov in nasprotujočih si mnenj je vzbudil odstop ministra za zdravje, doktorja Sama Fakina. Svoj resor je domnevno zapustil zaradi zdravstvenih razlogov, vendar je razširjeno tudi prepričanje, da se zdaj že nekdanji minister ni znal ali hotel soočiti z razmerami v slovenskem zdravstvu. Ta dejavnost se nahaja v razsulu. Novi minister za kulturo pa je postal Zoran Poznič iz Trbovelj. Za svoj novi položaj se je kar sam ponudil, stranka Socialni demokrati ga je podprla, Državni zbor pa ga je izvolil za ministra. Takoj po imenovanju za ministra je Zoran Poznič povedal, da bo pripravil nov zakon o medijih, v katerem bodo ukrepi zoper tako imenovani sovražni govor, pojav, ki se po trditvah vladajoče koalicije širi v Sloveniji. Janez Janša je ob proslavljanju 30-letnice začetka razvoja Slovenske demokratske stranke v t. i. velikem intervjuju, objavljenem v reviji Demokracija, menil, "da v Sloveniji prihaja čas bistenja. V državi namreč obstaja velik demokratski primanjkljaj, ogrožen pa je tudi demokratski deficit Marjana Šarca". V katoliškem tedniku Družina pa se Igor Grdina sprašuje, od kdaj smo Slovenci. Zatrjuje, "da o tem poteka že dolgotrajna pravda med znanstveniki in politikanti".

Marijan Drobež

Prestižno priznanje za ajdovsko podjetje

BIA med deseterico najboljših na svetu

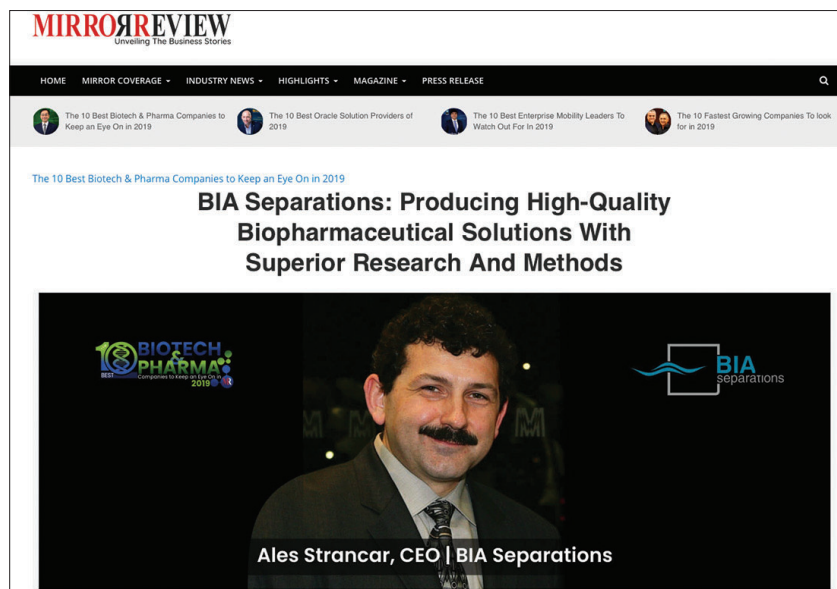
Podjetje BIA Separations, ki ima sedež v Ajdovščini, je dobilo laskav naslov revije Mirror Review, ki ga je uvrstilo med deset najboljših in perspektivnih farmacevtskih tovarn na svetu. Znanstvena revija pojasnjuje, da je ajdovsko podjetje vodilni razvijalec tehnologije monolitov in ekskluzivni proizvajalec monolitov

hodnjih letih bodo terapije in zdravljenje tega razširjenega dosega vedno bolj omogočale pacientom daljše in boljše življenje. Poleg tega bodo te sodobne terapije preprečile številne bolezni, ki so človeštvo pestile stoletja", piše v obrazložitvi izbora. BIA Separations ima 20 let izkušenj in zdaj vodi več kot 500

boljšega zaposlovalca leta v Sloveniji. To je medijski raziskovalni projekt časnika Dnevnik, ki izbira in nagraduje najboljše zaposlovalce. Gre za prepoznavanje in promoviranje najboljših zaposlovalcev ter tudi za preverjanje kakovosti odnosa med organizacijo in zaposlenimi. Razglasitev zmagovalca bo 21. marca. V Dnevniku so o podjetju zapisali: "Imajo smeje načrte: širitev proizvodnje za petkrat, povečanje prodaje za trikrat, nova produktna linija proizvodov (kromatografskih kolon), lasten proces za čiščenje exosomov za medicinsko uporabo, razvoj proizvodnega procesa za čiščenje vektorjev za gensko terapijo. Da bodo načrti doseženi, je skrb za zaposlene ključnega pomena".

Še lani se je ajdovsko podjetje borilo s sodnimi mlini proti Avstrijem, ki so hoteli podjetje uničiti oziroma tehnologijo preseeliti. Na sodišču so Ajdovci po dolgih letih zmagali in se posvetili razvoju. Prihodki so znašali predlani 4,5 milijona evrov, lani pa že 7 milijonov. Do biček je znašal zavidljivih 600.000 evrov. Časnik Dnevnik pa napoveduje nesluten razvoj: "Ker bo trg materialov za čiščenje bioloških zdravil z razvojem znatnosti na tem področju še hitreje rasel, lahko BIA Separations v prihodnje postane milijardna multinacionalka".

Tino Mamić

vrste CIM in da si v naslednjih mesecih zaslužijo posebno pozornost strokovne javnosti. "Farmacevtska industrija se že desetletja bori, da bi prodrla do molekularno-bioloških korenin bolezni. Sodobna biofarmacija je s svojimi raziskavami segla v sam ustroj raka, srčnih bolezni, genetskih okvar in mnogih drugih bolezni. V pri-

raziskovalnih projektov. Njihovo središče, večnamensko raziskovalno, proizvodno in izobraževalno poslojpe, se nahaja v osrčju Vipavske doline: v Ajdovščini ob avtocesti. Prodajne in distribucijske urade pa ima po vsem svetu, v ZDA, Kanadi in Aziji. Nedavno se je BIA uvrstila tudi med finaliste izbora za naj-

Komisija za reševanje prikritih grobišč

Poročilo o opravljenem delu v zadnjih treh letih

Komisija vlade za reševanje vprašanj prikritih grobišč je na novinarski konferenci v torek, 5. marca, predstavila obsežno monografijo, ki predstavlja opravljeno strokovno delo na podlagi izvajanja zakona o prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev iz leta 2015. Poročilo 4 prinaša 60 prispevkov 28 avtorjev z več kot 500 prilogi. Monografijo, ki jo je sofinanciralo ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, je na kratko predstavil njen urednik in predsednik komisije Jože Dežman. Poročilo 4 predstavlja rezultate dela, ki ga je komisiji po njegovih besedah omogočil zakon o prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev iz leta 2015. Po treh letih uresničevanja zakona v komisiji po njegovih besedah ugotavljajo, da je zakon omogočil nadaljevanje dela pri odkrivanju in urejanju prikritih morišč in grobišč, pa tudi izkop in pokop posmrtnih ostankov. Do konca leta 2018 so tako raziskali 233 grobišč in morišč, iz 129 so opravili delen ali celoten prekop žrtev, v 104 pa so s sondiranjem potrdili obstoj človeških skeletnih ostankov. Odkrili so posmrtno ostanke

vsaj 2532 oseb. Od teh so jih pokopali 1615. 162 grobišč in morišč so uredili v naravi. Med raziskavami so odkrili več tisoč predmetov. Poročilo posebej opozarja na neurejeno stanje vojnih grobišč v Sloveniji in slovenskih vojnih grobišč v tujini, je dejal Dežman in dodal sporočilo komisije oz. knjige, da niso "linijsko delegirani, ampak iščejo resnico". Osrednji del poročila je namenjen posledicam prelomnice, ki ji v komisiji pravijo zakon o prikritih

odkritih in raziskanih grobišč, izvedenih prekopov in nato pokopov žrtev, kakor si zaslužijo. V prispevku namreč opisuje pot od odkritja prikrita grobišča do ugotavljanja identitete žrtev. Ena od nalog za prihodnost je, da bi komisijo nadomestil zavod, ki bi skrbel za grobišča, je še dodal.

V nadaljevanju je Ferenc podal kratek pregled delovanja vladne komisije, ki se je vseskozi spopadala z organizacijskimi in drugimi težavami oziroma z omejeno možnostjo delovanja, ki ji ga je onemogočala vsakokratna izvršna oblast pred sprejetjem zakona. Pričujoče poročilo zdaj sloni na rezultatih, ki jih je komisiji omogočil zakon, je dejal. Kljub temu pa je Ferenc kot najtrši oreh, ki ga komisija "razbija" že tretje leto,

omenil grobišče Jama pod Macenovno gorico v Kočevskem rogu. Ob tem je izrazil upanje, da to ne bo postala druga Huda jama, kjer so odkrili več kot 1400 žrtev. Poročilo komisije izpostavlja tudi pomembno vlogo arheologov pri raziskovanjih prikritih grobišč, ki ga je predstavil arheolog Uroš Košir.

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (30)

Že več desetletij sociologi in zgodovinarji preučujejo "družino" kot tematiko, vredno podrobne analize. Struktura družine se je

že od štirinajstega stoletja začela globoko razlikovati med mestom in podeželjem - v mestih je večina prebivalstva živila v majhnih družinah, v bistvu so bili to večinoma obrtniki in trgovci, ki so živeli od svojega dela, na podeželju pa je do prve polovice dvajsetega stoletja gotovo prevladovala kmečka skupnost, v kateri je bila družina neke vrste razširjena enota, ki je vključevala več generacij sorodnikov: očeta in mater, nonote, otroke, neporočene strice in tete. Kmečke družine so bile navadno zelo številne: takrat ni bilo problema, ki muči današnje družbo, to je demografska rast na ničli - v starih časih je bilo normalno, da so družino sestavljali številni ljudje, saj so bile kmetije velike in rok, ki bi poprijele za delo, vedno premalo, prav zato pa so bili otroci obravnavani kot

pravo bogastvo, zastojni delovna sila. Otroci so se rojevali doma, v odsotnosti zdravnika; tega so poklicali le v nujnih primerih. Porodnici je navadno priskočila na pomoč babica, v sosednji sobi je čakal mož, ki je bil najbolj srečen, če se mu je rodil sil, ki bi mu lahko pomagal pri delu in prenesel družinski priimek na naslednjo generacijo. V kmečki družini je navadno veljal patriarhat, ureditev, v kateri je bil oče družinska avtoriteta, pater familias, gospodar, lastnik vseh proizvodnih sredstev, ki je sledil celotni družinski organizaciji: delu na poljih in upravljanju premoženja ter denarja. Oče je bil najbolj moder in izkušen član družine, zato so ga morali vsi poslušati, ubogati in spoštovati, težko se mu je kdo uprl. Navadno je sporočal svoje pomembne odločitve ob kosilu in večerji, ko so bili vsi člani družine ob mizi. V patriarhalni družini je glede na svoje moči in sposobnosti vsak član imel svojo nalogo: medtem ko je oče bil avtoritaren, je mati, ki je bila včasih v popolnoma podrejenem in brezpravnem položaju, skrbela za čustveno plat v odnosih in njena glavna naloga je bila voditi hišo, kuhati, likati, skrbeti za otroke, za gospodinjstva opravila, vrt... za "ženska" opravila. Nedostojno bi bilo namreč, če bi se s temi ukvarjali mož in sinovi. Čeprav se je mama največ ukvarjala z otroki, je lahko samo oče določal izredne kazni, zato so se ga otroci včasih bali, do njega in tudi do mame so imeli drugačen, spoštljiv, a nekoliko oddaljen odnos in največkrat so ju vikali. Oče jih je včasih pošiljal "služit" drugam in seveda od njih zahteval, da so mu izročili plačo. Na kmetih so se morali vsi potruditi, saj zemlja je bila radodarna le, če so ji vsi namenili svojo energijo, oče pa je največkrat zelo strogo določal, kaj bo kdo delal - žena, otroci in hlapci so morali ubogati, delati in molčati. Tak gospodar, strog in avtoritaren nono, je nekoč upravljal kmečko družino na vasi. Otroci so morali ob njegovi prisotnosti vedno molčati, ko pa so se odrasli pogovarjali, so morali nujno zapustiti sobo - vsak pogovor je bil izjemno skrivnost. Mala osemletna deklica ja vsak dan s sestro in mamo vestno opravljala svoje delo na kmetiji in ubo-

gala nonota, ker je njen oče padel med vojno. Kmetija je bila velika in nonotu so hodili pomagat delavci iz vasi: s trdim delom so si prislužili malico ali kosilo - denarja ni nihče videl! Gospodar je bil seveda privilegiran in ni jedel, kar so jedli hlapci in ostali člani družine, žena mu je posebej pripravljala okusnejše jedi. Ob obroku se je nono zelo rad norčeval iz ostalih, še posebno iz male vnukinje in jo spraševal, kaj je jedla ona za kosilo, pri tem pa je dobro vedel, da je bila njena jed gotovo zelo skromna, kvečjemu jota. Nekega dne je večerjal v kuhinji. Potem ko so delavci in otroci že pospravili svojo polento z mlekom, se je on še mastil z mesom: celo petelinje stegno si je basal v usta in obela se mu je cedila po bradi. Tedaj se je spet odločil, da bo nagovoril svojo vnukinjo, in ponovno jo je zasmehljivo vprašal: "Kaj pa ste ve jedle doma?" Deklica tokrat ni mogla molčati, popolnoma ji je prekipelo in odločno je nonotu odgovorila: "Jedle smo cvrto kafe"! potem pa brž zbežala iz hiše. Prvič se je zgodilo, da je nekdo gospodarju tako odgovoril, zato se je grozno razjezil: bliskovito je vstal od mize, tako da se je stol prevrnil in petelin poskočil na krožniku, in se odpravil za deklico, tako da so ga morali hlapci držati, da je ne bi ujel in pretepel. Ker vnukinje ni bilo od nikoder, se je zne-

sel nad svojo hčerko, dekličino mamo, češ da ni sposobna vzgajati svojih otrok, ta pa je bila dovolj prisebna, da je molčala in sploh ni vprašala, kaj se je zgodilo, saj samo nonotova beseda je bila "zakon". Po večerji je deklica, ki se je bala, da bo morala vsem razložiti svoj odgovor nonotu, res poskusila scvrti kavo: na "špargertu" je v ponvici najprej raztopila košček masla, nato pa je vanj vrgla peščico domačega ječmena, ki ga je prej zmlela z mlinčkom. Ko se je ječmen dobro pocvrl, je dodala malo vode in kuhala, končno pa vse zllila na rezino starega kruha in pokusila: sploh ni bilo narobe - okus je bil po ječmenu, kruh se je zmehčal in še toplo je bilo - res je skuhala "cvrto kafe"! Kar se je zgodilo, dekličina predzrost, je bilo za tiste čase nesprejemljivo, nono pa se je počasi le pomiril, pozabil na svojo jezo, a nikoli več ni vnukinje vprašal: "Kaj pa ste ve jedle doma"? Resnici na ljubo doma kave niso cvrle, prav gotovo si niso mogle privoščiti mastnega mesa, poleg polente in mleka pa so po navadi res jedle le preprosto joto.

JOTA

Sestavine:

300 g kislega zelja, 300 g krompirja, 250 g fižola, 2-3 žlice olivnega olja, 2 stroka česna, 2 žlici moke, sol, poper, 2 lovorova lista, 2-3 dl vode.

Priprava:

V lonec damo že prej namočen fižol, krompir, sol, poper, 2 lovorova lista in skuhamo skoraj do mehkega. Po želji lahko dodamo tudi košček prekajene mesa, pršuta ali klobaso, ki smo jih prej na pol skuhali v vodi. Posebej damo kislo zelje v lonec, prekrijemo z vodo in skuhamo. V drugo kozico damo olje, česen in dve žlici moke in na tem prepražimo zelje z njegovo vodo vred. Krompir in fižol zmečkamo z vilicami, jima dodamo prepraženo zelje in še malo pokuhamo. Namesto kislega zelja lahko uporabimo kislo repo. Nekoč so s krompirjem in fižolom skuhali tudi dve pesti ječmena, nekateri pa so joti dodali še pest koruzne moke in še malo pokuhali. Vsekakor spomnite se, da je jota še boljša naslednji dan. Bog žegnaj!

Primorska poje 2019

Priljubljena revija spet pri nas

V organizaciji Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, Zveze pevskih zborov Primorske, Zveze slovenskih kulturnih društev v Italiji, Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta se je v petek, 22. februarja, začela 50., jubilejna zborovska revija Primorska poje, na kateri se bo zvrstilo 34 koncertov v različnih krajih Primorske z več kot dvesto pevskimi zbori. Primorska poje je najbolj priljubljena in množična revija pri nas. Ob 50. obletnici je bil v nedeljo, 3. marca, v Avditoriju Portorož, slavnostni koncert, na katerem je kot slavnostni govor-

nik nastopil predsednik Republike Slovenije Borut Pahor, ki je obenem tudi častni pokrovitelj letošnje Primorske poje. Na Goriškem, Tržaškem in v videmski pokrajini bo 13 koncertov, od teh pet bo v cerkvenih prostorih. V videmski pokrajini bo Primorska zapela v nedeljo, 17. marca, v občinskem kulturnem centru na Trbižu, kjer bodo nastopili zbori iz Primorske in Koroške, 24. marca v cerkvi Marije Matere dobrega srca na Liesah, 14. aprila v kulturnem domu na Ravanci v Reziji ter 28. aprila v cerkvi sv. Florijana v Zavarhu. Na Goriškem bodo štirje koncerti, in sicer: 22. marca v cerkvi sv. Andreja ap. v Štan-

drežu, 24. marca v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici, 31. marca v kulturnem domu Jožef Češčut v Sovodnjah ob Soči in 13. aprila v Domu na Bukovju v Števerjanu. Na Tržaškem je bil prvi koncert v soboto, 23. februarja, v Marijinem domu v Trstu, drugi pa 24. februarja v cerkvi sv. Jerneja na Opčinah, tem bodo sledili še koncertni večeri 23. marca v športno-kulturnem centru v Lonjerju, 6. aprila v cerkvi sv. Lovrenca v Škednju in 12. aprila v Kulturnem domu Prosek-Kontovel na Proseku.

Primorska poje se bo končala v nedeljo, 28. aprila, v cerkvi sv. Florijana v Zavarhu.

Z 8. strani

Poklon ženski ...

Rada ima harmonijo in red, pa tudi dramatične poudarke, ki figuro ali figurarno skupino pomembno nadgradi in izpostavi. Njena izpoved je globoka, podoživeta, strastna. In deluje izjemno monumentalno, čeprav korenini v še tako majhnem detajlu. Izjemno premišljeno, čeprav se čuti brstenje njene erupcije". Razstava treh ustvarjalk ponuja "paleto slikarskih nagovorov in podoživetij, a hkrati eno skupno rdečo nit, ki jih povezuje: to sta iskrenost in predanost", je še dejala dr. Nelida Nemec. "Vsaka v svoji govorici nas nagovarja z lepoto in ljubeznijo. Z govorico, ki je univerzalna in dotikajoča se tudi v teh časih, ko nas vse bolj agresivno nagovarja drugačna vizualna sporočila". Razstava je izzvenela "v občutenju lepote, ki nam jih prinaša življenje, in v vedenju,

Harfistki Vida Boškin in Petra Devetak

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (235)

Sivka

Sivka, *Lavandula angustifolia*, raste skoraj na vsakem našem vrtu in ga tudi krasi. Ime izvira iz latinske "lavare", kar pomeni prati. Ime je dobila po tem, ker so jo v antiki uporabljali predvsem za umivanje telesa. Sivka pomirja telo in dušo. Če nas piči žuželka, nam eterično olje sivke pomaga odpraviti srbečico. Če nam je hudo, če smo anksiozni, nespriči in živčni, eterično olje sivke gotovo pomaga. Tudi pri glavobolu in vrtoglavici pomaga sivka, predvsem če si olje masiramo po sencih in temenu. Sivka ima tudi balzamičen učinek ob kašlju, prehladu in katarju, takrat jo mažemo po prsnem košu. Deluje tudi proti krčem v črevesju, če jo masiramo po trebuhu in če jo uživamo peroralno. Pomaga pa tudi pri odpravljanju otitisa. Eterično olje sivke se uporablja v kozmetiki, za parfume, mila in čistila. Deluje proti bakterijam, razkužilo, celi in pomirja kožo. Uporablja se ga za pomiritev živčnega sistema, pri depresiji, niža krvni tlak in pomaga urejati prebavo. Izbirajte samo jedilno olje sivke! Sivko se uporablja tudi za odišavljanje prostorov in omar. Osebnost jo uporabljam za masiranje otroka po lašiču proti ušem, ob otitisu se kapne v uho. Potrebno je kupiti res kvalitetno eterično olje sivke, ki je biološko, s certifikatom. Najboljša je francoska, ki raste na 1800 metrih nadmorske višine; pri tej za pridelavo olja uporabljajo samo cvetove. Če boste našli takšno, ki je malo dražje, jo

lahko uporabljate direktno na koži, tudi pri otrocih, takoj pomaga. V grški mitologiji je bila sivka zaščitnica čarovnic in jasnovidec. Ob poletnem solsticiju so ljudje šopke sivke postavljali na okenske police, saj so verjeli, da odganja zle duhove in zle uroke. Perzijska pravljica govori o kralju, ki je obljubil, da bo dal svojo prelepo hčer za ženo princu sosednje države, vendar se je hči že prej zaljubila v drugega mladeniča. Tudi mladenič se je vanjo silno zaljubil, vendar njen oče ni odobral poroke, ker je bil fant iz revnejšega stanu. Bog luči pa se ju je usmili, zato ju je vzel k sebi v nebo. V zameno za njuni duši je zemlji podaril sivko.

Obstaja tudi pravljica o Sivki, prekrasni vili, ki je živila v Franciji v vasi Lure. Imela je prekrasne zlate lase in velike očarljive modre oči. Nekega dne je premišljevala, kam bi se preselila. Odprla je knjigo in zagledala travnike Provanse, ki so bili za-

puščeni, suhi, polni plevela in kamenja. Ta slika tako zapuščene in zanemarjene pokrajine jo je močno razžalostila in vznemirila. Vila je začela silovito jokati, njene solze v barvi sivke pa so umazale liste knjige. Da bi popravila škodo, je liste pobarvala z veliko modre barve, kot bi želela narisati modro nebo. Od tistega dne, ko je vila začarala to deželo, raste po Provansi prekrasna dišeča sivka. Njena polja so čudovita in dišeča, greje jo sonce in krasi prelepo modro nebo. Iščimo zdravje!

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TVOO
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 12. marca 2019, ob 13. uri

Leto za letom se vse to ponavlja

Slutnja

Letos zime skorajda ni bilo. Sploh ne trdim, da jo imam rada. Ravno nasprotno, vse prej kot prijetno mi je, ko si nadenem volneno majico, se zavijem v tople šal in mi je še vedno hudo mraz. A vseeno. Zima je del našega življenja, je barvni odtенок, ki nas spremlja od otroštva, je čar pozabe, tišine in seveda tistih prazničnih dni, ki jih imamo vsi radi.

Danes, ko spravljam na papir teh nekaj misli, je že prvi marec. Začetek meteorološke pomladi, koledarska je še nekoliko daleč, tista prava pa je že zdavnaj tu. Letos sem jo zaznala že zelo zgodaj. Takoj po novem letu. Nekje v zraku je bila, ptice so jo prinesle s petjem in prvo vijolico sem skoraj pohodila že januarja. Kot obljuba je lebdela v zraku, tako da tudi tistih nekaj mrzlih dni, ki je še prišlo, nam ni ugasnilo upanja, da je mraza, teme in samote nekako konec. Upanja, da bo kmalu poletje, polno barv, neskončnosti, glasnega veselja in luči, ki polni pozne večere in nas tolaži z občutkom, da je pred nami večnost. Poleti je vse možno, svetle poti vodijo v neskončnost, koža se radosti vetra in sonca. Poleti smo vsi mladi. Poleti smo vsi optimisti.

A vendar je začetek pomladi poln otožnosti. Vsaj jaz jo zaznavam, v barvah, ki še ne morejo zaživeti in nosijo še vedno na sebi tiste odtenke sivine, ki znajo biti žalostni. In težki. Tudi

sama se upiram brstenju. Nisem pripravljena na barve, na veselje. Še vedno je preveč malanholije v meni. Še vedno čutim sivino.

Pred dnevi sem bila pri morju. V Gradežu. Gradeža pozimi ne maram. Preveč me spominja na življenje, ko se prazni, na spomine, ko postajajo moreči in jih je vse preveč, na samoto, ki jo je zaznati v praznih sobah, v odvrgenih predmetih, v ulicah, ki jih duši tišina. Morje je pozimi žalostno. Spominov je toliko, da ni prostora za prihodnost. Kot večnost, ki se izteka v neznano, kot brezpotje, ki traja predolgo. Gradež me je pričakal v soncu, ki se je ovijalo v nevidno kopreno. Morje, skoraj zlato s tisočnimi odsevi, nebo popolnoma jasno, a brez tiste radostne modrine, ki jo tako nujno potrebujem, da se lahko razveselim dneva. Nekje tam za hišami, ki samevajo, za bori, ki so še oviti v senco, za plažami, ki še skrivajo v pesku spomine na korake minulega poletja, ostajata mraz in osamljenost predolge jeseni in brezbarvnih dnevorov. Še vedno me zebe, še vedno čutim vlago, še vedno me mori občutek, da se moji koraki izgubljajo med cementom in ulicami, ki so že dolge mesece brez vsakršnega življenja.

Pomlad prihaja. To vem. Na poželju je drugače kot pri morju. Čeprav nebo še hlasta po modrini in pričakuje vse tiste odtenke, ki bodo pozneje dajali

barvo poletnim sanjam, je zemlja neučakana. Vseposod kali. Med listjem poganja prvo zelenje. Plaho, nedolžno, nežno in ranljivo. Dovolj bo nezaznaven padec temperature in že se bo povrnila enolična sivina. Včasih je sla po življenju prevelika. V neučakanosti umiramo. A vendar travniki kalijo. Ker je narava neučakana. In zemlja izžareva

toplino pričakovanja. Življenja. Novega življenja. Nekako kot mi ljudje. Spomladi sem veliko bolj polna ustvarjalnosti. Tako kot večina izmed nas. Vsaj zdi se mi, da je tako. Da smo vsi nemirni in neučakani. Pozimi se nekako unesem, ogenj upočasni polzenje, čas je nekje ujet v peči, ki dogoreva. Večeri so prenatrpani s temo. Luč gori, a ni dovolj.

Spomladi se otresemo te teme, teh preveč mirnih večerov, časa, ki se je ujel v zanke snežne tišine. Zdaj bi ponovno zaživi.

Zdaj se nam spet zahoče barv. Zdaj sanjamo o dolgih večerih, o zvezdah, morda o ljubezni. Morda o harmoniki, ki je ujeta v trave poletnih noči. Pomlad je polna obljub. Obljube brstijo, leto za letom se vse to ponavlja. Ujeti smo v krog porajajočega se življenja. Ni smrti, katere namen bi ne bilo rojstvo. Ni jeseni, ki bi ne skrivala poganjkov

je tako tudi s travniki, ki ravno zdaj brstijo, morda je tako z livadami, kjer se počasi odpirajo popki in poganjki. Morda je tako z morjem, ki bi se rado v samoti spajalo z nebom in se utaplja v meglenem objemu. Morda se vsi bojimo prekipevanja, ki ga prinaša pomlad. Čeprav sanjamo in hrepenimo po njem.

Pomladi in jeseni nimam rada. Morda ker nimam rada sprememb. Morda ker nisem človek blagih odtenkov, ampak vročih skrajnosti. Morda ju nimam rada, ker je v njih preveč hrepenenja, nedorečenosti. In otožnosti. Otožnosti se najbolj bojim, ker jo nosim v sebi. In čeprav to vem, še vedno bežim pred njo. Kot muca, ki lovi svoj rep. In ga seveda nikoli ne ujame. Otožnost je prekletstvo. Kolikokrat mi ljudje govorijo, da imam prijeten nasmeh. Da se vedno smejem. Krinka je, maska, ki jo nosimo vsi. Za

tistim smehom so večni nemir, iskanje nedorečenega, hrepenenje po sanjah, želja po bližini, po besedah, po pripadnosti. Za mojimi nasmehi so večno iskanje, pot, ki se ne konča, cilj, ki ga sploh ne poznam... Za mojim večnim nasmehom je žalost. Za mojim večnim nasmehom je hrepenenje. In bolečina, ki ga spremlja. Hrepenenje in nemir. Nemir pa je najhujši spomladi. Ko se vse začne in vendarle tudi končuje. Ko veš, da moraš biti del teh načrtov, teh barv, tega

prekipevajočega življenja. Pa imaš preveč sanj in premalo energije. In ostane samo hrepenenje v objemu odhajajočih oblakov v pomladni modrini... Zato ne maram pomladi. Ker je nemira v meni že itak preveč.

Pomlad prihaja. Počasno odpiram vrata in okna v novo sobo. Še vedno me zebe, ker je sonce plaho in v zraku so še odtenki zasneženih vrhov in burje, ki brije po naših vinorodnih goricah. Še so trde in mrzle grude, iz katerih poganjajo vijolice in regat. Še se kopiči sivina na obzorju, kot bi narava ne imela dovolj barv, da bi izrisala naše sanje o poletju. In vendar čutim nemir dolgih večerov, ki prihajajo, zvezdnatih noči in petja med livadami. Še mesec, kvečjemu dva in zelenje bo pregelato to vino. Prebarvalo bo tudi misli. In veter bo vzel moja hrepenenja v naročje in jih nosil čez zelena pobočja, med gozdove, ki bodo šelesteli o večnem poletju. V toplo naročje se bodo ujele sanje in se ogrele, razbrstele. Morda tudi uresničile, čeprav samo za trenutek, samo za eno zvezdnato noč. Poleti je vse dovoljeno. Poletje je neskončno. Poletje se nam zdi nesmrtno. V njem najde hrepenenje svoje sanjske livade. V njem se hrepenenje umiri in prepusti sapi in vonjavam. Samo za trenutek. Kajti poletje hrepeni po večnosti, a se končuje v enem samem trenutku. Trenutek popolnosti, ki spolzi in izgine. Da se potem spet ujamemo v zanke minevanja. In otožnosti. Jesen namreč spet prinaša tišino dolgega, neskončnega pričakovanja na novo slutnjo pomladi.

Suzi Pertot

V Krasnojarsku v Rusiji so se pomerili študentje

Katrin Don tekmovala na Univerzijadi

Te dni se je v Krasnojarsku v Rusiji končala 29. zimska Univerzijada (www.fisu.net), ki je trajala od 2. do 12. marca. Slovenski šport v Italiji je (16 let po devinovcu Mateju Crismancu, ki je v zvrsti carving sodeloval na Univerzijadi 2003 na Trbižu) kot predstavnica

perveleslalomu (45.) in alpski kombinaciji (diskvalificirana). Konkurenca je bila ostra, saj so tekmovali študentke in študentje z vsega sveta. Skupno je bilo zastopanih 58 držav, na Univerzijadi je vsega nastopilo okoli 2500 mladih. Študentje pa so bili tudi prostovoljci, ki so bili odločilen člen v orga-

v Rusiji (poletna pa bo julija v Neaplu), je zbrane nagovoril sam predsednik Vladimir Putin. Baklo pa sta med drugimi na prizorišče odprta prinesli nekdanja igralka tenisa Dinara Safina in dvakratna olimpijska prvakinja v gimnastiki Svetlana Korkina. Slovensko zastavo je na mimohodu držav nosil 24-letni študent Filozofske fakultete Žiga Kovačič, ki nastopa v smučanju prostega sloga. Nedvomno je bilo za Donovo vse skupaj izjemno doživetje, o katerem bo lahko pripovedovala vnukom. Zanj je ta zima sploh izjemno pestra, ob rednih mednarodnih nastopih za točke FIS je namreč doživela pred poletom v Sibirijo tudi debi na mladinskem svetovnem prvenstvu v kraju Pozza di Fassa na Tridentinskem. S slovensko reprezentanco je nastopila v veleslalomu in slalomu, obakrat je odstopila, ter v ekipni tekmi, v kateri so bile Slovenke izločene v prvem krogu. Kljub temu je bila to zanj še ena sijajna izkušnja, saj se je tudi tu merila tudi s smučarkami, ki nastopajo v svetovnem pokalu in na članskem svetovnem prvenstvu. V slalomu je na primer prvakinja postala njena bolj znana reprezentančna kolegica Meta Hrovat, ki je le nekaj dni prej tekmovala na članskem SP v švedskem Aareju ob boku Mikaele Shiffrin, Ilke Štuhac in ostalih najboljših.

HC

ljubljanske univerze zastopala naša najboljša alpska smučarka Katrin Don, ki je v tej zimi doživela nekaj res dragocenih in nepozabnih športnih in življenjskih izkušenj. 21-letna študentka kineziologije na Fakulteti za šport, ki je športno dozorela v vrstah openske Brdine in letos trenira v Športnem društvu Novinar, je nastopila v vseh disciplinah, in sicer v slalomu, kjer je bila 25., veleslalomu (36. mesto), su-

nizacijskem stroju, teh je bilo več kot dva tisoč. V enajstih dneh tekmovanj je prišlo na svoj račun enajst športnih disciplin, uradni podatki pa kažejo, da so posnetki tekem dosegli več kot sto držav in skupno 300 milijonov gledalcev. Skratka, izjemno odmeven dogodek, ki ga je letos gostilo tretje največje mesto Sibirije, ki šteje milijon prebivalcev. Na spektakularnem odprtju prireditve, ki je bila prvič

S 1. strani

Moralna zmaga ...

Tam sta namreč pokopana Stanko Vuk in Danica Tomažič ter tudi vsi ostali člani ugledne slovenske tržaške družine. Ob vencu, ki ga je položil organizator spominskega dogodka, so se žrtve s cvetjem spomnili tudi člani društva Stanko Vuk iz Mirna in Danica Colja, sorodnica družine Tomažič, ki je povedala, da je vila Tomažič pravzaprav tudi njena rojstna hiša, sama pa da nosi ime po tragično preminuli sestrični. Na slovesnosti je bil prisoten tudi sin tretje žrtve, ljubljancana Draga Zajca, ki je dobil ime prav tako po očetu.

Organizatorji so osrednji govor zaupali avtorju že omenjene monografije, Martinu Breclju, ki je svoje teze podkrepil s tremi raziskovalnimi drobci. A spomnimo najprej natančneje, kaj je Breclj ugotovil s svojim delom. Umor so iz ideoloških razlogov izvedli trije pripadniki varnostnoobveščevalne službe OF Albert Gruden (iz Šempolaja) in Slobodan Šumenjak (oba sta bila varnostnik) ter Vidko Hlaj (načelnik VOS OF na Južnem Primorskem). Ta je v povojnem obdobju postal tudi prvi človek za ilegalno trgovino Službe za državno varnost (oziroma Udbe) na zvezni (torej vsejugoslovanski) ravni. Vuka naj bi VOS OF želela umoriti, ker si je nadejal vstopiti v OF, a kot krščanski socialce. Zaradi tega je postal moteči element za prevladujočo komunistično komponento znotraj gibanja. Vuk je bil med drugim zelo kritičen do nekaterih ravnanj vodstva OF, kakor je bila likvidacija 14 Cerkljanov na začetku februarja 1944. Danica Tomažič in

predvsem Drago Zajc, ki je bil v usodnem trenutku na obisku prav zato, ker se je tudi sam želel vključiti v OF, sta bili pri tem kolateralni žrtvi.

Izhajajoč iz tega izhodišča, je Breclj v svojem posegu ponudil še tri drobce v podkrepitev svojih raziskovalnih ugotovitev. Hipotezo naj bi že leta 1944 ugotovil tudi

Janko Kralj, voditelj goriških krščanskih socialcev, ob pogovorih s pričevalko takratnih dogodkov na Opčinah. Kralj je bil sicer v tistem obdobju v Rimu, a je takoj po umoru prišel v Trst, da bi raziskal okoliščine, in se nato maja 1944 vrnil v Rim. Kraljeve ugotovitve so se ohranile "po zaslugi" oznovskega obveščevalca Franca Kosa, ki je vohunil za Kraljem. Drugi drobec izhaja iz zapisa dr. Tineta Debeljaka v buenosaireski reviji Meddobje. Debeljak je tam zapisal, da je o umoru najprej povprašal polkovnika Kokalja, ali so umor zagrešili domobranci, kar mu je ta zanimal. Oče

svoje razmišljanje, da je Kocbek takrat očitno razumel, da je trojni umor v ulici Rossetti zagrešila OF. Govornik je svoj poseg še sklenil z besedami, da je slovesnost ob 75. obletnici umora Stanka Vuka, Danice Tomažič in Draga Zajca poklon trem mladim Slovencem, ki so se upirali nacifaziizmu in so bili hkrati antikomunisti. "Takih je bilo na Slovenskem veliko, močnejša večina", je dejal Breclj in zaključil: "Ko se klanjamo njihovemu spominu, spomnimo se torej tudi njihovih brezštevilnih tihih somišljenikov in sopotnikov, moralnih zmagovalcev v tej strašni zgodovinski preizkušnji".

Dejstva demantirajo trditev o etničnem čiščenju

O povojnem eksodusu iz nekdanje Julijske krajine z drugačnega zornega kota

Kompleksnost in dolgotrajnost eksodusa ter možnosti opcije

Ob neprestanih očitkih Italije o strašni krivici, ki naj bi bila storjena Italijanom s fojbami in z njimi domnevno povezanim načrtnim povojnim etničnim čiščenjem nekdanje Julijske krajine (Primorske, Istre in Kvarnerja), se strinjam, da je bil povojni eksodus velika tragedija, vendar hkrati tudi zelo kompleksen pojav, ki ga ni mogoče zreducirati zgolj na fojbe in etnično čiščenje. Prvi val odhodov se je npr. zgodil ob zlomu fašizma septembra 1943, ko je v strahu pred maščevanjem čez noč odšla glavšina priseljenih fašističnih okupacijskih oblasti z družinami vred (karabinerji, finančarji, upravni in fašistični veljaki, učitelji idr.), ki naj bi jih bilo nekaj deset tisoč. Ti so se vrnili tja, od koder so prišli. Istega leta so po silovitem ameriškem bombardiranju Zadra, ki je mesto skoraj zravnalo z zemljo, Nemci izselili v Italijo več tisoč preživelih zadrskih Italijanov. Tudi teh ni nihče pregnal, še najmanj kake jugoslovanske oblasti, ker jih takrat še ni bilo, saj so Zadar tedaj upravljali Nemci. Že proti koncu vojne so z Reke in iz drugih krajev začeli odhajati premožnejši sloji, tako v strahu pred maščevanjem kot tudi pred komunizmom, od katerega si niso obetali nič dobrega. In ko je postalo jasno, da bo pariška mirovna konferenca prepustila Reko Jugoslaviji in dala Italijanom možnost opcije (svobodne izbire državljanstva), je eksodus

z Reke pospešila tudi sama Italija, ki je prek svojega CLN (Comitato di liberazione nazionale) 22. 9. 1945 delila po mestu poziv, "naj vsi skupaj zapustijo mesto, potem ko bo konferenca proglasila svojo odločitev (o priključitvi Reke k Jugoslaviji) za dokončno. Z našim odhodom, meščani, bo problem Reke ostal nerešen in na dnevnem redu" (Novi glas, 19. 3. 1998). Torej neke vrste ščuvanje ljudi k izselitvi, ki naj bi diplomate v Parizu streznilo pri njihovem nadaljnjem risanju meja v Istri, kar pa se ni izšlo. V strahu pred ponovitvijo zloma, ki ga je z eksodusom doživela Reka, so potem jugoslovanske oblasti uvedle več ukrepov, da bi se to ne ponovilo tudi drugje. Taka sta npr. bila: sprejetje odloka o zaplembi premoženja samovoljno odhajajočim, omejevanje pravice do optiranja na prebivalce italijanskega porekla, ker so se za odhod odločali tudi Hrvati, idr. Vendar, ko je postalo jasno, da bo Jugoslaviji pripadel tudi Pulj, ki je bil do leta 1947 pod anglo-ameriško upravo, se je zgodba ponovila in v slabem letu se je iz mesta izselilo več kot 25.000 ljudi. Italija, ki je dotlej opogumljala Puljčane, naj vztrajajo, je ob zaplato usode mesta v časopisu Arena di Pola spet pozivala ljudi, naj zapustijo mesto, saj bodo našli "gostoljubje in delo v Italiji, kjer bo vlada ponudila vso možno pomoč tem širokosrčnim sinovom, ki odhajajo raje v izgnanstvo kot v suženjstvo in raznarodovanje". (Novi

glas, 20. 4. 1998). Nato se je kuga odhajanja preselila v notranjost Istre in sredi petdesetih let, po ukinitvi STO, končala v Coni B, ko se je, spet na podlagi možnosti opcije po določbah Londonskega memoranduma, izselilo več kot 20.000 ljudi. Da ni šlo pri eksodusu zgolj za nasilno etnično čiščenje, govori še

nekaj drugih okoliščin. Kot prvo dejstvo, da so se ljudje odločali za odhod na podlagi možnosti opcije, da je z eksodusom odšlo tudi okrog 5.000 Slovencev (Primorska srečanja, št. 152/93) in več kot deset tisoč Hrvatov, pa čeprav so tem ob prestopu meje vsilili prevzem pod fašizmom poitalijančenih imen in priimkov, da bi jih tako lahko predstavili kot Italijane in lažje branili tezo o etničnem čiščenju. In drugič, Italijanov, levičarjev, ki

so bili lojalni komunistični Jugoslaviji, ne samo da ni nihče preganjal, ampak jih je režim celo privilegiral z vplivnimi družbenimi položaji ipd., zaradi česar skrajna italijanska desnica pljuva po njih še danes. Tudi sicer se je eksodus iz Cone B zgodil šele deset let po končani vojni, ko je surovost povojnega pri-

mitivnega komunizma začela popuščati in so se meje že odprle.

Še nekaj misli o vzrokih povojnih pobojev, fojb in eksodusa
Ob poboju, po oceni resnih zgodovinarjev okrog tri do štiri tisoč Italijanov na prostoru nekdanje Julijske krajine, in s temi poboji domnevno povezanim eksodusom, je treba našo sosedo spom-

niti, da je v maščevalnem vzdušju ob koncu vojne prišlo še do mnogo bolj krutih obračunov, kot npr. Dresden, Hirošima in Nagasaki z več sto tisoč mrtvimi, pa množični poboji fašistov v Milanu in okoli, pregon okrog dvanajstih milijonov Nemcev iz Vzhodne Evrope idr. S tem ne mislim opravičevati navedenega nasilja in zločinov, vendar nas ljudski rek opozarja, da "kdor se je veter, žanje vihar". K temu bi dodal še to, da je ob zlomu fašizma jeseni 1943 na prostoru med Trstom in Puljem kar še naprej operiralo okrog 15.000 obojnih fašistov, ki so se pridružili Nemcem in predstavljali udarno pest pri pacifikaciji uporniške Julijske krajine (bataljon Mussolini, nekaj bataljonov divizije Decima Mas, regimenta D' Annunzio in Trieste idr.), ki so si okrvavili roke s krutimi zločini (Primorska srečanja št. 152/93). In tretjič: v Jugoslaviji je bil to čas primitivnega in surovega povojnega revolucionarnega nasilja, ko je režim udaril po lastnem ljudstvu še drugače kot po Italijanih, saj je bilo po podatkih iz poročila Aleksandra Rankovića v zvezi skupščini januarja 1951, v času od maja 1945 do leta 1951, pobitih okrog 568.000 ljudi, to je za 70 Srebrenic ali pravi genocid, in še 3.777.000 zaprtih ali obsojenih na prisilno delo v več sto jugoslovanskih gulagih (Reporter, 24. 10. 2016). V Sloveniji pa je po podatkih dr. Milka Mikole znašala bilanca tega nasilja okrog 14.000 pretežno zunajsodno pobitih Slovencev in okrog 100.000 pripadnikov ostalih jugoslovanskih narodov,

pometanih v kraška brezna in odslužene rudniške jaskhe, zagrebljenih z buldožerji v protitankovske jarke ipd., pa 25.000 političnih zapornikov in od tega 15.000 obsojenih, blizu 60.000 nasilnih razlastitev premoženja itn. O prepletanju maščevanja zaradi prestanega gorja pod fašizmom, nacionalne nestrpnosti in povojnega revolucionarnega nasilja govori tudi poročilo mešane slovensko – italijanske kulturnozgodovinske komisije, ki v točki 11 pravi, da je do tega nasilja prišlo "iz prizadevanja za odstranitev oseb in struktur, ki so bile tako ali drugače, tudi ne glede na osebno odgovornost, povezane s fašizmom, z nacistično nadoblastjo, s kolaboracijo in z italijansko državo. Kot tudi iz prizadevanja za predhodno čistko dejanskih, potencialnih ali pa samo domnevnih nasprotnikov komunističnega režima in priključitve Julijske krajine Jugoslaviji". Prof. dr. Jože Pirjevec pa je še opozoril (Primorski dnevnik, 15. 6. 2000), "da italijanske enklave na vzhodni obali Jadrana niso bile kos izzivom, ki jih je prinesel preporod slovenskega in hrvaškega naroda, in so to svojo zvišeno držo prenašale na nove rodove ter tako zamudile priložnost za pameten dialog s sosedo". Italijanski pesnik Biagio Marin pa je svojim rojakom poočital celo, da so mnogi odšli, ker niso želeli "postati sužnji tistih, ki so bili vedno sužnji po imenu, definiciji in funkciji" (Primorska srečanja, št. 152/93). Tako eksodusa, spričo navedenega, ne bo mogoče v nobenem primeru zreducirati zgolj na etnično čiščenje, pa naj si Italija to še tako prizadeva, ker jo navedena dejstva demantirajo.

Milan Gregorič

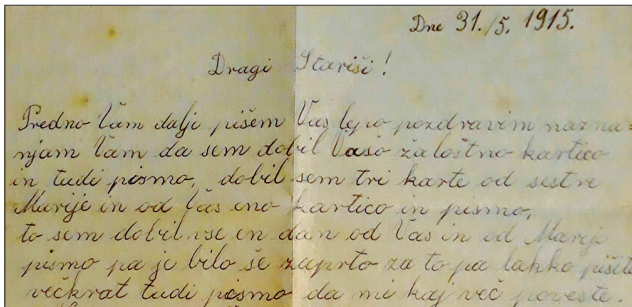
Pomenljivo pismo avstro-ogrškega vojaka

Orumenel spomin

Popisan kos papirja je ležal v predalu omare. Nihče se zanj ni zmenil, dokler so nekega dne odkrili, da ima zanimiv datum: 31. maj 1915. Vsebina pa je takšna:

Dragi Stariši! Dne 31. / 5. 1915.

Predno Vam dalje pišem Vas lepo pozdravim naznanjam Vam da sem dobil Vašo žalostno kartico in tudi pismo, dobil sem tri karte od sestre Marije in od Vas eno kartico in pismo. To sem dobil vse en dan od Vas in od Marije. Pismo pa je bilo še zaprto za to pa lahko pišete večkrat tudi pismo da mi kaj več poveste. Naznanjam Vam da jaz sem še zmiraj zdrav hvala Bogu vesel pa ne več, od kar sem zvedel kako je z Vami, poprej sem bil še zmiraj vesel čeprav jaz sem tukaj bil, da samo ste bili Vi u miru in zdravi doma, to mi je veselje dejalo. Dragi Stariši, Brat in Sestra in vsi skupaj jaz bi Vam prav rad pomagal pa ne morem, zato pa če morete pomagaj Te si sami kakor vste, da je bolje, napravjeni bodite da če sila pride da se vmaknete, vzemite sabo živino in življenje in obleko, da boste imeli za jest drugo pa pustite, samo da se vi varjete, da če domu jaz še pridem samo da bi Vas še dobil vsih živih in zdravih drugo ni bi bilo kakor moglo jaz tega ne verjamem, da ga gor pustijo, ker tukaj pravijo da gre našim dobro in da se mi prodajamo sem, k našim, žalostno sme zdi jaz se tukaj tepsti in za svojo domovino pa ne mi to prosimo, da bi bilo tukaj precej konec, da bi šli vsi dol da bi ga prav pokončali do konca. Prašati ali nimam velj po-

stnih kartic naznanjam Vam da jih imam tu da jih ni treba pošiljat prosim Vas da če Vam je ljubo in če morete pošljite mi nominal toba za vsem, kar

vzamejo na felca post numavo drugega vam ni treba prav nič pošiljat ne gvanta ne denarja ne nič imam vsega preveč tukaj ne nucam prosem Vas. Kje se tepejo in kako gre prosem Vas pišite mi večkrat kje ste in kako se Vam godi in še enkrat Vas prosim da pomagajte si sami kakor ker jaz vam ne morem jaz Vam ne vem kaj takega pisati več kakor še enkrat jaz mislim vseh vse skupaj če bi se še enkrat videli zdravi ostane z Bogom Bog Vas živi. Martin Prosim pišete ali vdobite to pismo

Feltpost n. 105

Iz pisma se da razbrati marsikaj. Najprej jezik. Preprost, domač in lep, za tedanje osnovnošolsko izobrazbo naravno vzoren. Spoznamo tudi vikanje staršev, česar danes skoraj ne poznamo več. Obenem pa se iz pisma razbere tudi avstro-ogrška propaganda, da

pač njihova vojska povsod zmaga (napreduje), kar pa le ni bilo vedno tako. Pismo je poslano domačim, preden so odšli in begunstvo. Zanimivi so napotki, kako starejši sin, ki je vedno čutil neko odgovornost do doma in domačih, v skrbeh piše domačim, preden odhaja na fronto. Temu pismu je sledilo še eno, v katerem je sporočil, da gre na fronto; od tedaj dalje ni bilo več nobenega glasu. To je bil znak, da je padel.

Ambrož Kodolja

Svetovni protestni pohodi opozarjajo na spremembe podnebja

"Friday for future" tudi v Gorici

Vedno več mladih se pridružuje klicu "Freyday for future", tako se imenujejo pohodi, ki se že nekaj mesecev vrstijo po svetu ob petkih. Očitno je, da se vedno več mladih zaveda, da so težave s podnebjem, in če se ne bo čim prej kaj ukrenilo, bo naslednjim rodovom zelo huda predla. Že 18. januarja letos je več kot 30.000 študentov stavkalo v 55 mestih.

V petek, 15. marca, ob svetovnem dnevu klime, bodo potekali globalni protesti. Na ta dan se tudi v Gorici pripravljajo pohodi študentov in dijakov, katerim se bodo popoldne pridružila še razna športna in kulturna društva. Samo v Nemčiji mladi na ta dan organizirajo podnebne pohode na več kot 160 lokacijah. Pričakuje se še več odzivov. "Takih mladih si želimo, ki se znajo tudi politično udeleževati in postajajo vedno bolj odgovorni", je dejala nemška ministrica pravosodja Katerina Barley pred nedavnim v Hamburgu, kjer je več tisočgla-va množica mladih pričakala Greto Thunberg in se z njo odpravila skozi veliko mesto. Vse se je začelo z mlado Švedinjo Greto Thunberg, ki je letos dopolnila 16. leto in vsak petek pred švedskim parlamentom stavka z lepakom v roki; na njem piše "Šolska stavka za varovanje klime". Mlado aktivistko so povabili v

prejšnjih tednih v Bruselj; Greta je pozvala evropski parlament, naj določi višje cilje za zmanjšanje CO2. To je povedala pred evropskim parlamentom ob prisotnosti predsednika komisije Jeana-Clauda Junckerja. Skupnost mora zmanjšati svoje emisije CO2 za vsaj 80 odstotkov do leta 2030, je dejala Greta. Šele takrat bi lahko pošteno prispevala k izvajanju Pariškega podnebnega

ga sporazuma. Lahko se bo namreč zgodilo, da bodo politiki v Evropi ostali v spominu kot "največji kriminalci vseh časov". Še vedno preostaja približno desetletje za preusmeritev in določitev ambicioznejših ciljev, je dejala Greta. Za bolj ambiciozne podnebne cilje je treba upoštevati tudi letalski in ladijski sektor. "Če tega ne storimo, bodo vsi naši dosežki v napredku zaman". Thunbergova se je sklicevala na opozorila IPCC, da bi se temperature lahko zvišale za tri ali štiri

stopinje, če se ne bo kaj spremenilo. Podnebne spremembe se zelo hitro dogajajo in zadnje čase smo pričali vsak dan večjim, katerim nismo kos. Jasno je, da tudi naša zemlja ima mejo onesmaževanja, ki je ne moremo prekoračiti brez katastrofalnih posledic. Podlaga našemu gospodarstvu so še vedno fosilna goriva: premog, nafta in plin. Ne-nehno iskanje in vrtnanje v zem-

ljo ter uporaba takih goriv nam stalno onesnažujejo zrak in vodo, predvsem v obliki ogljikovega dioksida in monoksida. To povzroča učinek tople grede, segrevanje zemlje in topitev ledenikov. Tako se bodo naravne katastrofe še stopnjevale. Ta proces lahko postane nepovraten, kar pomeni, da pridemo do točke, ko človek ne bo mogel več obvladovati negativnih posledic, ki se bodo kar množile. O tem nam govorijo znanstveniki že več let.

Karlo Nanut